

Det

norsk-islandske skjaldesprog

omtr. 800—1300.

Af

FINNUR JÓNSSON.

Udgivet af Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur.

KØBENHAVN

S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI

1901.

> Det bliver altså en af den historiske sprogforsknings vigtigste opgaver at tage de ejendommelige bevægelser indenfor det enkelte sprog i særlig betragtning.
>
> *Wimmer* (Aarb. 1868, s. 291).

Den oversigt, som der her skal gives over den gamle skjaldedigtnings sprogformer, udgör et bidrag til en historisk norsk-islandsk (vestnordisk) formlære, der formentlig ikke vil blive anset for ganske overflødig og uden betydning. I almindelighed kan det siges, at den, forudsat, at den er nogenlunde fuldstændig, hvad jeg håber den er, giver fastere holdepunkter for de og de formers optræden, ældre og yngre formers tilstedeværelse og løben ved siden af hinanden. For den, der kritisk beskæftiger sig med den gamle digtning, er en sådan oversigt aldeles nødvendig, da enhver, der vil foretage tekstrettelser, først og fremmest må lægge de sproghistoriske fænomener til grund; for en sådan vil en oversigt som denne være til stor nytte; det tror jeg at kunne sige af egen erfaring.

Kronologisk falder denne oversigt i to dele — at dele fremstillingen af den grund i to særskilte afsnit, vilde dog have været ganske unødvendigt. Den ene indeholder sprogformer fra tiden för den skrevne litteraturs begyndelse, d. v. s. fra omkr. 800 til omtr. 1125. For norsk-islandskens vedkommende er eddadigte og skjaldekvad så godt som den eneste kilde, og de er derfor af en så meget desto större betydning. Dette behøver ingen nærmere påvisning. For tiden efter omtr.

Det bliver [illegible]
sprogforskningens [illegible]
tage de [illegible]
indenfor de [illegible]
betragtning.

[illegible]

Den oversigt, [illegible] *gamle skjaldedigtnings sprog* [illegible] *en historisk norsk-islandsk* [illegible] *formentlig ikke vil blive* [illegible] *uden betydning. I* [illegible] *forudsat, at den er* [illegible] *håber den er, giver* [illegible] *formers optræden,* [illegible] *og løben ved siden af* [illegible] *ryte beskæftiger sig med den gamle digtning* [illegible] *min sigt aldeles nødvendig* [illegible] *rettels*[illegible] *først og* [illegible] *står jeg* [illegible] *på dette,* [illegible] *I flere* [illegible] *supplement* [illegible] *hensyn til* [illegible] *at disse i* [illegible] *hvori jeg har* [illegible] *stort an-* [illegible] *dog flere gange* [illegible] *med tal, og* [illegible] *kunde være*

[illegible] *afhandlinger*

1125 har vi andre litterære mindesmærker, hvis tal vokser jo længere vi kommer ned i tiden. Som bekendt er nemlig sprogmindesmærkerne fra det 12. årh. og tiden omkr. 1200 yderst få i sammenligning med den store mængde af håndskrifter fra tiden efter omtr. 1250. Skjaldekvadene efter 1125 til 1300 indeholder uden tvivl flere supplerende bidrag til den almindelige formlære, der kan uddrages af den prosaiske litteratur, således som den så fortrinlig og fyldig første gang fremtrådte i L. Wimmers *Fornnordisk formlära (1874). Under alle omstændigheder var det naturligst, at hele den såkaldte skjaldepoesi, eddadigtene medindbefattede, toges i ligelig betragtning. Længere ned end til omtr. 1300 har jeg foreløbig ikke kunnet gå. I sproglig henseende står vi ved det anførte tidspunkt ved et mærkeligt vendepunkt. I det 14. årh. og først da kan vi påvise vigtige ændringer, som vi især gennem digtene kan følge århundredet igennem og fremdeles. En oversigt, af en lignende art som denne, over sprogformer fra digtene i dette tidsrum (helgendigte og rimer) vilde være höjst ønskelig, tiltrods for de gode bidrag, som indeholdes i* Konr. Gíslasons *Efterladte skrifter II. Jeg håber med tiden at kunne få en sådan udarbejdet.*

Sprogstoffet er hæntet fra hele kvadlitteraturen, eddadigte såvel som skjaldekvad, således at ikke en linje er ladet ude af betragtning, så vidt den overhovedet kendes. Hvad der er af særlig interesse, er optegnet og medtaget — man vil snarest finde, at der er medtaget for meget end for lidt. Alligevel er jeg forberedt på, at man ved en ny kritisk undersøgelse af alle håndskrifter vil kunne finde enkelte supplementer. Jeg har nemlig i det hele kun kunnet holde mig til de trykte tekster, der for flere hovedværkers vedkommende nu foreligger i gode, pålidelige udgaver. Disse tekster har jeg i sin tid gennemgået fuldstændig to til tre, og for en-

keltes vedkommende endnu flere gange. Dog er hdskrs. læsemåder i mange tilfælde anførte.

Jeg har ikke anset det for nødvendigt eller engang ønskeligt at skælne mellem de norske og de islandske digte, især af den grund, at de allerfleste af de norske digte er blevne til i en tid, der falder sammen med det første tidsrum i Islands historie og digtning, et tidsrum, i hvilket norsk og islandsk sprog endnu må have været på det nærmeste identiske. Hvad de norske digte angår, behøver jeg ikke her at dvæle ved, at jeg fuldstændig står på traditionens grund, når jeg antager deres autenticitet, således som jeg tidligere, både i særafhandlinger og min litteraturhistorie, har hævdet. Hvad der siden er fremkommet, har ikke i mindste måde kunnet rokke ved min overbevisning om, at f. ex. de Brage den gamle og Tjodolf hvinverske tillagte kvad i virkeligheden er af dem. Et overordenlig vigtigt og for mig afgörende indlæg om Ynglingatal foreligger nu i G. Storms *udførlige afhandling i Arkiv f. nord. filol. XV.*

Hvad Fornaldarsagaernes digte og vers, samt uægte vers i enkelte slægtsagaer angår, kan jeg henvise til min litteraturhistorie.

I betragtningen af de ***metriske*** *forhold står jeg på det af* E. Sievers *skabte grundlag. Det er på dette, at den hele undersøgelse og fremstilling hviler. I flere tilfælde udgör min eksempelsamling kun et supplement til det af ham fremdragne materiale. Med hensyn til de af mig anførte eksempler skal bemærkes, at disse i reglen er givne i den fulde udstrækning, hvori jeg har optegnet dem. Hvor der var et overordenlig stort antal eksempler fra alle tider, har jeg dog flere gange ment at kunne nöjes med at angive dette med tal, og ligeledes i enkelte tilfælde, hvor anførselen kunde være ligegyldig.*

Henvisninger til sprogvidenskabelige afhandlinger

og værker anvendes, når dette forekom mig særlig hensigtsmæssigt. Det skal bemærkes, at denne formlære oprindelig er forfattet på islandsk og indsendt til bestyrelsen for Jón Sigurðssons legat, hvis pris den vandt (Altingstidende 1897).

De tekster, der henvises til, er de almindelig kendte; en fortegnelse over dem er ganske overflødig; hvor verset findes i flere recensioner, henvises kun til én, den vigtigste (f. ex. Heimskringla, ikke tillige til Fornmannasögur og hvad der ellers kunde være tale om).

Til slutning bemærkes, at jeg har anset det for formålstjænligst at give det hele den sædvanlige formlæreform.

Jeg beder hr. prof., dr. L. Wimmer, prof., dr. A. Kock og fhv. rektor, dr. J. Thorkelsson at modtage min bedste tak for forskellige vink og bemærkninger, de velvilligst har ydet mig.

Finnur Jónsson.

Substantiver.

1. *A*-stammer, *wa*-stammer, *ja*-stammer.

A. *A*-stammer. Maskuline:

Böjningen af maskuline *a*-stammer ved år 800 må have været følgende:

Sing. þjófr — þjóf[1]) — þjófi — þjófs

Plur. þjófar — þjófa — þjófum — þjófa.

De ændringer, der her kunde være tale om, er bortfald af endelsen i dativ sing., og forandring af endelsen i nom.-acc. pl.: *-ar*, *-a* til *-ir*, *-i*. Denne sidste er vanskelig at påvise med bestemthed undtagen i digte med slutningsrim *(runhent)*, men de er meget få. De eksempler på bortfald af dativ-endelsen, der er optegnede, er følgende[2]):

I a. *arfr:* arf Fjǫrsunga Helg. II, 20; her kan *arf* på grund af *þrungit,* der altid styrer dativ i lign. forbindelser (se Lex. poet.), kun være dativ. — *Alfr*: Alf [skr. *ǫlf*] enom gamla Helg. I, 52; dette er vistnok ikke ganske sikkert, da *i* her mulig kunde apostroferes foran vokal. — *Baldr*: þingbaldr þróttar mildum Rekst. 1. Her er opfattelsen noget tvivlsom; jeg opfatter ordene således: skalk smíða lof skjaldar linna skýrunns þeim mildum, fríðum þróttar þing-Baldr, es varð fremstr beima. Dette bortfald af *i* i egennavnet *Baldr*

---

[1]) Acc. sættes her altid lige efter nom. [2]) Først anføres ord med lang rodvokal, derefter de, der har kort vokal. Lejlighedsvis tilföjes bemærkninger om andre kasus.

stemmer med nyere islandsk (hvor det hedder f. ex. *honum Baldur*). — *blakkr* (hest): óls blakk við hræ frakka Þork. Skall. Hkr. III, 215, medens der ellers kun haves (omtr. 7) ekss. på *blakki*. — *brjótr:* ǫrbrjót geirmót Hl. 25a | hodda brjót at móti Guðm. Svert. Sturl. II, 293 | brjót erat þegn í þrautir Grettiss. p. 8. — *dómr:* at frá konungdóm Sig. III, 14 | hans dóm Vǫlundr rómu Snorri SnE. II, 184 |. Ellers findes kun *dómi* (omtr. 12 gg. usammensat), også i sammensætninger: orðróm konungdómi Ht. 14. | fyr (af) konungdómi Nor. kgt. 14, 36 | hár manndómi várum Harms. 18 | himinljóma goðdómi sst. 37. — *fákr:* hnigfák Haka Ht. 71. Ellers *fáki* 2 gg, også sammensat: upp lǫgfáki Hym. 27. — *draugr:* draug leitak svá bauga Rǫgnv. Icel. s. I, 97. — *fleinn:* flein at fleygja Rígsþ. 35. Men her gælder det samme som om *Alf*[1]). — *garðr:* eygarð skotit barði Har. harðr. Mork. 16. Ellers *garði*, også i sammensætninger (*ás-*, *mið-*, *frænd-*, *rand-garði*). I gen. forekommer *tanngarðs* Grettiss. p. 96 (*tanngarðar* findes i prosa i 2. grt. afhdl. i cod. Worm.). — *gautr:* Gaut nema gǫr verk bœti Harms. 42. Ellers *Gauti*. — *gjóðr:* valgjóð hræflóð Hl. 25 b. Ellers *gjóði*. — *Grímr:* elg fyr Grím ok Helga Nj. I, 482. Således i alle 3 hdskrr. Ellers *Grími*. — *haukr:* hauk munnroða aukinn Ht. 5. — *hauss:* sú gein um haus hónum Grettiss. p. 30. I den forbindelse, der her er tale om, styrer *um* altid dativ. — *hleifr:* með hǫlfum hleif Háv. 52, men: við hleifi mik seldu Háv. 139. — *Hrappr:* veitið Hrapp sem hétuð Nj. I, 483. — *húfr:* skjótum húf á hrannir Ragnarss. Fas. I, 268. Ellers *húfi*. — *kjóll:* ǫlkjól hofi Hym. 33. Derimod er: kjól at ríða Rígsþ.

---

[1]) *fors* er blevet opfattet som dativ i Sigvats vers SnE. I, 450, men sikkert med urette. Stedet er forvansket; jfr. min udg. s. 122. — Heller ikke er *fors* dativ (men acc.) hos Steinþórr SnE. I, 238; jfr. min udg. s. 76.

48 usikkert. Jfr. *Alfr.* — *leikr:* hverjum leik á hráka Stríðk. SnE. II, 630. | Hvé fyr leik, en lauka SnE. II, 631 | gamanleik við hal bleikan Egilss. 41. Men hdskrr. har her *-leikr*, hvilket gör en anden opfattelse mulig; stedet er således usikkert. | í hildileik hafask Fáfn. 31. Her kan *-leik* også være acc., men er det næppe. | honum þótti at geirleik gaman Hl. 17 b. | hjǫrleik gumna fjǫrvi Ormr Sturl. I, 289. Gen. hedder altid *leiks.* I Ordf. findes ordet sjælden, én gang i dativ *leic* (AM. 645). — *-leikr:* hos skjalde forekommer kun *kunnleikr (-ar), skarpleikr, gráleikr.* I Þorbj. hornkl. Hrafnsmál 19 har Wisén trykt *kunnleik,* men i hdskr. står *kunnleikum.* I ginn en gráleik inna er *gráleik* formentlig dativ, Haraldr Hkr. III, 148. I Ordf. findes 18 sådanne ord med dativformen *-leik*, men kun 2, der med den bestemte artikel hedder *leicinom,* der vel snarest er at forstå som *leici-nom.* — *lundr:* dativ hedder altid *lundi*, også når ordet er egennavn; gen. *lunds:* malma lunds á víðri grundu Sturla Hrynh. 9 (Fms. X, 67). Ellers altid *lundar* og ligeledes i gen. af egennavnet. — *meiðr*: unnar meið ór dregnum hlunni Sturla Hrynh. 12. Ellers altid *meiði.* — *munnr:* munn oss mǫrg hefði Atlam. 17. Her gælder det samme som for *Alfr.* — *óðr:* hos Wimmer regnes dette til *i*-stammer, hos Noreen til *a*-st. Dativ hedder altid *óði,* gen. *óðar*, undt. i óðs skapmóða Bragi SnE. I, 466, hvor formen synes at tyde på versets ælde. Som egennavn har *Óðr* i gen. *Óðs.* — *runnr:* her skulde dativ *runn* forekomme i Eilífs Þdr. 8, men stedet er sikkert forvansket; jfr. min fortolkning deraf i Det kgl. danske vidensk. selsk. oversigt 1900. I Rekst. 1 skal der læses *skýrunns* (ikke *-runn*), se *Baldr.* — [*sess:* i Markús Eirdr. 2: [helt] jǫfra sess í verǫld þessi er *sess* acc.]. — *skógr:* í skóg þykkum Ævidr. 14. Ellers *skógi.* Gen. hedder i reglen *skógar*, men *skógs:*

skógs hang var þangat Óldr. 22, men teksten er her forvansket | skógs þótt skúrir þyrrit Sigv. Hkr. II, 405 (v. l. *skers* giver ingen mening) | Hljótt til skógs á flótta Valg. Hkr. II, 102, men her har hdskrr. dels *í skóg*, dels *til skógs* (F, 39). Der er altså kun ét sikkert eks. på *skógs*. I Ordf. findes kun *skógi*, *skógar*. — [*skógs* i skógs skæstafr Ævidr. 1 og hagl brast skógs í Skǫglar Hl. 34 a er gen. af *skógr* = 'bue']. — *vargr:* en at varg munim vinna Nj. 168. Ellers *vargi*. — *vindr:* í branda brakvind Hl. 15 b. Ellers *vindi*. — *þjófr:* þás meinþjóf Þjóð. Yngl. Hkr. I, 30, hvor dat. er sikker, styret af *ǫttu (etja)*. | Friðþjóf konu Friðþj. 35. Ellers *þjófi*, også: Herþjófi varð auðit Krák. 15. —*þokkr:* í fǫstum þokk Sonat. 19. Gen. *þokks* Málsh. 25. — *þollr:* sigrþoll svá barg stillir Rekst. 28. | yngra þoll ok ellra Harms. 43. Ellers *þolli*. — *Þórr*: mœrar skar fyr Þóri Bragi SnE. I, 504 | mœtti Þóri [hdskr. *hann Þór*] Þry. 9 — samt i navne som Halldóri, Steindóri. Nominativformen forekommer to steder, således, at man må antage, at den var tostavet: dáðrakkr Þórr Hym. 23 | gammleið Þórr skǫmmum Eil. Þdr. 2. — Hertil kommer de to ord: *bǫrgr:* ríðr á bǫrg til borgar Úlfr Húsdr. 7, SnE. I, 264. — *hǫrgr:* hátimbruðum hǫrg Grí. 16; sål. cod. reg. 18_{22-23}, men 748 har uden tvivl rigtigere: hǫrgi ræðr.

Af *hólmr* findes kun virkelige *a*-st.-former også i sammensætninger *(Borgundarholmi, Sigarsholmi)*; intet sikkert eks. på *hólmi*, svagt. — *linnr* findes i reglen kun stærkt. — Nom. pl. af *hafr* på *-ir:* þás hofregin hafrir Þjóð. Haustl. 15 SnE. I, 280 beror uden tvivl på fejlskrivning (for *hafrir* har cod. Worm. *hofðu*, T *hafði*).

I b. Ord med kort rodvokal: *dalr:* den oprindelige böjning af dette ord som *a*-st. er sikker og fremtræder tydelig på flere steder, f. ex. dativ *dali:* ok ór

dali djúpum Hárb. 18 | í Raumsdali Nor. kgt. 69, — acc. pl. *dala*: þærs í dala falla Vsp. 18 | of eitrdala sst. 36 | þaðan kømr dǫgg of dala Vafþr. 14 | dala dǫggótta Helg. I, 47. Jfr. *sandale* i Reykjah. máld. I osv. På den anden side forekommer yngre former (*i*-st.-former), *dal:* andrán í dal Þambar Holmg. Bersi Korm. 46 | í Gaulardal Nor. kgt. 21, jfr. *faxadal* Reykjah. máld. I. Nom.-acc. pl. Ýdalir heita Grí. 5. | dǫgg í djúpa dali Helg. Hjǫrv. 28 | ok Vígdali Helg. II, 35. Disse former er sikkert temlig unge, men på grund af deres optræden ved siden af de ældre både i prosa (Reykjah. máld.) og poesi (Nor. kgt.) er det klart, at man omkr. 1200 har kunnet bruge bægge former også i sammensatte navne (egennavne); i disse sidste har den yngre dativ-form også kunnet optræde så tidlig som i det 10. årh. (Bersi), hvorimod de ældre former formentlig burde indsættes i de andre eksempler. — *hvalr:* dette ord har ligeledes oprl. været en *a*-st., hvoraf der også i nom. pl. findes spor (Grágás). I Edd. skrives *hvali:* at heim hvali Hym. 26 (oprl. hvala?). — *marr:* også dette er oprl. *a*-st. og egl. lang *a*-st. *marha-*, jfr. oht. *mara-*, ags. *mearh* og østgot. *mara-(bodu)*. Af den oprl. böjning findes flere levninger; således dat. *mari* ofte både i Edd. og skjaldekvad, også når ordet er egennavn (Mór ok Lungr með Mari, Þorgr. þul. SnE. I, 480) og i sammensætninger. Gen. *mars* findes ofte (Þjóð. hvin., Eyvindr, Ljótr á Veggjum, Arnórr). Nom.-acc. pl. også i hdskrr.: hruðusk riðmarar Róða Tindr Hkr. I, 331 | munat vágmarar Reginsm. 16 | mara þraut óra H. Hjǫrv. 5 | né mara keyra Atlakv. 37 | mara svangrifja Rígsþ. 38 |, det vigtigste sted er måske: heldr vel mara (: spara) Þórðr Sjár. SnE. I, 262. På den anden side findes yngre former, *marir*, *mari*, i hdskrr., tildels i de samme digte som de ældre: hljópu marir barða Búadr. Fms. I,

165 | marir hristusk H. Hjörv. 28 (jfr. ovf.!) | ok svima í í móðu marir Fáfn. 15 | marina mélgreypu Atlakv. 13 (jfr. ovf.!) | Þorðr hlaupmari borða Ingj. Sturl. II, 59. Der er næppe tvivl om, at der i det sidste sted i H. Hjörv. også bör læses *marar*; stedet i Atlakv. bör opfattes som *mara ina*. I Fáfn. bör man så vistnok indsætte *marar*. Derimod er de yngre former vel utvivlsomme i Búadr. og hos Ingjaldr. Hvad endelig dativ angår, skal *mar* forekomme på følgende steder: raðalfs af mar brǿðum Bragi SnE. I, 438 | skelfr á gnapi mar Gylfa Þórarinn Flat. I, 405 | áðr þú verpir sǫðli af mar Skírn. 40 | marinom mélgreypa Atlakv. 3 | og endelig: þrǫng býk á mar ranga Ldn. 82. Men i omtr. alle disse tilfælde er dat. *mar* tvivlsom. Det næstsidste sted kan og bör vistnok også læses *mari inom* osv. Om stedet hos Bragi kan jeg henvise til min behandling af verset i Krit. stud. 18. Bugges indvending (Bidrag s. 15) mod min læsemåde (*raðaralfs* som første fod med opløsning) kan jeg ikke erkende som rigtig. I Þórarins vers (fra c. 1000) foreligger der sikkert en fejl; for *á gnapi mar* skal der læses *gnapmari* (som ét ord), se min opfattelse i K. Gísl. Udvalg s. 224. I Skírn. kan man lige så godt læse *mari* som *mar*. Det er altså kun i det sidste eks., at *mar* er sikkert, men verset, hvori det forekommer, er næppe ældre end fra 12. årh. Jfr. Búadr. — ***smiðr:*** vas ǫlsmið Sonat. 8. Jfr. smiþsens El. 7_{10}. — ***stafr:*** af dette ord forekommer i Ordf. både *stafar* og *stafir* (pl.); i digtene synes *stafar* at være overvejende i hdskrr.; i Edd. (cod. reg.) skrives *stafir* ('runetegn', eller som sidste led i sammensætninger, blund*stafir* osv.) uden undtagelse. I got. findes som bekendt *stabim* i pl. dat., hvorimod ags. *stæf* er *a*-st. I nordisk har ordet vel også egenligst været *a*-st., men *i*-st. former er måske temlig tidlig optrådte ved siden af;

dette synes især at fremgå af Sigvats: vers ylgjar staf fylgðum Fms. V, 121, hvor *stafr* er pilegrimsstaven. — *vegr* = 1. vej, 2. ære er oprl. uden tvivl *a*-st.; jfr. got. *wigs;* heraf findes mange ekss. på dat. *vegi* (= vej) i Edd. og Fas., også i sammensætninger (*Austrvegi*), men *veg:* 1, lífs veg siða fegri Heil. and. 14 | á Rínar veg mínum Nj. I, 336 | 2, sízt hafa veg né vellum Ht. 67 | ólestr ok veg mestum Sturl. Hákfl. 9 | þá nótt með veg sóttu Plac. 5 | hinns hæstum veg stýrir Hallr Icel. s. I, 140. Dativformen *veg* er næppe ældre end fra 12. årh. I gen. findes *vegs* en 17 gange, men *vegar:* vegar ljóss es ek vissa Harms. 11 | leitaðak œðra vegar Sól. 52 (bægge fra 12. årh.) | villr ert þú vegarins Bós. p. 18. Nom. pl. *vegar* findes skrevet i Gróg. 4: langir ró farvegar | upp at eins er ungum vegar Málsh. 23 og her rimet på *þegar;* men *vegir* skrives: hvaðan vegir standa Sig. III, 19 (her er *vegar* vel det oprl.). Acc. pl. findes *vega* 7 gg. i skjaldekvad, 9 gg. i Edd. og endelig *vegu* (som *u*-st.): brúðfang vegu langa Egilss. 29 | gekk helvegu Örv. Ævidr. 58 | þaðan rákumk vindkalda vegu Fjöls. 47 | á marga [alla] vegu Sól. 18, 38, 40. Denne form er sikkert den yngste og næppe ældre end fra 13. årh., hvis den er så gammel; verslinjerne findes kun i hdskrr. fra 14. årh. og papirsafskrifter. I Ordf. findes kun *vega.* I Sturl. II, 291 læses brekafall vega alla (Guðm. Svert.), hvor Bisk. I, 562 har *vegu.* Endelig bemærkes, at formen *vegna* findes i tveggja vegna Ævidr. 34. — *verr:* også dette ord er utvivlsomt oprl. *a*-st. (got. *waír*). I dativ findes også *veri:* líneik veri sínum Haraldr Hkr. III, 119 | of veri þínum Goðr. II, 8 | með veri ganga sst. 27, men *ver:* Hlín sof hjá ver þínum Korm. 81 | ljós þér at ver kjósa sst. 20 | ver vel glýjuð Vsp. 35 (30) | vildi hon ver sínum Atlam. 76 | frumver sínum Sig. III, 61. I pl. findes kun *verar*

og *vera*, i gen. sg. kun *vers*. Uagtet man i Vsp. af metriske hensyn godt kunde læse *veri*, er det dog klart, at formen *ver* optræder allerede i 10. årh., et tegn på ordets almindelige brug.

Det fremgår af alt dette, at dat.-*i* i de her behandlede ord ikke som regel bortfalder för end i 12—13. årh. uden at det dog gennemføres. För den tid falder det kun bort i meget få, hyppigt forekommende ord *(arfr, verr)*, og i sidste led i sammensatte ord, hvor hele betoningen hvilede stærkest på 1. og temlig stærkt på 2. stavelse; det ældste eks. herpå er Þjóðólfs *meinþjóf*. I gen. forekommer *-ar* meget sjælden.

II. De ord, som ender på *-angr*, *-ingr*, *-ungr* böjes ganske regelmæssig[1]). I Ordf. findes intet eks. på bortfald af dat.-endelsen. I skjaldespr. forekommer — tilsyneladende — følgende 3: ok sikling Yngl. Hkr. I, 25 | vígmiðlung sst. 85 | alls sik Vǫlsung Sig. III, 13 | (men: frá Vǫlsungi Hyndl. 26). I alle 3 tilfælde foreligger der vistnok fejl. Ang. det første eks. henvises til Krit. stud. s. 25, — hvor der s. 26 påvises, at *þikling* hos Úlfr bör læses *þiklingr* —; at der her foreligger dativ (og ikke, som *Noreen*, Ups. stud., vil, acc.), betragter jeg som hævet over enhver tvivl, da det styrende vb. *viða* findes så uomtvistelig i samme digt sst. 57 med dativ. For *vígmiðlung*, der i sig selv er et underligt ord, findes v. l. *virða vin*, hvilket turde være det rette (jfr. Hkr. I, 85 og IV, 27). Hvad *Vǫls-*

[1]) Ekss. 1. kaupangr, — 2. almenningr, bragningr, brotningr, dǫglingr, Erlingr, fylvingr, gœðingr, helmingr, Hemingr, hildingr, hætingr, hœingr, mildingr, níðingr, penningr, Ræningr, siklingr, skilfingr, víkingr, yrmlingr, þiklingr, ǫðlingr, — 3. buðlungr, fjórðungr, Hrauðungr, konungr, lofðungr, miðjungr, skjǫldungr, skǫfnungr, Vǫlsungr, þriðjungr, þumlungr.

ung angår, kunde det synes nogenlunde sikkert. Ser man nærmere til, er linjens metriske form ikke rigtig god, idet *alls,* hvis den var rigtig, måtte være den første stærkt aksentuerede stavelse. Oprl. har linjen vistnok heddet: *alls sik Vǫlsungi* (C-form), jfr. i samme digt linjer som ok at aldrlagi (5), þás (ok) mér jóðungri (36), þars hon aptrborin (45), hvarf sér óhróðigr (46), áðr sik miðlaði (47), unz af hyggjandi (51), sú mon hvítari (55).

III. Ord, som oprl. har hørt til *a*-st., men som for störste delen er gået over til *i*-st., samt nogle ord, der oprl. snarest har været *u*-st., men er gået over til *a*-st. — ***auðr:*** dativ *auði* findes henved 30 gg. fra alle tider, men *auð* i: hrauð auð jǫfurr rauðum Ht. 37 | auð [rigt. *auðs*] sæfuna rauðum sst. 46 | auð nam at skipta Rígsþ. 38. Det sidste sted vilde være påfaldende — fordi det er så enestående —, men Rígsþulas form er jo ganske uregelmæssig, så at der godt kan have stået *auði* (snarest: auði nam skipta). Gen. *auðar* findes 28 gg. fra alle tider, men *auðs* i: auðs ok hringa Helg. I, 11 | auðs andvani Helg. II, 33 | auðs iðgnótt Arbj. 17 | auðs mína skǫr rauða G. Súrss. p. 64 | ǫrr vas auðs við hríðir Hitd. v. 11 | auðs hefk illrar tíðar Hallfr. p. 111 | Lǫg vask auðs at eiga Gunnl. p. 260 |, altså hos de ældste digtere, og så hos yngre, f. ex. Ht. 80: fyr auðs bǫrum. Mandsnavnet *Auðr* hedder i gen. *Auðar* (og snarest *Auði* i dativ). Oprl. er *auðr a*-st., jfr. *auda-hafts.* — Af *auðr* 'lykke' findes kun gen. *auðar*; er det en fem. *i*-st.? Og hvad er *auði*- i unnum auðimǫnnum Hásteinn Ldn. 165?

Hertil kan regnes alle egennavne på *-mundr*, der i dativ alle har *-mundi,* gen. *-mundar*, og, hvis de forekom i pl., måtte de hedde *-mundar*; oprl. er *mundr u*-st., jfr. *-mudiu* Tjörköbrakt. På samme vis böjes *þundr*, samt navne på *-móðr*: hugprúðum Ár-

móði Jómsv. 29 | Ármóði liggr œðra Egilss. 45 | blóðkerti Ármóði Ármóðr Icel. s. I, 153 | Ásmóðar [— Þór-móðar] gafk Óðni Helgi trausti Ldn. 307. Got. *moþs* er *a*-st. Fremdeles enkelte ord som: *hlátr*: aukit var þeim hlátrar bann Málsh. 9. — *hróðr*: dativ *hróðri* ofte; gen. *hróðrs* ofte, hos Egill, Bersi, Óttar, Sigvatr, Þjóð. Arn., i Hálfss. og hos Snorre (Ht. 80. 100), men *hróðrar:* hróðrar gjarn ok Bjarni Rekst. 34 | harðla brátt til hróðrar Leið. 1 | hæra hróðrar Ht. 98; altså nogle få gange og kun i senere digte. Ordet er oprl. snarest *a*-st. — *róðr:* gen. *róðrs:* sinn róðrs við þrǫm stinnan Þórðr Sjár. Hkr. I, 217. — *meldr:* dativ altid *meldri.* Gen. *meld(r)s:* rauðmeldrs [noget usikkert] kná ek reiða Egilss. 19 | Fróða meldrs at góðu Rögnv. Icel. s. I, 160 | vas til melds komin Grótt. 4 |, men *meldrar:* hitt veldr mér at meldrar Þorm. Hkr. II, 502 (i Fbr. 112 lyder verset anderledes, men mindre oprl.) | gyld horn grœðis meldrar Rekst. 13. — *tírr*: dativ *tíri,* gen. *tírar.* — *teigr:* dativ forekommer ikke (men hedder i prosa: *teigi* f. ex. som gårdsnavn); gen. *teigs:* valteigs brǫkun eigi Haraldr Hkr. III, 207 | gjalfrteigs ok hefk eigi Hallfr. p. 111 | lýteigs lengi at fága Plac. 8 | svanteigs megu eigi Nj. I, 186 |, men *teigar:* þornteigar gekkt eiga Hitdk. v. 10 | svalteigar brestr eigi Rögnv. Icel. s. I, 167 | svalteigar mun selju Hallarst. SnE. I, 408 | feigir svanteigar Sturl. Hrafn. 11. — *sveigr:* gen. altid (4 gg.) *sveigar.*

Endelig kan her nævnes navnet *Heimdallr:* nom. med *ll* ses af linjer som: Heimdallr at mǫg fallinn Úlfr Húsdr. SnE. I, 240 |; gen. *-dalls:* Heimdalls viðir sveima Bjarni SnE. II, 499 |, men *-dallar* (også skr. *-dalar:* verðk Heimdallar hirða Grettiss. p. 147, Ldn. 231, hvor læsemåden dog er usikker, idet der læses dels *-dala at,* dels *-dals at,* dette sidste dog ikke i nogle

ældre hdskrr.; jfr. Edd., cod. reg. 1₂: *heimdalar*, = 2₂₃, -dallar i Hauksb.)

IV. Som rene *a*-st. optræder følgende ord (en udtömmende opregning er ikke tilsigtet): alfr (Háalfr, Þóralfr), apaldr, armr, askr, áss (= bjælke), aurr, baðmr, barkr, barmr, bátr, baugr, bingr, bjórr, blástr, brandr, broddr (Hǫðbroddr), búkr, dagr (Svipdagr), dalkr, dauðr, dolgr, draugr, draumr, -drífr, dúkr, dúnn, dvergr, eldr, farmr, fiskr, flaumr, fleinn, flekkr, frǫskr(?), fúrr, gaurr, geirr (Friðgeirr ofl.), glaumr, gluggr, gnúpr, gómr, grátr, greppr, gustr, hals, hams, haugr, heimr, hlumr, hreinn, hringr, hváptr, íss, jarl, jaxl, karl, knífr, krókr, laukr, leirr, lómr, lúðr, lundr, mágr, móðr, naðr[1]), -nautr, oddr, óss, otr, rekkr, saumr, saurr, seiðr, seimr, sjóðr, skokkr, skolptr, stallr, staurr, stígr, steinn (Útsteinn), stokkr, straumr, stúfr, sullr, Surtr, sveinn, teinn, vágr, vákr, valdr (egennavne på [v]aldr), vámr, visundr, vængr, þegn, þjórr, þjóstr, þollr, þrjótr, þræll (illþræll), þurs; — jfr. tíð (én gang masc. acc.)? Fremdeles følgende mandsnavne, som der er grund til at fremhæve særskilt: på *-ils*, *-gísl*, dativ, Aðils: und Aðilsi (rett.: *-ísli?*) Kálfsv. SnE. I, 482 | Auðgísli hjá dauðan Hallfr. p. 102 | rísa Þorgísli Sturl. II, 238 | happvísum Þorgísli sst. I, 15 | allvísum Þorgísli sst. Nom. sg.: Þorgísl samði hónum písl Gunnarr Sturl. II, 108. — *-leifr*: *Áleifr* helt regelmæssigt; nom. pl.: Áláfar frið gǫfu Sigv. Hkr. III, 31. — *-leikr*: dat.: þás fylgðum Þorleiki Þorgils Laxd. 242. — *-rekr*: dat.: þars Eireki Yngl. Hkr. I, 37 | fyr Eireki glymr Eirm. — *-rekkr*: dat.: [knættim . . .] Jǫrmunrekki Goðrhv. 5, Hamð. 19, Hyndl. 25. — *-laugr*: dat.: né Hrollaugi fljúga Torf-Ein. Hkr. I, 141. — *-tannr*: dat.: þann ok Hildi-

---

[1]) Jfr. K. Gíslason Aarb. 1879 s. 186.

tanni Snorri SnE. II, 184; — gen.: Hilditanns in mildri Ein. skgl. SnE. I, 464. — *-garðr:* gen.: magar Hallgarðs Eyv. Hkr. I, 115. — *-varðr:* dat.: hvar ro Hjǫrvarði Herv. 2; gen.: at Hallvarðs Nor. kgt. 56. Fremdeles navne som Borr (gen. *Bors*), Hrafn, Ljótr, Ósvífr, Vakr, Váttr (jfr. Hkr. IV, 16), Élivágar [Holtar og Hrísar er mulig fem.], — Filar (Filar ok Sygnir Fms. VIII, 110), Frakkar, Hraunvalar (acc. -vala i cod. reg. [Hym. 36], hvali i 748), samt firar, fyrðar, (jfr. fyrvar) og goð masc.

V. Regelmæssig böjes også alle følgende ord, der ender a. på *-all, -ann, -arr, -marr*, b. på *-ill, -inn*, c. på *-ull, -unn, -urr*.

a. *-all:* Ekkjall, Míkall, Níall; disse sammentrækkes ikke, men findes kun i nom., acc., gen. *-ǫn(n):* aptann, Kváran, Jóan, Brían; se i øvrigt senere; súltan. — *-arr: jaðarr*, dat. jaðri: veðr nú 's brim fyr Jaðri Þjóð. hv. Hkr. I, 151. [Her er der ingen grund til at læse Eðri, som Hoffory vil Ark. f. nord. fil. I, 45—46, da verset er en lausav. hvor man ikke kan forudsætte fuldstændig regelrette rim]. *sumarr* skal findes én gang masc. i sumar hvern frekum erni Arnórr SnE. II, 100. Jfr. Hnikarr, Háarr (Hárr), Kíarr, Ónarr, Sigarr, Lofarr, Víðarr, Víkarr, Vímarr, Víparr, Þrasarr, Césarr, der ikke sammentrækkes. I flt. findes *Níarar*, hvis dette hed Níarr i sg. *Hávarr* findes i gen.: efnd tók Hávars hefndar Þorm. Fbr. p. 10. Men djarfr Hávarar arfi samme Fbr. 47 (hvor der dog står *-vars*), 70, jfr. Hauksb. 377. Men her skal der læses: djarfra Hávars arfi, se Nj. II, 123. — Valdamarr.

b. *-ill: fetill:* gen. pl. *fatla* brynfatla Grímkatli Harðars. p. 8; ellers skrives *fetla:* fetla svell til fyllar Eyv. Hkr. I, 225 | fetla stígs at vígi Hást. Ldn. 163. Her foreligger mulig yngre former for (ældre) *fatla*. Derimod er *fetl-* gammelt i sammensætninger:

með hǫfuðfetlum Yngl. Hkr. I, 37 | gyldum andfetlum Þorbj. Fsk. 5. — *drasill* (fagr-, veg-, Ygg-) hedder altid i sg. *dras-*, *drasl-* undt. i Dagr reið Drǫsli Kálfsv. SnE. I, 482, men i pl. altid *drǫsl-*. — *ketill* forekommer så at sige kun i mandsnavne, undt. i dat. *katli* Háv. 85 og et par betydningsløse steder til. Som sidste led findes det dels usammentrukket: Vilið Hrafnketill heyra Bragi SnE. I, 426 | mildr Þorketill vildi Korm. SnE. II, 136 | vegr Þorketill nauðigr Snorri goði Nj. 819 | nema Arnketill órum Þór. máhl. Eyrb. 31 | sunds Þorketill undan Hallfr. Hkr. I, 454 | fór Þorketill leira Jómsv. 42, acc. dáð Þorketil ráðinn Gísl. Súrss. 58 | es Arnketil feldi[1]) Trefill Eyrb. 68, dat. hvatlyndum Þorkatli Rekst. 29 | hraunatla Þorkatli Isldr. 5 | brynfatla Grímkatli Harðars. 8, gen. hættr Þorketils dóttur Jómsv. 14 | sótt Þorketils dóttur Korm. 54. Sammentrukne former findes derimod følgende steder: nom. Ulfkell þars spjǫr skulfu Ól. helg. Fms. V, 228 | Ulfkell bláar skulfu Þórðr Kolb. Hkr. II, 33 | Þorkell liði snjǫllu Jómsv. 9 (jfr. lige foran), acc. þar namk Þorkel fjǫrvi Þorm. Fbr. 107, gen. endr á Ulfkels landi Sigv. Hkr. II, 19 | Þorkels liðar dvelja Ól. helg. Fms. V, 228 | Steinkels gefin helju Þjóð. Arn. Hkr. III, 181. Af disse steder er det klart, at *-ketil-* kan smtrækkes til *-kel-* i nom.-acc.-gen. allerede ved år 1000, hvorimod *-keli* i dativ sikkert er langt yngre. Biskop Bjarne bruger både de sammentrukne og de usammentrukne former. — *Egill* hedder altid i dat. *Agli* f. eks. sárgagls þría. Agli Egilss. 5 | stagli píndr með Agli Sturl. II, 220. — *mýill* i gen.: fang hals mýils spangar Korm. 76; hertil henfører jeg *-mýlum* i hǫrðum herðimýlum Bragi SnE. I, 372;

[1]) Således bör linjen uden tvivl læses (ikke: es hann Arnkel feldi; cod. Wolf. har: þa er Arnk . . .), og således læser H. Gering nu i sin udg. s. 136.

de sammentrukne former førte til, at man i nom. fik en form som *mýll*, der findes i mýll gerðisk margsnjalls Hl. 15a. Andre herhen hørende navne, mest egennavne, findes kun i nom. eller gen. som Glerill, Rævill, Sevill, skutill, Vandill, Vífill osv. — *-inn:* dróttinn, morginn (-unn), Heðinn, Reginn (reg-) er regelmæssige; det sidste sammentrækkes ikke.

c. *-ull:* drǫsull se foran. *-urr: jǫfurr;* i dativ findes formen *jǫfur* to gange — der, trods det påfaldende derved, ikke synes at kunne bortforklares (jfr. *Regin* af *Reginn*) —: hjá jǫfur gauzkum Yngl. Hkr. I, 79 (jfr. IV, 24); *hjá* kan umulig styre acc. | ok jǫfur ǫðrum Sig. III, 11; i cod. reg. (68₂₂) skrives ioꝼᵒ, der mulig kunde opfattes som voc., men jeg tror ikke mere det er meningen; linjen kan være ret ung. Formen *efri* i Yngl. Hkr. I, 60, som Noreen har villet se (Upps. stud. 202), beror ganske sikkert på misforståelse; jfr. *jaðarr—eðri* ovf. — *tívurr:* dat. *tívur* i blóðgum tívur Vsp. 32. — *ǫndurr:* der er ingen tvivl om, at dette ord lyder således (st. *andura-*) så at formen *ǫndur-*, henhv. *ǫndr-* helt igennem væntedes, jfr. linjer som ǫndur þér til handa Bersi Hkr. II, 74 | á Eynæfis ǫndri Bragi SnE. I, 254 | holmrǫnd varar ǫndri Ein. Sk. SnE. I, 328. På det sidste sted har 757 *andri*, hvilket viser tilböjeligheden til at indføre *a* i stammen, hvilket hænger sammen med, at der — i senere tid — opstår en form *ǫndr:* veggǫndr framir seggir Guðm. Svert. Sturl. II, 277, som man så lod i pl. hedde *andrar*, og heraf nom. *andr:* andrs nakkvarir standa Nj. I, 336[1]). Disse former er næppe ældre end fra det 12. eller 13. årh. og hænger sammen med, at redskabet ǫndurr var fremmed for Islænderne. Når der hos de ældre skjalde findes *andr-*, beror dette

---

[1]) Jfr. Njála II, 93—94.

sikkert på afskriverne, f. eks. i: rǫnd berum út á »andra« Ein. skgl. Fms. XI, 128, Egilss. 55 (her er *andra* acc. pl.) | braut land varar »andra« Bárðardr. Ldn. 220 (opfattelsen er usikker) | geigurs »andra« Sturla Hákkv. 36 (kan være oprl.). Andre herhen hørende ord er Jǫðurr (dativ vilde sikkert lyde *Jǫður*), Gissurr (dat. *-uri* Sturl. II, 220), Lóðurr, Viðurr, Véurr.

VI. Enstavelsesord som *mór* og lign. *jór*: dat. *jó* findes oftere; acc. pl. *jóa*: es jóa yðra Helg. II, 40, men *jói*: þótt vér jói óra sst. 41. Der er ingen tvivl om, at den oprl. form på sidste sted også er *jóa;* hvis *jói* ikke beror på fejlskrift, viser det, at ordet i det 13. årh. kunde være *i*-st. I senere tider høres kun *jóar* osv. eller *jórar*. — *Mór:* dat. *Mói:* Meinþjófr Mói Kálfsv. SnE. I, 482, men *mó*: Goðrekr á mó troðna Egilss. 16 p. 160, hvor *mó* dog kan være acc. — *nór*: dat. *nói*: í brandnói Yngl. Hkr. I, 59. — *skór*: acc. pl. *skúa* findes et par steder. — *-vér*: i mandsnavne; betoningen af den sidste stavelse er vanskelig at kontrollere og hdskrr. er i deres skrivemåder ikke pålidelige. *-vér* er = got. *weihs* og har oprl. haft en stærk betoning som sidste sammensætningsled. Denne er dog efterhånden bleven svækket, så at vi får formen *-vir*, der ender med at være en ubetonet endelse. De ekss., vi her har, er: Randvés bana Darrlj. 1 (*-ves* i 2, *-verks* i 2 hdskrr.) | Randvés hǫfuðniðja Bragi SnE. I, 372 (*ves* og *vers* hdskrr.) | á Randvés Sturla Hákkv. 38 (hdskrr. *-vers*, hvilket mulig er det oprl. her) | Randvés fǫður Hyndl. 28 (sål. hdskr.) | Randver Rǫkkvi SnE. I, 548 (hvor formen synes at være *-ver*) | *Hlǫðvér* (Clodo-wech osv.) synes at foreligge i Hlǫðvés sali Goðr. forn. 25 (således cod. reg. 74_{22}), men ellers synes kun formen *Hlǫðver (-ir)* at forekomme: Hlǫðvis dóttir Vǫl. 10 | vas Hlǫðvi borin sst.

15 | hendi Hlǫðvis frændi Arnórr Þorf. dr. Icel. s. I, 34. Det sidste gælder også om *Ǫlver (-ir; Alawíh)*: Ǫl ber mér þvít Ǫlvi Egilss. 10 | Ǫlvishaug frá bǫlvi Geisli 14 | ok Ǫlvi var Örv. 161 |, samt ofte i Hjalmters s. ok Ǫlvis. Selve ordet *vér* — eller snarere *véi* sv. — foreligger i pl.: en véar hverjan Hym. 39. — *-þér*: i mandsnavne oprl. *wa*-st. (þewaʀ, run.), er i reglen blevet til *-þir*, *-ðir*; den oprl. form kan foreligge i glaðr Eggþér Vsp. 32 (*þęr* cod. reg., men *egðir* Hauksb.). Men *-ðir* findes i *Hamðir*: hart á Hamðis skyrtum Hallfr. SnE. I, 422 | þá kvað þat Hamðir Goðr. hv. 4 og fl. st. | hug hefðir Hamðir Hamð. 27, jfr. Sigðir Brúni SnE. II, 472 og sigðir snyrtir SnE. I, 567. Det er klart, at alle de på *-vér*, *-þér* endende ord ikke har fulgtes ad i den parallele udvikling; de hyppigere og mere kendte er hurtigere bleven afslebne end de andre (som *Hlǫðvér*, *Eggþér*), noget, der også på mange andre områder iagttages. — *-hlér:* også dette er oprl. *wa*-st. (run. hlewaʀ): hvatr Vindhlés skatna Ht. 7.

VII. Fremmede ord og navne, der må henføres til *a*-st. 1) *Magnús* i nom. og gen. og med langt *u* i flere tilfælde som Magnús konungr fagna Sigv. Hkr. III, 6 | Magnús faðir Ívarr Hkr. III, 342. Imod *u*'ets længde synes Þjóðólfs linje Magnus reiðr af skeiðum Hkr. III, 65 at stride, men her foreligger en rimfejl, ti han siger *-ús* i Magnús í grǫf fúsir SnE. II, 118. Dat.: kappfúsum Magnúsi Bjarni Hkr. III, 13 | ferr Magnúsi ok Sverri Fms. VIII, 118. Gen.: Magnúss faðir gagni Sigv. Hkr. II, 422 | Magnúss liðar Gísl Fms. VII, 45 | Magnúss hvatir bragnar Geisli 27 osv., derimod aldrig *Magnúsar*, som i senere (nyere) tider. — *Dufgús*: dat. fúss Dufgúsi Ámundi Sturl. I, 275. — *Pétrús*: dat. klúss Pétrúsi Sigv. Fsk. 93. 2) *Tómás*: dat. blás vandar Tómási Guðm. Svert. Sturl. II,

277 [men latinsk form i glíkan Tóma at ríki Kolb. Bisk. I, 491], islandiseret *Tumi* se senere. 3) *Césarr* kun i gen.: Jóta grundar Césars fundi Markús Fms. XI, 313. 4) *Jóan*: nom.-acc. *Jóan* flere steder; gen.: at Jóans verða Nor. kgt. 77 | Jóans ættar sst. 82, der skal sikkert læses så og ikke *Jóns*, jfr. Jóan leyfði ok þá Eilífr Snorr. Sturl. II, 284. Den sammentrukne form er først indtrådt i dat.; *Jóani* blev *Jóni*, hvorfra *Jón*- trængte ind, vistnok først i det 13. årh., og findes: Jón laut í hǫll hreinum Nikulásdr. SnE. II, 208 og mulig i Jóns ættstuðill einatt Sex söguþ. p. 73 i et vers, der ikke gör indtryk af at være ægte; dog var det ikke umuligt her at læse *Jóans* [lat. form i Leið. 24; lét Jóannem ítran]. — *Kváran*: gen. hann 's Kvárans son Gunnl. p. 229. — *Brían*: kun i nom. 5) *Símon (-un)*: Símon skalpr of hjalpask Ein. Sk. Hkr. III, 397. 6) *Aðalbrikt(r)*: dat. með Aðalbrikti Ívarr Mork. 201. — *Dávíð(r)*: Dávíð konungr síðan Harms. 48; islandiseret *Dáfiðr (-finnr)* Dáfinns liðum Ívarr Mork. 202 — *Faraó*: dat. líftjón Faraóni Leið. 18 — *Jákob*: gen. ǫnd á Jákobs landi Ein. Sk. Hkr. III, 270 | stund til Jákobs fundar Guðm. Sv. Sturl. II, 278 — *Jób*: gen. framar en Jóbs ens gamla Plac. 26 — *Jóseppr*: nom. Jóseppr af hvalfjósum Eil. Sn. Sturl. II, 306, dat. grepp Jóseppi Sturl. I, 178 — *Gíparðr* (næppe: *Giff*-): dat. hvaljarðar Gíparði Eldjárn Hkr. III, 497 — *Kristr* ganske regelmæssig [latinsk gen. i: Eigi mistir blessan Kristí Gamli Post. 510]. — Hertil vel også folkenavne i pl. som *Affríkar*, Merl. II, 119, 318, *Akvítánar* Örv. s. p. 160, *Rábítar* Merl. II, 317, samt følgende ord: *drómundr*: drómundr ok prámr SnE. I, 582 | acc. gekk ek á drómund døkkvan Rǫgnv. Icel. I, 173 — dat. fleinlundr at drómundi sst. — *kórr*: acc. pl.: byskup órr með kóra Ámundi Bisk. I, 146 — *kross*: dat. *krossi* flere steder f. eks. bergr

oss trúa á krossi Nikulás SnE. II, 186, men i formen *krúzi*: hróts lýtk helgum krúzi Eil. kúln. SnE. I, 448 | jfr. hvé 's ef hleypk at krúsi Bjúg. vís. SnE. II, 138 [lat. gen. i mæztr lét merki krúzis Líkn. 52] — *lé-parðr* Merl. I, 190. — *leó*: nom. hugskœðr leó flœði Płac. 23 | gen. gráliga leóns báru Svarfd. 126; *ljón* findes ikke. — *pálmr*: dat. Krák. 15. — *sálmr* (ikke *ps-*): dat. hjalm at geira salmi[1]) Arnórr Icel. s. I, 34; acc. pl. álmr hjǫrsálma Hl. 13a | syng ek salma sjau Þrándr Flat. II, 400 — *sinjór* kun i nom.: sinjór siklingr SnE. II, 469 | sinjór laga þinna Sigv. Bers. SnE. I, 514 | sinjór framm í brynju (syn-?) samme Hkr. II, 470.

2. Neutrale *a*-stammer.

Den almindelige böjning fra c. 800 af var:

Sg. bragð — bragði — bragðs

Pl. brǫgð — brǫgðum — bragða.

Således böjes den största del af alle intetkönsord som a. enstavelsesord: beit, berg—bjarg, borð, brak, bréf, brúk, darr, drer, dús, dýr, dœgr, dœgn (én g. SnE. II, 140), fífl, fjón, flaust, flím, folk, frest, glamm, goð, goll (gull), gør, haf, hjú, hlamm, hregg, hrót, hrer (hrør), hvél, hvinn, if, járn, klif, kveld, land, leiptr, líð, lið, lung, mél, meil (mëil), morð, mót, of, óf (vistnok sammentrukket af ó-(h)óf i: skammæ þykkja ófin ǫll Málsh. 15, jfr. at *óf* rimer på hóf i Geirarðs-rímur VIII), port, ráf, raukn, reðr, regg, reyr, róg, ræfr, sax, sein, silfr (én g. i gen. pl. *silfra* Nj. I, 29), skald, skass, skopt, sund, svell, sverð, sætr, tingl, tjald, tróð, troll, tungl, vé, veðr, ver, vín, vitt, þak osv.

Kun i sg. findes: *bjóð*: en á breiðu bjóði Þjóð. Haustl. SnE. I, 308 jfr. Atlakv. 22. 23. 24., samt gráp, lauðr, skaup, úr. Kun i pl. forekommer *bjǫð*: á Engla

---

[1]) Dog er *jalmi* her vistnok rigtigere.

bjǫð Egill Hfl. 2 | óþekk en bjǫð sekkvask Korm. 61 (her har hdskr. *sauckua* altså pl. vistnok[1]), jfr. bjǫðum of ypðu Vsp. 4 | af bjǫðum falla Merl. II, 298. | — *bǫnd* ('guder') — *hodd*: (es und einum mér, ǫll of folgin) hodd Niflunga Atlakv. 26; jeg opfatter her *hodd* som ntr. pl. tiltrods for *es* sg., hvilken brug af sg. jo ellers også i prosa er velbekendt. Naturligvis kunde man også antage, at *er* (sål. hdskr.) var her foran vokal forvansket af *eru*; at *hodd* skulde være fem., er der ellers intet, der taler for | hodd ok rekna brodda Hák. góð. Fsk. 23, jfr. *hoddum* dat., *hodda* gen. på utallige steder. — *sjǫt*. — *lǫ́t*: rekkilǫ́t at rǫkkum Gísl. Súrss. 71 (ordet er sammensat af *rekki* = *hugrekki* og *lǫ́t* = *læti*, omtr. = herðibrǫgð) | skrípalǫ́t ok pípur Máni Fms. VIII, 207.

Som sidste sammensætningsled bliver et ntr. i reglen til en *ia*-st. (*dýr* — *dýri*, *þil* — *þili*), men uforandret findes det: lagdýrs ofan stýri Bjarni SnE. II, 631.

Følgende stednavne hører hertil: *Jóm*: hyrjar ljóma suðr at Jómi Arnórr Hkr. III, 44 | sveið ófám at Jómi sm. Fms. VI, 55 | seima guðr at Jómi Jómsv. 6 | — *Róm(ú)*: helga dóma út frá Rómi Markús Fms. XI, 300, gen. *Róms* omtr. 8 gg.

b. tostavelsesord. Disse böjes regelmæssig. Nogle sammentrækkes ikke som *aðal*, der dog kun findes i acc. pl. fjarð lætk aðul (ɔ: *ǫðul*) Njarðar Hallfr. p. 95 (men *óðal* sammentrækkes; hertil henfører jeg *eþli* Helg. II, 20 som fejlskr. for *oþli* ɔ: *óðli*), afráð, akarn, eiskald: dat. eiskaldi gramr beisku Illugi SnE. II, 493, acc. eiskǫld: »ęiscavld« vilk Fáfn. 27, *alað* (kun i sg., se K. Gísl. Yngl. Aarb. 1879 s. 224—25). — forað, herað, unað, ísarn og hǫrund:

---

[1]) Jfr. Njála II, 177 f. K. Gíslason antager med Svbj. Eg., at ordet er fem.

mitt er bert hǫrund eigi Ragnarss. Fas. I, 247 (ordet findes også som fem.).

Andre sammentrækkes som gaman, hǫfuð; særlig er at mærke forholdet med de to ord *megin*, *regin*. *megin*: dat. *magni* findes omtr. 11 gg.; en yngre form *megni* i: þegn með stóru megni Grettiss. 180 med vokalen fra nom.-acc.-gen.; heraf dannedes så en ny nom. *megn*: megn ok máttr sem tígnar SnE. II, 142 (ældre end c. 1250). På den anden side dannedes der efter dat. en ny nom. *magn*: magn stýri því meira Líkn. 11 (jfr. *goðmǫgn* i pr. SnE. I, 32). Gen. *magns* i Rígsþ. 9 er sikkert ikke oprl. — *regin*: regelmæssigt ofte i Edd. Ligesom man havde *mǫgn* fik man også her *rǫgn*, og det sikkert længe för end hint opstod: reið sé rǫgn ok Óðinn Egill 28 | rǫgn Hákonar magna Ein. skgl. Hkr. I, 305 | svát við rǫgn of rigni Þorv. veil. Nj. I, 535. *ǫ* satte sig fast i dat. og gen. pl., men hvor tidlig kan ikke angives, ti det er næppe oprl. i hroptr »rǫgna« cod. reg. 13₁₋₂ (Háv.) eller »rǫgna« kindar Hyndl. 35.

Hertil hørende egennavne er: *Borró*: á Borrói Yngl. Hkr. I, 80, — *Lófund*: á Lófundi sst. Hkr. I, 58, — *Selund* (Sælland): Selunds kilir Sigv. Hkr. II, 350 | Selunds mær hverr vé bæri Þjóð. Hkr. III, 59 | jfr. Selund náði þá síðan Goþþ. Hkr. I, 177; ordet er også fem., — *Sigtún*: Sigtún en skip hnigðu Valg. Hkr. III, 100 (også *-túnir* fem.), — *Ǫgló*: á Ǫglói Eyv. Hkr. I, 235, — *Lundún*: Lundún saman bundit Þórð. Kolb. Hkr. II, 33 | Lundúna þér snúnat Ótt. Hkr. II, 18, — *Sintré* (islandiseret): Sintré konungs innan Hald. skv. Hkr. III, 271.

Til slutning anføres tre ord, der oprl. er helt forskellige stammer: *fé*, *kné*, *tré*. — *fé* er oprl. *u*-st. (got. *faíhu*), der i dat. skulde hedde *féi* og i gen. *féar*, og således hedder det altid för c. 1100: dat.

ísungs féi þvísa G. Súrss. p. 59 | hrafnvíns féi mínu Hallfr. p. 101 | fullgœdd féi Sig. III, 34 | á sæ féi Gautr. 39 | og vel også: féi ráða Fáfn. 10 |, men *fé*: láðs rupla fé fríðu Ásgr. SnE. II, 497 | af því fé Stj. Odd. p. 116. I Ordf. findes intet usammentrukket eks. — Gen. hedder *féar* på utallige steder, men *fjár*, som det synes, kun i fúss vas fjárspell vísa Ein. Sk. Mork. 235 | ok til fjár Stj. Odd. 116. Sammentrækningen har vel fundet sted omkr. 1100.

Oprl. *wa*-st. er *kné* og *tré* (got. *kniu*, *kniwis*; *triu*, *triwis*, oht. *trēo*, *trēowes;* ags. *cnéw*, pl. *cnéwa*). I nord. er intet minde om dette tilbage undt. *é*'ets længde, d. v. s. *w* bortfaldt allevegne. *kné*: dat. ok á knéi kalinn Háv. 3 (sål. bör der sikkert læses); dat. pl. fyr vífs knéum Goðr. I, 13 (her må der læses sål.); og da vel også i: ýr knéum hrundit Hym. 32 | er fyr Menglaðar knéum Fjǫl. 37, gen. til knéa þinna Atlakv. 37, — *tré*: á sætréum Reg. 17 (sål. må der læses); dat. sg. *tréi* er fordunklet i: ef sék á tréi(i) uppi Háv. 157.

3. Maskuline *wa*-stammer.

Den sædvanlige böjning er:

Sg. sǫngr — sǫng — sǫngvi — sǫngs

Pl. sǫngvar — sǫngva — sǫngum — sǫngva.

Nom.-acc. pl. undergår her ingen forandring; derimod kan dativ-endelsen og dermed stammens *v* bortfalde. Hvad der m. h. t. enkelte ord er at bemærke er: *bǫrr*: svǫr veitti þau bǫrvi Plac. 4, men: ljósheims of bǫr þeima Egill 30 | þess unnum bǫr gunnar Hitk. 24 | grund liggr und bǫr bundin Hallv. SnE. I, 472 | með hjalma bǫr Magnús Sturl. II, 287 | sundhreins frá bǫr fleina Sturl. I, 233 [dat. pl.: fyr auðs bǫrum Ht. 80]. — *hǫrr*: dat. hǫrvi 4 eks., men *hǫr*: bogmenn af hǫr tognum Þjóð. Hkr. III, 55. [pl. *hǫrvar* = strænge: bǫ́ru hǫrvar Eg. Hǫfl. 13 | hǫrva sleipnir Yngl. Hkr.

I, 44]. — *már*: þeiri létk Mávi Óspakr Band. p. 42 | [gen: *márs* i Icel. s. I, 96 er ganske urigtig for *más*; rimet er *nú 'r*: *mýr*: Nú 'r þats más of mýrar Rǫgnv., sml. hjaldrmǫ́s gefin krǫ́s Hl. 25b.]. — *Níðhǫggr*: ok segja Níðhǫggvi niðr Grí. 32. — *spǫrr*: pen. *spǫrs*: spǫrs at hefna Yngl. Hkr. I, 34. — *sǫngr*: dat. *sǫngvi* 3 gg. — *Nǫrr*: dat. *Nǫrvi*: en Nótt vas Nǫrvi borin Vafþr. 25 | en Nǫrvi kenda Alv. 29. — *snær (snjór, snjár)*[1]: snær ok eldr at mæra Ein. Sk. SnE. I, 404 | dat. háfjǫll digulsnjávi Egill 53 | vask snivin snjófi Baldrs dr. 5, men her er den oprl. form sikkert *snævi*; i Ordf. findes kun *snæ-*. — *sær (sjór, sjár)*: nom.-acc.: sær ísugar bárur Jómsv. 16 (her må der læses *sær*, i hvert fald ikke *sjár* som hdskr. har) | Hallvarðs á sæ (: hræ) Skall. Egilss. 2 | Eiríkr of sæ (: hræ) Hǫfuðl. 12. 15 | sæ týndi lið ævi Krák. 3; i cod. reg. skrives *sær* følgende steder: 1_6, 20_7, 47_1, 81_{18} og i (smsætn.) 43_{26}, 58_{31}. dat. *sævi*: hræs es kømr at sævi Þorbj. Ldn. 162, men *sæ*: mart 's ilt í sæ (: hræ) Hitd. 26 | þá vas svalt á sæ Ívarr Mork. 211 (sål. hdskr.) | Varrandi sæ (*sia* Hkr. og fl.) fjarri Sigv. Hkr. II, 26 | mǫ́r fekk á sæ (*sjá* hdskr.) sára Hald. ókr. Hkr. I, 431 | gnýr varð á sæ sverða sm. Hkr. I, 454 (*sia*) | Gautland frá sæ (*sia* hdskr.) randir Ein. skgl. Hkr. I, 304 | þríar ór þeim sæ Vsp. 19 (sål. cod. reg.) | svalkǫldum sæ Goðr. II (sål. hdskr.), Hyndl. 38 (ligel.). Gen. *sævar* (bestemt ved rimene): Mævils við þrǫm sævar Einarr þver. Ísl. forns. I, 84 | við mæ-ǫrum sævar Eyv. Hkr. I, 254 | hlunnsævar mák æva Ól. helg. Fms. V, 231 | lævi á til sævar Sveinn SnE. II, 180 | hræbirtinga sævar Tindr Fms. XI, 138 | hrægamms ara sævar Þjóð. SnE. I, 488 | (og da vel også i nom.: sær þýtr

---

[1]) M. h. t. ordene *snær*, *sær* viser eksemplerne tillige forekomsten af de forskellige vokaler i st.

auðs of ǫrum sm. Hkr. III, 58) | himinglæva þyt sævar Ein. Sk. SnE. I, 500, og da vel også: vǫrn sævar ǫl barni sst. I, 348 | friðlæ rǫðuls sævar Ht. 17 | hrægamms komit sævar Sturl. I, 244 | ræfrhvǫssu bensævar Grettiss. 17 jfr. es til sævar kømr Háv. 62 | þær á sævarstrǫnd Vǫl. 1 | í Sævarstǫð sst. 17; sål. alle 3 steder i cod. reg. Andre steder, hvor gen. forekommer, og hvor hdskrr. nöje burde efterses (flere steder står der *sœvar*): sævar (udg.) hrafns í svefni Víga-Gl. p. 61 | sævar bals at halsi Glúmr Geir. Hkr. I, 277 | suðr at sævar naðri Eyj. dáð. Hkr. I, 291 | frák hvar fleina sævar sm. Hkr. I, 418 | bergir hræsævar Þorbj. Fsk. 5 | sævar niðr Yngl. Hkr. I, 30 | sævar beins Eyv. Hkr. I, 21 | ofrak svá til sævar Úlfr SnE. I, 468 | sævar báls frá seljum Hallfr. p. 107 | lítt vas sævar sóti Hald. ókr. Fms. X, 359 | ýtik sævar sóta Hrafn Gunnl. s. p. 253 | sex lét sævar faxa Þorm. Fbr. 29 jfr. lítilla sæva cod. reg. 8_6. På *sjár* kan kun følgende sikre ekss. anføres: afli of deilir sízt við sjá (: þrá) Málsh. 13 | allar girnask ár í sjá sst. 27. Ekss. på *sjó* er endnu usikrere: veðri á »sió« róa cod. reg. 9_{22} | en or sveita »sior« sst. 15_{12} | mjó fyr ofan sjó Óttarr SnE. I, 504. I alle disse og lign. tilfælde er der næppe tvivl om, at der skal læses *sœ*, og i det sidste *mœ* . . . *sœ*. I Ordf. findes *sjá* én g., ellers altid *sœ-* og *sjór* nogle gg. For den ældre tids vedkommende (til c. 1100) synes formerne med *sœ-* at være eneherskende. I sammensætninger (navne) er *sœ-* eneherskende: Sæmorn, Sæunn, Sæmundr, Sæbjǫrn, Sæhildr, Sæolfr—Seolfr—Sjólfr osv.[1]) — *týr*: dat. *tívi*: komat tvíviðar tívi Eil. Þórsdr. 18 |

---

[1]) Om disse ord se i øvrigt *A. Kock*: Arkiv f. nord. fil. XVII. *O. v. Friesen*: Till den nord. språkhistorian i Skr. utg. af k. hum. Vetensk. samf. i Upsala VII (1901).

sjá munat sækitívi Þorm. Fbr. 107 | fló með fróðgum tívi Þjóð. hv. SnE. I, 310, men *tý*: handlausum tý granda G. Súrss. p. 42. Pl.-formerne *tívar*, *tíva* osv. forekommer flere steder, én g. skrevet *-tyva* cod. reg. 3_{28}, hvor *y* er trængt ind fra sg. nom., acc., gen., ligesom også hos Sigv. ýs sem kykvir tývar Hkr. II, 519, hvor dog hdskrr. skriver *tívar*, hvilket vistnok også kan være oprl. Én gang synes endogså en form med tematisk *r* (ɔ: *r* trængt ind fra nom.) at forekomme: brands fljúga tveir með týri Þorvarðr Sturl. II, 189. — *skær:* i dat. kun *skæ*. — Kun i pl. findes *fjǫrvar*, *fyrvar*: lof er flutt fjǫrum Ht. 80 | folkverjandi fyrva (fjǫrva) Ein. skgl. Hkr. I, 285.

Endelig skal her ordet *hjǫrr* behandles. Det er oprl. en *u*-st., got. *haíru-*, run. *heru-* i smsætn.; det skulde derfor böjes: hjǫrr — hjǫr — hiri — hjarar, hirir — hjǫru — hjǫrum — hjara, men af denne böjning er næppe noget tilbage undt. gen. sg. (bortset fra nom.-acc.); for øvrigt er det blevet en *wa*-st. I dat. findes *hjǫrvi* (også som mandsnavn) omtr. 25 gg., men *hjǫr*: læblǫndnum hjǫr Goðr. kv. II, 38 | Gunnlaugr með hjǫr þunnum Þórðr Gunnls. p. 268 (at rette *með hjǫr* til *hjǫrvi* går ikke an) [men Þórðr bruger også *hjǫrvi*] | hvatr frák hjǫr brá bitrum Háv. ísf. p. 31 | goði várr með hjǫr roðnum (sål. bör der læses og ikke *roðinn* se Nj. II, 863) Skáldhallr Sturl. II, 72 | eggfránum hjǫr Hálfss. Norr. s. p. 37 | frýr hann hjǫr hvǫssum Ket. hœng. Fas. II, 138; gen. *hjǫrs* forekommer 9 gg. fra de ældste tider, ligeledes *hjarar* lige så mange gg. (hos Kormákr, Þormóðr osv.); hos Gísli Súrsson bægge former. Gen. pl. hedder altid *hjǫrva*.

Det er i det hele klart, at dativ-endelsen falder langt tidligere bort og i större udstrækning end i *a*-st.

4. Neutrale *wa*-stammer.

Disse böjes i det hele regelmæssig:

Sg. bǫl — bǫlvi — bǫls

Pl. bǫl — bǫlum — bǫlva.

Således böjes f. eks. fjǫr, hǫgg, lyng, læ, skrǫk. Særlig er at mærke følgende. — [*bavþvi* i cod. reg. 65₂₈ er uden tvivl urigtigt for *bǫrvi* af *bǫrr*] — *hræ*: i dette altid *hrævi*: slær þaut ulfr of hrævi Þórðr Sjár. Hkr. II, 366 | opt nár hrævi Helg. II, 25 (her skrives i cod. reg. [49₂₃] *hreifi*, men dette er kun en unöjagtig skrivemåde). dat. pl. *hræum*: eru greipr hræum sveipðar Ht. 7 | á hræum þínum Helg. I, 44 | nema á hræum spryngir Helg. II, 33 | at hræum orðit Goðr. II, 42 (allevegne i cod. reg. skrevet således). Hos Óttarr bör der uden tvivl læses: ylgr fær at hræum (ikke: hræm) sylg jfr. sammes: meðr fengu mikit veðr. — Af *kjǫt* findes *kjǫtvi*: af bola kjǫtvi Sturl. I, 18. I dette ord og fl. er *v* i det nyere sprog bortfaldet. Dette bortfald mærkes tidligst i: megn i gegn glyggi (: tyggi) SnE. II, 628 (vers fra 13. årh. el. c. 1300). — *tjǫr* findes kun i pl. og er endda et noget tvivlsomt ord.

5. Maskuline *ja*-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

a. sg. niðr — nið — nið — niðs (-jar)
   pl. niðjar — niðja — niðjum — niðja.

b. sg. bekkr — bekk — bekk — bekks (-jar)
   pl. bekkir — bekki — bekkjum — bekkja.

D. v. s. de fleste af de herhen hørende ord er bleven *i*-stammer (dat. sg. uden endelse, *-ir* og *-i* i pl.). Enkelte lævninger af den oprl. böjning er tilbage, men vi vil her give en fuldstændig oversigt over disse ord.

a. *niðr*: dat. ofte *nið*, gen. *niðs*: blestu niðs á lesti Stein. Korm. 42 | fylkis niðs en þriðja Sigv.

Hkr. II, 13 | fylkis niðs á miðli sm. Hkr. III, 20 | Tryggva niðs Sturl. Hákkv. 1. men *niðjar*: Bors niðjar feltk beðju Egill 30. nom.-acc. pl. *niðjar*, *niðja* altid og udelukkende. Hvorvidt *niðja* hos Óttarr Hkr. II, 19 er acc. sg. af *niði* el. acc. pl. er måske usikkert. — *herr*: dat. *her* 10 gg., men *heri*: þat alls heri Arbj. kv. 16. Gen. *hers*: lítt sék hers við víti Hitdk. 35 | hers skins trega minka Plac. 9 | hers valdandi tjald Ht. 49 | hers gnótt bera sst. 68, men *herjar*: þar vas hjalmaðs herjar Þórðr Kb. Hkr. I, 450 | alls herjar snjall Þór. stf. Mork. 157 | þar frák hilmi herjar Ein. Sk. Hkr. III, 270 | tveir ro eins herjar Háv. 73 | herjar þessa Hálfss. Norr. s. p. 16. — *beðr*: dat. *beð* 6 gg. (4 gg. i Edd.), men *beði*: á beði Skútu Yngl. Hkr. I, 28 | á beði fornum sst. 83. Gen. *beðs* 6 gg., men *beðjar*: þorns á beðjar horni Hitdk. 16 (men også *beðs*) | annat beðjar Nǫnnu Korm. 7 | linnbeðjar Gnǫ́ sinni sst. 53 | auðkveðjǫndum beðjar Þorv. Hjalt. Fms. V, 251 | veðrtams svana beðjar Ingj. Sturl. II, 59 | hǫlkvi hvílbeðjar Atlakv. 30. I Ordf. kun *beðjar*. Acc. pl. *beði*, men *beðja* sikkert i: lauðr vas lagt í beðja (hdskr. *beði*) Valg. SnE. I, 500; jfr. K. Gíslason i Aarb. 1879 s. 194; at antage en forlængelse af vokalen foran intervokalisk ð (og nogle andre konsonanter) er sikkert urigtigt; jfr. J. Þorkelsson i Arkiv XV, 227—28.

b. Alle andre ord har kun *-ir*, *-i* i pl., mange *-s* og *-jar* i gen.; dativendelsen *-i* findes sjælden. 1. ord, hvoraf gen. på *-s* og *-jar* findes: *bekkr*: gen. *bekks*: ǫlbekks á mér þekkja Korm. 5 | ǫlna bekks við drykkju Bragi SnE. I, 338 | hafbekks snekkjur Ht. 75 | sveita bekks at leita Ht. 6, men *bekkjar* 9 gg., deriblandt: ǫlbekkjar syn nekkvat Hallfr. p. 107. Dativ kun *bekk*. — *drykkr*: gen. *drykks*: drykks ofþurfi Sól. 3, men *drykkjar*: eins drykkjar Grí. 3 | rekkum es rann til drykkjar Leið. 20 | þó lá drykkjar Herv. Norr. s. p.

256. Dativ mulig *drykki* i Hvats þat drykki Herv. cod. reg. Norr. s. p. 236 (not. 19), Hauksb. har *drykkja*. — *elgr*: gen. *elgs* 6 gg., men *elgjar*: elgjar galga Sonat. 15. — *leggr*: gen. *leggs* 13 gg. (9 gg. i smsætn.), *leggjar* 9 gg. (7 gg. i smsætn.). — *leygr*: gen. *leygs* 15 gg. (8 gg. i smsætn.), *leygjar* 8 gg. (2 gg. i smsætn.). — *mergr*: gen. *mergs*: á mergs himin Sturl. Hákkv. 35, men *mergjar*: gein vargr of sal mergjar Jómsv. 31 | knǫttu mǫrg á mergjar Máriufl. SnE. II, 500. Dativ *mergi*: mergi smæra Lokas. 43. — *serkr*: gen. *serks* 5 gg. (også som mandsnavn), *serkjar* 9 gg. (6 gg. i smsætn.). Dativ *serk* f. ex. hrynserk Viðurr brynju Tindr Hkr. I, 331, men *serki*: ítrserki vel merkðan Ein. Sk. SnE. I, 504. — *síkr*: gen. *síks*: bensíks vita ríkis Goþþ. Hkr. I, 197 | hræsíks þrimu líkar Geisli 69; usikkert: ránsíks remmilauka Rekst. 22, men *síkjar*: þvit lautsíkjar lékum Gunnl. p. 245. — *strengr*: gen. *strengs* 4 gg. (1 g. i smsætn.), *strengjar* 5 gg. — *sylgr*: gen. *sylgs*: sylgs valkyrjur fylgja Ulfr SnE. I, 238 | Grímnis sylgs á galga Rǫgnv. Icel. s. I, 149, men *sylgjar*: enn til sylgjar Merl. I, 158. — *veggr*: gen. *veggs* og *veggjar* hvert 5 gg. (3 og 2 gg. i smsætn.). — *Yggr*: gen. *Yggs* og *Yggjar* hvert omtr. 24 gg.; bægge former findes hos Kormákr, Skáldhallr og i Nor. kgt. — *þvengr*: gen. *þvengs* 4 gg. (2 gg. i smsætn.), men *þvengjar*: silfrþvengjar hrynvengi Hl. 18b | fránþvengjar gefr drengjum Egilss. 4 | sik þvengjar . . . Plac. 50.

2. ord, hvor kun gen. på *-jar* forekommer: *belgr*: gen. *belgjar*: belgjar niðri Friðþ. p. 53; dat. kun *belg*. — *fengr*: gen. *fengjar* 6 gg. — *hryggr*: gen. hrings á hryggjar tanga Þorm. Fbr. p. 107. — *lækr*: gen. hrælœkjar gaflk hauki G. Súrss. p. 66 | hrælœkjar mik sœkja Helgi, Dropl. s. p. 27. — *viggr*: gen. *viggjar* 4 gg. [hvor *viggs* forekommer, hører det til *vigg* ntr.].

3. ord, hvor kun gen. på *-s* forekommer: *drengr*:

gen. *drengs* nogle gg.; dat. *dreng*: dreng vas dátt of svarra Jómsv. 4 | skœru dreng á Mœri Egilss. 38, men *drengi*: dýr þótt drengi væri Þorm. Fbr. 55 | [fekk þengill sér gengi drengi? Hl. 14b]. — *reykr*: gen. reyks rǫsuðr Yngl. Hkr. I, 73. — *sprengr*: gen. drengja blóð til sprengs Hl. 31b. — *sægr*: gen.: sægs munk síðr en eigi Markús SnE. I, 506. — *ýgr*: gen. und ýgs hjálmi Sturl. Hákkv. 17. — *Báleygr*: gen. Báleygs at sér teygja Hallfr. SnE. I, 322. Altså: i 3 ord — foruden *beðr* og *herr* — findes den gamle dativendelse (*drengr*, *merkr*, *serkr*); *-s* og *-jar* findes jævnsides uden nogen regel eller aldersforskel. Det kan bero på tilfældet, at vi i de under 2 og 3 anførte ord kun finder den ene eller den anden form. — Til slutning anføres ord med vokal umiddelbart foran *j*. — *býr*, *bœr*: dat. altid uden endelse; gen. *býs*, *bœs*: til Egða býs Eyv. Fsk. 41 | rǫðla býs en ræsis Líkn. 19 | regnbýs hugum lýsa Heil. and. 6 | heila bœs ok deilir Ht. 2 | heiðar bœs í húsi Leið. 32, — men *býjar*, *bœjar*: þramskýs í gný býjar Snorri Sturl. I, 289 | haf til bœjar Hym. 26 (og flere st. i Edd.) | dagbœjar sér tœja Plac. 18 | þat hlœgir mik bœjar Sturla Sturl. I, 407, jfr. hvé hefr til Heiðabœjar Þorl. fagr. Hkr. III, 125. Nom. pl.: fár hans býir vǫru Þórðr K. Hkr. I, 459; acc.: glaumskers bœi verja sm. Fms. XI, 188. 199. — *lýr*, *lœr*: gen. *lýs*: lýsheims náir ljóma Ht. 22 | lét lý(s) [sikkert urigtigt: *lýr*-] gǫtu Sigv. Hkr. II, 350 jfr. lœbrautar varð flœja Þorbj. Hkr. I, 129. — *þeyr*: gen. *þeys*: hjǫrþeys faðir meyjar Gunnl. p. 251 | hlífar þeys sem eyjar Óldr. 12 | odda þeys fyr ǫsu sst. 36 | eggþeys en kjarkleysi Kolb. Sturl. I, 155, men *þeyjar*: hornþeyjar vit Freyja Korm. 10 | ey benþeyjar Ein. Sk. Mork. 200. — *Freyr*: gen. altid *Freys*.

c. Andre ord, for det meste med kort rodvokal

efterfulgt af én konsonant (jfr. *beðr*, *herr* foran), og alle uden dativendelse.

1. gen. både *-s* og *-jar*: — *hyrr*: gen. *hyrs* 8 gg. (5 smsætn.), *hyrjar* 15 gg. (hos Gunnlaugr bægge former). — *rifr*: gen. rifs reiðiský Darr. 1, men: meið til rifjar Rígsþ. 15. — *styrr*: gen. styrs ríðr stillir hersum Ht. 7 | styrs hróðr fyrir Ht. 68 | snildar styrs ok seldi vára Óláfr Hrynh. 3, men *styrjar* 23 gg., deraf 5 fra Ht. — *vefr*: gen. goðvefs þella Grímr loð. Fas. II, 155, men hlín goðvefjar mína Þór. máhl. Eyrb. 28 | fjargvefjar dag margan Þórðr, Hitdk. 39 | opt goðvefjar þoptu Magn. berf. Hkr. III, 499 | ok goðvefjar skikkjur Vǫls. 1, Flat. II, 333; acc. pl. altid *-vefi*.

2. gen. på *-s*: *dynr*: gen. malmdyns frá hlyn Þór. loft. Fms. XI, 204. — *dyttr*: gen. hnakka dytts und bakka Bótólfr Icel. s. I, 196.

3. gen. på *-jar*: — *byrr*: gen. *byrjar* 15 gg., pl. nom. *byrir* og *byri* én gang hvert. — *hylr*: gen. hrǫnn fylvingum hyljar G. Súrss. p. 109 (men stedet er usikkert, jfr. p. 25).

6. Neutrale *ja*-stammer:

Den regelmæssige böjning er:

Sg. sker — skeri — skers

Pl. sker — skerjum — skerja.

Alle de herhen hørende ord beholder dativendelsen og i reglen *j* foran *a* og *u*: dík, fley, nið, sík, ský, ver (fiskeplads), vigg; ang. *ben* se fem. ō-st. Særlig er der her to ord, der trænger til omtale: *él* og *nið*. Lang vokal synes bestemt at fremgå af út með éla meitli Egill 32, jfr. *Éli-* i Élivágar (hvor vokalen afgjort er lang); i Harms. 31 hedder det derimod: elja fold ór moldu, og det stemmer med senere tiders sprog (*jelja-gángur* f. eks.). — *nið*: ríða niðja sonu Sól. 56 | nótt ok niðjum Vsp. 6, men: eða nótt með niðum Vafþr. 24 | dorgtúns niða borgar SnE. II, 236.

7. **Maskuline** *ia*-**stammer**.

Den regelmæssige böjning:

Sg. lǫgðir — lǫgði — lǫgðis — lǫgði

Pl. lǫgðar — lǫgða — lǫgðum — lǫgða.

Alle de herhen hørende ord skulde have omlyd af rodvokalen, men denne mangler i mange. Jfr. herom *Sievers'* afhdl. Ueber germ. nominalbildungen auf *-aja-*, *-ēja-* (Berichten d. kgl. sächs. gesch. d. Wiss. 1894). Mange findes kun i sg. Hertil hører f. ex. brimir, bǫggvir, gylðir, hǫlkvir, mækir, snytrir, vísir, þerrir osv., foruden den store mængde nom. ag., der dannes af verber, som byggvir, gervir, nestir, støkkvir osv. Fremdeles en mængde egennavne som Eynæfir (snarest således og ikke *-nefir*), Gusir, Gymir, [jfr. Hamðir og lign., der er bleven *ia*-st.], Hymir, Kvasir (et yderligere bevis for *a*'ets korthed haves i en linje som Kvasis mun dreyrinn kenna verða kǫppum merkum Landrésrímur V, 6), Mímir, Óð-, Þjóðrerir, Rerir, Rǫgnir, Skrýmir, Sváfnir, Svǫlnir, Víðófnir, Viðrir, Vílir, Vǫlnir, Þrasir, Ægir, Ǫglir, Ǫlnir. — Ved siden af *Mímir* haves også *Mímr*, der dog kun findes i gen.: þó hefir Míms vinar Sonat. 23 | Heyr Míms vinar mína Vǫlu-St. SnE. I, 250 | brún Míms vinar rúnu Ht. 3 | leika Míms synir Vsp. 39 | við Míms hǫfuð sst. Mulig findes også formen *Hýms* i: ok átti Hýms [hdskr. *ims*, men der mangler rimbogstav] faðir Vafþr. 5.

Oprindelig hørte hertil alle ord på *-arir* (got. *-areis* som *laisareis*). I oldsproget er de alle gået over til den svage klasse (*-ari*), så at der af den oprl. böjning kun er følgende få rester tilbage: tármútaris teitir Sigv. Hkr. III, 32 | holtvartaris Hjalta Ldn. 197 | frægr valderir foldar Plac. 26, foruden det minde, der er bevaret i omlyden *-eri*, der ikke sjælden findes i de ældste hdskrr. (jfr. det sidste eks.); sml. Nj. II, 42—43.

8. Neutrale *ia*-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. fœri — fœri — fœris

Pl. fœri — fœrum — fœra.

Således böjes en mængde ord som brimi, díki, veldi, fiðri, mynni; eiki, fengi, fýri, kvæði, mengi, øðli osv., samt mange sammensatte ord som algífri, andspilli, bekkþili, einvígi osv.; fremdeles akkeri, altari, egennavne som Fívi, Skíði, Alkassi, Santíri (Sá-), Súðvirki. — I Hitdk. 11 findes tilsyneladende gen. *kvæðs*, men versl. er vistnok urigtig: rusil kvæðs af þér bæði; den har formodenlig lydt: rusil kvæðis þik bæði (*þik* obj. for *ræntak* i l. 5). — Herhen hører vistnok også *heimi*, der findes i smsætn. *heimishaugar*, *-kviðr*, *-garðar* i Edd.

9. Feminine *ō*-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. fǫr — fǫr — fǫr (-u) — farar,

Pl. farar (-ir) — farar (-ir) — fǫrum — fara.

Sg. fylking — fylking — fylkingu — fylkingar

Pl. fylkingar — fylkingar — fylkingum — fylkinga.

Her er det særlig endelsen i dativ og nom.-acc. pl., der er vaklende; de sidste er vanskelige at kontrollere bestemt undt. i runhent versemål, eller hvor fuldstændige rim er tilsigtede.

A. Enstavelsesord, der ender på en konsonant: *fǫr*: dat. *fǫr* omtr. 12 gg. (smsætn. brúðfǫr), men *fǫru*: hugprúðr fǫru snúðat Þork. ham. Mork. 143; pl. *farar*: meinalausan farar beina Hafg. dr. Ldn. 106 (sål. hdskrr.) | glepja féhirði farar Hárb. 52 (sål. cod. reg.) | of viðfarar ossar Krák. 26 (sål. næsten alle hdskrr.) | farar snarar fylkir byrjar Ht. 38. — *hlið*: dat. *hliðu*: en á hliðu fúnar Grí. 35, men: minn skjǫld á hlið sjaldan Þjóð. A. Hkr. III, 66. — *rǫnd*: dat. *rǫndu* 7—8 gg., men: rǫnd ok með reiði Herv. 9 | ok

at skjaldar rǫnd Vǫl. 33; pl.: við bláar randar (: brandar) Hǫfuðl. 7; ellers skrives der *randir* (omtr. 36 gg): den yngste form *rendr* findes én gg.: báðum rendr í dreyra Krák. 9, derimod sikkert ikke i: »rendr« bitu stǿl fyr strǫndu Þjóð. Hkr. III, 184, hvor der bõr læses *rend* (se Hkr. IV, 235). — *laug*: dat. sukkuð í laugu Friðþ. p. 14; pl. laugar altid. — *flaug*: dat. fleina flaug Nor. kgt. 49. — *trǫð*: dat. fúlmár á trǫð bǫ́ru Hallfr. p. 105. — *dǫf*: pl. dafar Darraðar Atlakv. 14 (hdskr. *dafa*). — *gerð*: pl. gerðar várar Eyv. Hák. 17. — *gjǫf*: pl. launaðir þú þá góðar gjafar Hárb. 21 | gjafar þú gaft, . . ástgjafar Reg. 7 (sål. cod. reg. alle steder) | fimtán stórgjafar Ht. 95 (hdskrr.) | sætrs vingjafar mætri Harms. 49; dat. gjǫf 2 gg. — *grǫn*: pl. benmás granar (: vanar) Hǫfuðl. 11 | baughlín granar mínar G. Súrss. 66 | varghollr granar mǫrgum Hl. 29a. — *kvǫl*: pl. í kvalar slíkar Ívarr Mork. 221. — *lǫn*: pl. á bræs lanar (: tranar) Hǫfuðl. 11. — *næfr*: pl. Sváfnis salnæfrar Þorbj. Hkr. I, 125 | gunnar æfr sem næfrar SnE. I, 426 | ræfr þola nauð ok næfrar Þjóð. A. Hkr. III, 61. — *sǫk*: pl. auðfengnar ró gelti sakar (: stakar) Málsh. 26 | ok vígsakar vakðar Korm. 70; desuden omtr. 11 gg. i cod. reg., *sakir* kun 2 gg., sidste gang fejlskr. 25,8, jfr. bemærkn.; *harmsakir* Nj. 714 i alle hdskrr., undt. ét. I Ordf. findes *sakar* ofte. — *skǫr*: pl. þrítøgr skarar bíta Þorm. Óleg. 66 | ótrauðr skarar rauðar Sigv. Hkr. II, 22 | hǫfðu skarar jarpar Goðr. II, 19. — *skeið*: pl. *skeiðar* 11 gg., *skeiðir* én g.: heiðmærr Dana skeiðir Mork. 80, hvor dog Flat. har det sikkert eneste rigtige *skeiðar;* endelig findes *skeiðr*, se konsonant-st. — *sneis*: pl. snekkju sneisar Ívarr Mork. 211. — *steik*: pl. ilbleikum gaf steikar Geisli 43. — *vǫrr*: pl. fjarri alt nema varrar Eindr. Fms. V, 308 | harri minn ok varrar Leið. 1. — *þǫrf*: pl. ef gerask þarfar þess Skí. 36, Fjǫl. 39 | í meginþarfar Reg. 11 |

þarfar ráða Sig. III, 44. — *iðrar*: pl. iðrar blótnar Goðr. II, 23 | á monu þér iðrar Atlam. 69. — *mǫn*: pl. manar meita Atlakv. 37. — *nǫs*: pl. á jarls nasar ása Isldr. 16 | hví est svá fǫlr of nasar Alv. 2. [*nasar* Ordf.] — *rún*: pl. *rúnar* omtr. 11 gg. i cod. reg., foruden 6 gg. i Rígsþ., men *rvn*, 63₂₂, der kan læses *rúnar* jfr. p. xlix. — *skál*: pl. en þær skálar Vǫl. 24. 35, men *skálir*: greppa gullskálir Atlakv. 10 | umðu ǫlskálir sst. 34 | stukku ǫlskálir Hamð. 23. — *skor*: pl. ok bergskorar Helg. II, 22.

Endelig skal et par ord særskilt omtales: *ǫln*: gen. *alnar; alin-* findes i smsætn.: fleygjendr alinleygjar Refr, SnE. I, 424 | hlaðnipt alindriptar Rǫgn. Icel. s. I, 165 | falr meldr alinveldi Ht. 43. — *hǫrund:* gen. hǫrundar hungr Sól. 50; jfr. ntr. *a*-st. — *vár*: pl. *várar*.

Der er en hel del ord, der oprl. er *ō*-st., men som tidlig er gået over til *i*-st., hvortil de vil blive henregnede.

B. Enstavelsesord, der ender på vokal. — Her er dativ altid uden endelse. — *á*: gen. *áar*: hrynbeðs áar steðja SnE. I, 476 | landkost áar branda G. Súrss. 33 (således skal der sikkert læses[1]). Nom. pl.: linns þjóðáar rinna Korm. 19 | œstr þjóðáar fnœstu Eil. Þdr. 5 (jfr. sst.: hlaupáar(?) of ver gaupu) | en þér þjóðáar Gróg. 8. [At rette *æ-brǫndum* Hǫfuðl. 18 til *ár-* er næppe rigtigt, muligt *ábrǫndum*. I árstrauma vann sáran Refr, Hkr. II, 491 er *ár* adv., se Hkr. IV, 169. I þornreið ár horna Egill 25 er noget forvansket, men det er klart, at metrum tillader *áar*. I former som *Tempsar* og lign. er *-ar* simpelthen gen. til *Temps*, men ikke at læse *-ár;* jfr. Herv. 68: fyr Grafar

---

[1]) Ordfølgen: Nú hefr geira gnýstœrir (jfr. K. Gísl. Nj. II, 296) of sóttan landkost (ɔ: gravhöjen); þann grímu þrótt lét áarbranda lundr of lendan.

[af *Grǫf*, ikke *Grafá*] ósi; jfr. K. Gísl. Udv. X—XI. Tilbage er kun: árkyndils mák sára Þorm. Fbr. 32, men opfattelsen er meget usikker]. Sikre eksempler på sammentrækningen er: gen. jafnan verðr at árflóð stakar Málsh. 26 | ár fésjóðar várir Nj. I, 335; nom. pl. hræs þjóðár ræsa Ht. 7 | allar girnask ár í sjá Málsh. 27 foruden flere steder i Merl.; i Ordf. kun de sammentrukne former. Sammentrækningen må antages at være bleven almindelig i løbet af det 12. årh., næppe för. — *brá*: gen. pl. *bráa* flere steder f. eks. Eireks bráa Arbj. 5 | Freys nipt bráa driptir Ein. Sk. SnE. I, 348 | farverk bráa merki Bjarni SnE. II, 499, nom. må vistnok antages at måtte læses *bráar* i: síga lætr þú brýnn fyr »brár« Helg. Hjǫrv. 19. — *eldstó*: til eldstóar Friðþj. 18. — *lá*: nom. pl. sikkert umðu oddláar Eyv. Hák. 8. — *rá*: nom. pl. drúpðu dolgráar sst. 2 (dette betragter jeg som den eneste rigtige læsemåde) | skammar ro skips »rár« Háv. 74 | ok »rár« langar Helg. I, 49 — på bægge steder at læse *ráar;* derimod *rár* sikkert i skips láta menn skammar rár (: grár) Málsh. 12. — *spá*: nom. pl. *spár* 2 gg. i Merl. — *(við)sjá*: gen. sg. el. nom. pl. viðsjár fáir Hálfss. Norr. s. p. 17. — *Gná*: gen. hugr malmgnáar brugðit Kveld. Egilss. p. 73; derimod er Ldn. 90 (jfr. Hauksb. 28) usikkert: ef hjaldrgnár hildar.

C. Ord, der ender på *-ing* og *-ung;* de har snart *-u* i dativ, snart udelades det.

a. Ord, hvoraf bægge former findes: *lypting*: í lyptingu lengi Sigv. Hkr. II, 405 | hildingr ór lyptingu Rekst. 23, men: hollvinr minn í lypting innan Arnórr Mork. 31 | linns í lypting sinni Óldr. 20. — *sæing*: ok í sæingu Goðr. I, 20, Sig. III, 24, men: of sæing hans Loft. Hkr. II, 520 | í sæing einni Helr. 12 | í sæing vǫgu Goðr. hv. 17. — *verðung:* goll verðungu

Helg. I, 9, Hyndl. 2 | í verðungu Helr. 11, men: verðung ara tungu Arnórr Icel. s. I, 43 | auðr frá verðung dauðri sm. Hkr. III, 164 | verðung Háalfs gerðar Steinn Mork. 130 | verðung á kaf stungit Óldr. 21 (stedet dog usikkert).

b. Ord, hvor kun *-u* findes: *fylking*: í fylkingu Haraldr Hkr. III, 207 | í fylkingu fenginn Þjóð. Hkr. III, 165. — *gísling*: ok seldu at gíslingu goðum Vafþr. 39. — *kerling*: ljótr kerlingu skjóta Hitdk. 18 (jfr. udg. s. 96; opfattelsen er ikke ganske sikker) | rauðr kerlingu snauðri Árni Sturl. I, 289. — *píning*: ǫðlings frá píningu Kolb. Post. 511 | ǫðlingr í píningu Líkn. 46. — *reiðing*: er í reiðingu Merl. II, 251. — *víking*: í víkingu Hálfss. Norr. s. 35, Helr. 3. — *þrenning*: eining í þrenningu Nikdr. SnE. II, 208. — *skœting*: alls þú mér skœtingu einni svarar Hárb. 59.

c. Ord uden endelsen *-u*: *erring*: gaf sás erring ofrar Ein. Sk. SnE. I, 350. — *lækning*: lyf með lækning Gríp. 17. — *nisting*: nisting of mjaðar Hrist Ormr SnE. I, 410 — altså alle temlig unge. I Ordf. findes kun 3 ekss. med og uden *-u*, 2 uden *-u*, 37 kun med *-u*. På grund af dette har Noreen udtalt, at *-u* falder »næsten aldrig« bort, men dette turde være mindre rigtigt, som det af det foregående fremgår; endelsen er dog næppe begyndt for alvor at falde bort för end i det 11. og 12. årh.

Til disse ord hører fremdeles: elding, eining, sœing, virðing, Hísing (Hísingar herr Ein. Sk. SnE. I, 508 jfr. Hísingsbúar i pr. Hkr. III, 374 osv.).

D. a. Af egennavne kan nævnes: Álǫst, Bókn, Fenring, Íl, Jǫlund, Lizibón, Manǫrk; Hyrrokkin, Njǫrun, der kun findes i enkelte få kasus, osv. Særlig skal følgende nævnes: *Apardjón*: Apardjónar lið Ein. Sk. Hkr. III, 376. — *Hillar* og *Hírar* kun i pl. — *Hleiðr*: reiðr atseti Hleiðrar Steinn Hkr. III, 162 |

Hleiðrar stóli Grott. 20 | illa Hleiðar (sål. hdskrr.) stillir Sturl. Bárð. Sturl. I, 280. — *Jórdán*: hvatr Jórdánar vatni Ein. Sk. Hkr. III, 279 og flere steder; dativ: gráns »Jórdáni« Þór. stf. Fms. VII, 92 er urigtig, se K. Gíslason Udvalg 206—7. — *Krít*: lítk of ǫxl til Krítar Ármóðr Icel. s. I, 175. — *Nerbón*: hvalfrón [líftjón] til Nerbónar Rǫgn. Icel. s. I, 161, 173. — *Nið*: gen. Niðar 4 gg. (vokalen *ĭ*, ikke *í*, er sikker). — *Paradís*: allvíst [sannvíst] Paradísar Ingj. Sturl. II, 75, Harms. 24. — *Temps*: hlunns á Tempsar grunni Óttarr Fms. XI, 197 | hríð á Tempsar síðu Liðsmfl. Óleg. 9 | Hlǫkk á Tempsar bakka sst. — *Svǫlð(r)*: rauðk fyr Svǫlð til auðar Skúli SnE. I, 400 (*Svǫlðr* 748, le3) | sunnr fyr Svǫlðrar mynni sm. Hkr. I, 443 (hdskrr. *-rar* og *-ar*) | Svǫldrar vág Nor. kgt. 25; vistnok er *r* tematisk her fra først af; men senere har det kunnet bortfalde. — *Vimur* (nom. sg. SnE. I, 575): Víðgymnir laust Vimrar Ulfr SnE. I, 258 og et par steder til.

b. Kvindenavne; mange af disse har *-u* i acc. *Áslaug*: dat. mjó Áslaugu bauga Ragnarss. Fas. I, 262 | *Hervǫr*: dat. svellr Hervǫru Herv. 7. — *Ingibjǫrg*: acc. margir Ingibjǫrgu Jómsv. 45 | við Ingibjǫrgu Friðþ. p. 12 osv.; dat. Ingibjǫrgu Herv.[2] 10. — *Kristín*: gen. *Kristínar* Nor. kgt. 68. 70. — *Gullveig*: acc. es Gollveigu Vsp. 21. — *Gunnlǫð*: acc. ok grœtta Gunnlǫðu Háv. 110. — *-rún*: acc. Muntu Oddrúnu, . . . Goðrúnu Sig. III, 58, Goðr. III, 10, Oddr. 27, Gríp. 34, Sig. III, 56.; dat. at Ǫlrúnu Vǫl. 4 | . . . Goðrúnu flere steder f. eks. Brot Sig. 3, Goðr. I, 3 osv. — *Svanhvít*: dat. at Svanhvítu Vǫl. 4. — *Vár*: kun gen. *Várar*. — *Hǫrn* og *Mǫrn* har *ǫ* gennemgående i hdskrr., men det er næppe oprl.: hróðrbarni knák Hǫrnar Ein. Sk. SnE. I, 348 | okbjǫrn faðir »Mǫrna« Þjóð. hv. SnE. I, 310 | arnsúg faðir »mornar« sm. sst. 314 | þorns barna sér »mærn-

ar« Eil. Þdr. 7 | þat barn vita »maurnar« Hitdk. 29 | mjǫk skýtr »mornar« vakri Hallfr. p. 91 | gjarn emk máls of »mavrnar« Ól. Leggss. SnE. II, 498. — *Hrist*: acc. *Hrist*, men i dativ den uregelmæssige form *Hristi*: Hristi þráðs með ráðum Nj. I, 92 | Hristi handar fasta Hitdk. 2; (jfr. flere lign. tilfælde i det følgende under *io*-st. og *i*-st.).

10. Feminine *wō*-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. stǫð — stǫð — stǫðvar

Pl. stǫðvar — stǫðum — stǫðva.

Sål. böjes alle herhen hørende ord, sem lǫgg, gǫtvar (pl. tant.). Undtagelsesvis findes her -*u* i dativ: *dǫgg:* drifin dǫggu Baldrsdr. 5 | dǫggu slunginn Helg. II, 38, men *dǫgg* i smsætn.: valdǫgg, harmdǫgg sleginn sst. 44, 45. Særlig skal bemærkes, at gudindenavnet *Þrǫng* findes i gen.: langvinr síu Þrǫngvar Eil. Þdr. 16; rimet viser, at vi her har *ǫ* i roden. Bugges opfattelse, at navnet skulde være opstået af *þunngró* (ɔ: Venus calva) er derfor uholdbar.

11. Feminine *jō*-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. ben — ben — benjar

Pl. benjar — benjum — benja

Sg. egg — eggju (egg) — eggjar

Pl. eggjar — eggjum — eggja.

Som *ben* böjes alle ord med kort vokal, med undtagelse af egennavne (jfr. nedenfor om enkelte andre), f. eks. við, fles osv. Særlig bemærkes, at *ben* også findes som neutrum. Ekss. på fem.: teitr vargr í ben margri Bj. krph. Hkr. III, 244 | vargr tér ór ben bergja Ht. 11 | eirsams ór ben þeiri Líkn. 20, og sikkert også i: rauð fnýsti ben blóði Þorbj. Hkr. I, 112 | ben tér við þrek venjask Jǫkull Hkr. II, 424; pl. brynmǫnnum smó benjar Þjóð. A. Hkr. III, 163 og oftere.

Ekss. på ordet som ntr.: stór fengum ben brynju G. Súrss. 67 | hér sék bens ok brynjum Sigv. Hkr. II, 174 og oftere (i Hl., Ht., Búadr.). I Sturl. II, 59 findes linjen hretviðri geirfletjar, som om *flet* kunde være fem.; her bör der læses *fletja* (gen. pl.), som flere hdskrr. har (se Sturl.[1] III, 69).

Som *egg* böjes alle ord med lang rodstavelse, men der er kun få, der her er tale om, og da kun m. h. t. dativ. Af *egg* findes *eggju* 6 gg. (Steinarr Sjón., Gísl, Skallagr., Edd.), menn *egg*: hjarar egg duga seggir Ht. 8 | egg nýbitnar vitni sst. 56 | ok at mækis egg Vǫl. 33. — *ey*: *eyju* omtr. 30 ekss., også i smsætn. (som *Sámsey*, *Sikiley*, *Skáney*), men *ey*: í ey þeiri Hárb. 16 (men her bör der snarest læses *eyju*) | bræðr í Bjarkey miðri Hkr. III, 240 | gramr Lindisey framða Óttarr Fms. XI, 188 | salr í Sámsey Herv.[2] 14. I Ordf. findes bægge former. — *Borgný*: at Borgnýju Oddr. 7. — *Sigg*: sveggja lét fyr Siggju Þórðr Sjá. SnE. I, 442.

Hertil hører også nogle ord med kort rodstavelse: *Fjǫrgyn*: á Fjǫrgynju Oddr. 11. [*Hlǫðvin* og *Sigyn* forekommer ikke i dat., *Bjǫrgyn* 2 gg., men uden endelse]. — *Sif*: hedder i dat. *Sif*, men *Sifju* i pr. SnE. I, 340. — *hel*: dat. *helju* omtr. 13 gg.; intet eks. på *hel*.

Endelig må to ord her finde plads med *-r* i nom.: *mær* og *þýr*. *mær* (f. *mawi-R*): dat. *meyju* 12 gg., men *mey* 5 gg. (Þjóð. A., Nikulás, Líkn. osv.) og 2 gg. i Edd.: fá þú mey mann Reg. 11 | mey né mannskonu Háv. 163, jfr. þeiri enni línhvítu mey Hárb. 32 (et prosast.). — *þýr*: í Hagals þýju Helg. II, 2, men *þý*: þý ok af þræli Herv.[2] 78.

12. Feminine *iō*-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. reyðr — reyði — reyði — reyðar

Pl. reyðar — reyðar — reyðum — reyða.

Som bekendt er nom. *-r* her lånt fra *i*-st., sml. got. *haiþi*. I islandsk forsvinder dette *r* igen for størstedelen, så at nom. får sin oprl. form (*heiði* f. eks.). Hertil hører ord som guðr (gunnr), hildr, ermr osv. Hertil må vel snarest henføres ordet *auðr* 'lykke', der kun findes i gen. f. eks. þat hagar okr til auðar G. Súrss. 59 | réðat oss til auðar Glúmr Hkr. I, 282 (eller her af *auðr* 'rigdom') | rauðan lífs ok auðar Bj. krph. Hkr. III, 244 (ligeledes?) | auðar mildr frá hauðri Geisli 5 | hitt vas áðr en auðar(?) Eiríkr Isl. s. II, 389. Hertil hører fremdeles kvindenavne som Hildr og sammensætninger deraf (Bryn-, Geir-, Makt-), Fríðr, Ilmr, Gerðr (Ermin-), Rindr, Heiðr, Ingunn, osv., samt stedsnavnet *Dyflinn*: dat. hugr 's minn í Dyflinni Magn. berf. Mork. 154; gen. Þorfinnr til Dyflinnar Arnórr Hkr. II, 214. [På samme måde böjes *Mærinn*, der kun forekommer i pr.]. Jfr. Hrist ovf. 9 sl.

13. Maskuline *i*-stammer.

Regelmæssig böjes de således:

Sg. bragr — brag — brag — bragar

Pl. bragir — bragi — brǫgum — braga.

I de ord, der hører hertil, forekommer det hyppig, at dativ får endelsen *-i*, og genitiv endelsen *-s* ligesom *a*-st. Nogle af dem har oprl. også været *a*-st., hvad man kan se af beslægtede sprog. *I*-st. skulde have omlyd i nom.-acc. pl., hvor rodstavelsen er lang. Dette sker dog ikke altid, idet en udjævning til den ene eller til den anden side finder sted; og i nogle tilfælde er, som bekendt, to sideordnede former opståede, hver med sin vokal.

a. Ord med kort rodstavelse (vokal):

1. *Danr*: gen.: endr myrkdanar sendu Vǫlu-St. SnE. I, 474; ligeledes i *Halfdanr* (9 gg.), men *-dans*: Halfdans sonar Nor. kgt. 10. 72 (men *-ar* sst. 5, 42). [Hos Jórunn Hkr. I, 154 bör der læses: Haralds frák Halfdan (ikke *-dans*) spyrja; jfr. K. Gíslason: Udvalg

17 med bem.]. Dativ: né Halfdani Hálfss. Norr. s. p. 28 | þás Hálfdani Örv. 163. — *flugr* regelmæssigt. — *friðr*: dativ *frið* 6 gg. (Sigvatr, Halldórr ókr. osv.), men *friði:* byggð Jórsala friði tryggða Mark. Fms. XI, 315 | óttlaust friði dróttins Þorv. Bisk. I, 410 | illverk friði spilla Svertingr Sturl. I, 290 | í friði standa Nor. kgt. 63. Denne endelse er vistnok en nydannelse fra omkr. 11. årh., skönt ordet oprl. er *u*-st. Alle mandsnavne på *-freðr (-frøðr, -røðr)* har *i* i dativ; ligeledes smsætn. *ófriðr*: fyr (ór) ófriði Sturla Hákkv. 1. 3. — *hlutr* og *hugr* kun regelmæssige. — *konr*: nom. *-r* falder ingensinde bort, hvor det kan kontrolleres, f. eks. sælútar konr úti Arnórr SnE. I, 526 | konr ok kynkvísl SnE. I, 561, jfr. konr Sigmundar Reg. 13 (sål. cod. reg.); som mandsnavn Rígsþ. 41. 43. 46. 47. Smsætn. *Hákon (-un)*: Hákun saman mundi Sigv. Hkr. II, 352 | Hákun firar unnu sm. sst. III, 31. Dativ: níð Hákoni smíða Hallbj. Ísl. fs. III, 131 | sveit Hákoni at móti Jómsv. 24. At navnet er sammensat af *há* og *konr* ses bedst af Gunnhilds vers, hvor det er skilt ved tmesis (Há . . . | borðhesti kon vestan Fsk. 15. — *munr* (i to betydninger): dativ: at mun flagði Hamð. 15 | lék mér meir í mun Sig. III, 38 | sagði hon mun fleira Atlam. 47; men *muni*: hildingr muni vildri Þór. stf. Hkr. III, 507 | blíð verk muni síðarr Geisli 23 | sjau dœgr muni hœgri Oddi Icel. s. I, 168 | at muni gráta Baldrs dr. 12 (her kunde dog *muni* være acc. pl. jfr.: ǫll grétu þau eptir hann Málsh. 9, og pl. kan bruges om én). Gen. altid *munar*, undt.: lǫngum muns ór ǫngum Korm. 80, men denne form beror på en rettelse (hdskr. *minnz*), der sikkert ikke er rigtig[1]). — *rúgr*: gen. látr valrúgar mǿttu Eil. Þdr. 19; formen

[1]) *minnz* er part. perf. af *minnask*; ordfølgen er: þá mundi lǫngum minnzk gunnsvells gauts, ef fellak þar osv.

rúf- findes i rúf dreyrugri húfu G. Súrss. 64. — *staðr* altid regelmæssigt, men som stedsnavn: af Staði útan Gils Mork. 133 | frá Staði norðan Gautr. 13. — *vanr*: dat. goðbrúðr vani Þórðr Sjár. SnE. I, 262. — *vinr*: nom. *vinr* flere steder som Hǫrða vinr ór Gǫrðum Arnórr Hkr. III, 3 | vinr einkili SnE. I, 560; i cod. reg. skrives *vinr* c. 10 gg. Dativ altid *vin*.

2. *marr* ('sø'); dativ altid *mar* undt. i ok Vestmari Yngl. Hkr. I, 84. Gen. *marar*: af mararbotnum Hálfss. Norr. s. 11, men *mars*: sunnu mars við runni Hitdk. 12, men verset lyder anderledes i Eyrb. 72. — *skriðr*: gen. *skriðar* 4 gg., men *skriðs*: skeið verðk skriðs at biðja Hitdk. 2, men her bör der vistnok læses *skriðar* f. *skriðs at* (jfr. Boers udg.). — *salr*: dativ altid *sal*; gen. *salar* hyppig, men *sals*: dreyra sals fyr eyru G. Súrss. 68 | hjarta sals ens bjarta Nik. dr. SnE. II, 208 | regnsals hvat mér gegnir Líkn. 50. — *burr*: gen. *burar*, undt. bragnings burs Yngl. Hkr. I, 57.

3. *bolr* forekommer kun i gen. *bols*. — *hamr*: gen. *hams*, dat. *ham*: í gemlis ham gǫmlum Þjóð. hv. SnE. I, 306 | jǫtunn í arnar ham Vafþr. 37 osv., men: í trolls hami Vsp. 39. — *valr* 'faldne': gen. altid *vals*. — *Valr* (hestenavn, oprl. fuglenavnet): dativ, búkr fell á val víka Ingj. Sturl. II, 55 | á byrjar val berjask Þorl. fagr. Hkr. III, 126 | þjóð af þramval prúðum Leið. 16 og fl. st., men: Vésteinn Vali SnE. I, 482 | fara aptr vali krapta Hárekr Hkr. II, 379. Nom. pl. *valar*: svalheims valar Loft. Hkr. II, 398, men her står *valir* i Fsk. og i nogle hdskrr. af Fms. jfr. báru á vali víka Búadr. Fms. I, 164, og sål. hedder *valr* = falk altid; der er næppe grund til at antage, at ordet oprl. er *a*-st. — *þrekr* og *halr* hedder altid i gen. *þreks, hals*. — *svanr* som mandsnavn dat. *svan*, gen. *svans* som ellers. Hertil kan regnes nogle ord, der oprl. er adj., men er bleven til egennavne — og hos

skjaldene derigennem til appellativer —: *glaðr* (hest; egl. »den skinnende«[1]): dat. *glað*, gen. *glaðs*. — *gramr* (konge, fyrste): dat. *gram*: Norðmanna gram þannig: Eyv. Hkr. I, 215 | settr hverjum gram betri Ein. skgl. Fsk. 37 og fl. andre steder (44 gg.) og 5 gg. i Edd. (Grip., Brot, Helr., Goðr. II, III), men *grami*: ok gangið í gǫgn grami Eiríksm. Fsk. 17, Eyv. Hák. 14 | þærs grami hlífa Darr. 5 jfr. Helg. I, 54 | herr framr grami Þór. stf. Mork. 157 | hugþekkr grami Merl. II, 260, samt flere gg. i Edd. (Helg. I og II, Helg. Hjǫrv., Hrímg.). Pl. altid *gramir*. — Hertil må også regnes alle ord, som ender på *skapr*, dat. *-skap*, gen. *-skapar*; pl. findes ikke, men skulde hedde *-skapir*.

b. Ord med lang rodstavelse, vokalen med eller uden omlyd, har i reglen *i* i dativ, *ar* i gen. — *atburðr*: dat. sjaldspurðum atburði Plac. 8 | som det synes med omlyd i: fyrða gramr at jǫfnum byrðum Ól. hvít. Fms. IX, 519. — *feldr*: dativ feldi 2 gg., gen. *feldar* 3 gg. (også som egenn. (tilnavn): of eld til Gráfeldar Ágrip 19). I Sigvats heldr ok niðr í feldi Hkr. III, 33 har nogle hdskr. *felda* (acc. pl.). — *fundr*, *grátr*, *grautr*, *gríss*, *gustr*, *kundr*, er regelmæssige, men findes kun i enkelte kasus. — *lýðr*: dativ uden endelse (*lýð*) altid, gen. *lýðs*; pl. *lýðir*, men *lýðar* forekommer også i hdskrr.: lǫgu lýðar frægir Eir. viðsj. Ísl. s. II, 389 | heita lýðar Herv. 18 | bera skalk líð fyr lýða Haukr Ísldr. 1 | land ok lýða Herv. 76; men disse former er næppe oprl. — *nár*: dat. *ná*, men *nái*: at nái gerðu Nor. kgt. 19; gen. *nás*, pl. *náir*. — *slæmr*, *snúðr* (gen. *snúðar*), *súgr* forekommer kun i nogle kasus. — *strúgr*: gen. *strúgs*: strúgs kømr í val veiga Ht. 25. — *sultr*, *tírr*, *veptr* er regelmæssige. — *þróttr*: gen. *þróttar* også

[1]) Wadsteins afledning af *g-hlað-* (til *hlaða*) er ikke alene unødvendig, men i alle henseender uantagelig.

som Odinsnavn, men *þrótts*: garpr bauð þrótts í þorpi Plac. 49; dativ *þrótt*: hringþrótt með sér dróttinn Harms. 25. — *þurðr*: dat. *þurð*: þín's í þurð at einu Hitk. 10. — Af *gestr* findes dat. *gest*: gestr at gest hæðinn Háv. 31.

Hertil hører alle de ord, der ender på *-aðr (-uðr)* og *-naðr*; de er ganske vist opr. *u*-st. (sml. got. *-ōdus* = lat. *-ātu-*), som munaðr, búnaðr, tœnaðr, metnaðr, varnaðr; også mandsnavnet Maddaðr samt *Níðaðr* og *Starkaðr;* disse er vel oprl. sammensatte med *u*-st. *hǫðr* (derfor dat. *Starkeði* Vetrl. SnE. I, 258; således cod. Worm.), men de har alle i dat. end. *-i* og i gen. *-ar;* ved overgangen af *-hǫðr* til *-aðr* er de gåede over til *i*-st. Hertil hører fremdeles alle nom. ag. på *-aðr (-uðr)*, der er dannede af 4. klasses verber; ekss.: bannaðr, bautuðr, beiðaðr, bǫnnuðr, forðuðr, freistuðr, frǫmuðr, geiguðr, glýjaðr, glǫðuðr, glǫtuðr, gneggjuðr, grǫnduðr, (heyjaðr?), hlǫmmuðr, hvǫtuðr, hugguðr, hǫtuðr, (Jǫlfuðr?), kǫnnuðr, lituðr, lǫðuðr, miðluðr, mikluðr, munduðr, mǫgnuðr, mǫtuðr, rǫskuðr, (reimuðr?), rǫsuðr, rǫtuðr, sǫmnuðr, skipuðr, skunduðr, skævaðr, skǫðuðr, skǫpuðr, spǫruðr, (Svásuðr?), sveimuðr, tǫpuðr, váfuðr, vǫnuðr, vǫrðuðr, vǫrpuðr, vitjuðr, þinguðr, (ǫnduðr?), ǫskruðr. — *Venjuðr* i þás gjarðvenjuðr gerðisk Eil. Þdr. 2 er sikkert urigtigt; der skal vel læses *garðvitjuðr* (se min behandling i Oversigt over vidensk. selsk. forh. 1900, p. 366—67). Dat. sg. ender på *-(að)i*, f. eks. svanglýjaði at frýja Ein. skgl. Hkr. I, 237 | sundvarpaði stundum Óttarr Hkr. II, 7 | haugs skundaði augu Þjóð. A. SnE. I, 514 | vas með Skævaði Þorgr. þula SnE. I, 480, men uden endelse: fyr stálhvǫtuð Sturl. Hákkv. 7. Gen. sg. ender på *-ar*, utallige ekss., men på *-s* én g.: skattlǫnd megingrǫnduðs Sturla Hákfl. 10. Pl. forekommer sjælden: auðvarpaðir Merl.

II, 456 | fleinvarpaðir sst. 456; gen. gollvarpaða snarpar Glúmr Hkr. I, 181 (jfr. K. Gíslason Aarbb. 1866, 190 ff.); »rógmiklaðra« Örv. p. 163 bör læses *-miklaðar* (gen. sg., som hdskrr. AB har det). — *Jǫlfuðr* (Odin) hedder i gen. *Jǫlfuðs,* sótti Jǫlfuðs flótta Goþþ. Hkr. I, 176 | Jǫlfuðs nema gram sjalfan Þorm. Hkr. II, 591, men skautjalfaðar Gauta Goþþ. I, 178 af *jǫlfuðr* = okse.

14. Feminine *i*-stammer.

Nom. sg. skulde oprl. i alle herhen hørende ord ende på *-r* (jfr. got. *ansts*), men det er forsvundet undt. i nogle få ord, men gik i øvrigt over på *io*-st., se foran 12. I pl. er acc. bleven lig nom. efter *ō*-st., af systemtvang; af samme grund har de ofte fået *-u* i dat. sg. og alle *u*-omlyd i nom.-acc.-dat. sg., ligesom *ō*-st. I langstavede st. burde der findes *i*-omlyd på sine steder, altså f. eks. *sætt* gen. *sáttar*, men her har udjævning fundet sted. Den almindelige böjning bliver således:

Sg. stǫng — stǫng — stangar
Pl. stangir — stǫngum — stanga.

I nogle tilfælde findes i pl. *-ar* eller *-r* (med omlyd, kons.-st.); nogle af disse ord er også sikkert oprl. *o*-st. — Nom. *-r* har holdt sig i *uðr (unnr)*, *urðr*, *nauðr* (hvor dog *-r* også kan bortfalde), *véttr (vættr)*, der i smsætn. bliver *-vitr*. — Hvad der m. h. t. enkelte ord er at bemærke er følgende.

A. Dobbeltformer. *ætt, átt:* a. varga ætt ef klífa mætti Arnórr Fms. VI, 68 | vár ætt ef svá mætti Snorri Sturl. I, 381 | ætt fyr gǫfgum mætti Líkn. 38; dat. stolit væri mér ekki ór ætt Málsh. 2; gen. mætti hverrar ættar Óldr. 1; i smsætn. ættniðr gǫfugr hættir Óttarr Fms. XI, 194 | ættstafr hafa knætti Arnórr Icel. s. I, 49 | ættgóðr skǫrungr mætti Ísldr. 5. b. átt es skjǫldungr máttit Sigv. Hkr. II, 29 | þat

spyrr framm í átt Ht. 89. Gen. snarþátt Haralds áttar Egill 33 | sætt gekk seggja áttar(?) Hald. ókr. Hkr. I, 434 | máttigt hǫfuð áttar Geisli 8 | hátt þrátt hǫlða áttar Ht. 37; nom. pl. gerðusk allar áttir Þjóð. hv. SnE. I, 312. I Edd. cod. reg. findes *ætt* henved 17 gg., *átt* i smsætn. (*áttniðr, -runnr, -stafr* 27$_{9.\ 80}$, 42$_{33}$), samt i áttum góða 69$_{8}$ (Sig. III), men *ætt-*: ættgǫfgastan 74$_{31}$ (Goðr. II). — *sætt, sátt:* a. sætt vasat gǫr með létta Oddr Eyrb. 20 | jarla sætt es ek vætti Arnórr Icel. s. I, 34 | áðr fengi sætt (: hrætt) Ein. Sk. Hkr. III, 374 | ósætt en vel mætti Snorri SnE. II, 184 | nema mér sætt segir Edd. cod. reg. 22$_{25}$. b. *sátt*: sǿtt lauksk þar með vǿttum Halli Hkr. III, 178; gen. hættr við gram til sættar Harms. 34. Pl. ættum góðr at rofnar sættir Sturl. Hrynh. 5, men átt hafa þeira sáttir Þjóð. Hkr. III, 42 | átján Haraldr sáttir sm. Hkr. III, 92; jfr. lítt hyggr Sveinn á sáttir Þorl. fagr. Hkr. III, 123 | sáttir þínar Edd. cod. reg. 38$_{18}$ | sleit ek þá sáttir sst. 85$_{8}$ | náttþing ok halt sǿttum Rǫgnv. Icel. s. I, 124 | eigi brátt við sǿttum Halli Hkr. III, 177 | hǿttnœfr við goð sǿttum Plac. 30 | sátta rof þats buðlungr átti Markús Fms. XI, 303 | almáttigr goð sátta Harms. 17 | sáttalauss sem mátti Sturl. I, 261, men: trautt vættir mik sætta Sturla Sturl. I, 406. — *kvæn, kván*: gen. *kvánar* findes 3 gg., *kvæn* 6 gg. i Edd. cod., *kván* omtr. 12 gg., i pl. *kvánir* (Sig. III) 68$_{28-29}$. — *sýn, sjón:* friðar sýn gleði týnisk Geisli 63 og oftere | ljóns í hvassar sjónir Sigv. Hkr. II, 489 og oftere i hdskrr.

B. Dativendelsen *-u* findes: *borg* (oprl. kons.-st., jfr. got. *báurgs*): ormstorg í skjaldborgu Þorm. Fbr. 86. — *braut*: *brautu* 7 gg. men: es vit á braut vǿgum Hamð. 28. — *fold* (oprl. ō-st., osaks. *folda*): foldu 17 gg. (4 i Edd.), men: fold es forðum heldu Óttarr Hkr. II, 131 | fold makliga goldit Grett. p. 111 | þeir er á

fold búa Merl. II, 445. [gen. sg. *folds* i ifla folds of goldit Óttarr Hkr. II, 130 er sikkert urigtigt for *fold,* der ved tmesis er skilt fra *-branda*, jfr. Hkr. IV, 128]. — *gipt*: skipt es á gumna giptu Hallfr. p. 94 | latum skipta goð giptu Nefari Fms. VIII, 254 (næppe af *gipta*). — *grund* (oprl. *ō*-st.): *grundu* omtr. 22 gg., men: víðri grund Yngl. Hkr. I, 84 | Jóta grund með endum Þorl. fagr. Fms. XI, 212 | hrinda lætr hniggrund Ht. 75 | ramri grund hafið ríkisvandar Sturla Hrynh. 1. — *hǫll* (oprl. *ō*-st., osaks. *halla*): foruden 23 ekss. fra Edd. følgende 3: hýjar nætr í hǫllu Ragn. Fas. I, 250 | drekka í hǫllu Herv.[2] 8 | sem frá Herjans hǫllu Krák. 9., men *hǫll* 4 gg. i Edd. (Goðr. I, Oddr., Atlakv. bis), ok í Valhǫll vesa Eyv. Hák. 1 (men: vín í Valhǫllu Atlakv. 2. 14) | hǫll ok fremst at ǫllu Rekst. 11 | í hǫll konungs Hálfss. Norr. s. 22 (= Örv. 163) | þótt í hǫll lítir Hjálmþ. Fas. III, 491. — *jǫrð* (opr. *ō*-st., jfr. oht. *erda*): dat. *jǫrðu* omtr. 26 gg. men: ilt 's á jǫrð of orðit Vígagl. Ísl. fs. I, 81 | yðr kveðk jǫrð es nǫ́ðuð Sigv. Hkr. II, 175 | heim skaut jǫrð ór geima Ht. 13. — *laut:* lautu (her væntede man gen.) faxi mér vaxa Grettiss. 171. — *leið:* Eiðaskóg(r) á leiðu Sigv. Hkr. II, 172. 173 | á Grana leiðu Vǫl. 14; pl. heiðgjǫf vala leiðar Ht. 48. — *mjǫll:* hreinni mjǫllu Rígs. 29, men: skokks mjǫll á þrǫm stokkinn Bǫlverkr Fms. VI, 141 | mjǫll áðr Magnús felli Kolli Mork. 219. — *mold* (oprl. *ō*-st.; got. *mulda*): dat. *moldu* 11 ekss. — *mǫrk* (= skov; oprl. *ō*-st., got. *marka*): dat. *mǫrku* i smsætn. *Danmǫrku* c. 10 gg. (deribl. verset på Karlevistenen), Þelamǫrku én g. men *mǫrk*: ák í mǫrk es myrkvir Helgi, Dropl. s. p. 27 | þars í mǫrk fyrir markar Eil. Þdr. 6, i smsætn. Danmǫrk 4 gg. (Bjarni gull., Arnórr, Markús); gen. sg. *markar* altid (dog undertiden i hdskrr. galt *merkr*), undt.: ok Finnmerkr Nor. kgt. 7. — *reið* (= vogn): heið. Sitr Þórr í reiðu Korm. SnE. I, 466 | svinn ór

reiðu Helr. 5; men: rýnnis reið Sonat. 19 | of háreið Sturla Hákkv. 39; pl. heiðmildr jǫfurr reiðir Ht. 48. — *rein*: á sefreinu Sónar Eil. SnE. I, 250. — *rǫdd* (oprl. ō-st., got. *razda*): dat. *rǫddu* 4 gg. f. eks. hadds blóðvita rǫddu Eyrb. 117 | ok manns rǫddu Merl. I, 65. — *sál* (oprl. ō-st.): dat. *sálu* 5 gg. — *sól*: dat. *sólu* 15 gg., men »sólinni« suðrhǫllu Atlakv. 30, hvor den opr. tekst vel er: sólu suðrhallri. — *spǫng* (oprl. ō-st.; oht. *spanga*): dat. enn emk auðspǫng ungri Korm. 61, pl. hrynja brynju spangir Ht. 57. — *strǫnd*: dat. *strǫndu* 8 gg., men þær á sævarstrǫnd Vǫl. 1, pl. *strandir* 6 gg. (*strendr* findes ikke). — *snót*: mætr á mildri snótu Ragn. Fas. I, 247. — *stǫng* (oprl. ō-st.; oht. *stanga*): herfang ofan stǫngu Þjóð. hv. SnE. I, 310 | lǫng meðal sín á stǫngu Nikulás SnE. II, 186, pl. stangir: vang fyr merkisstangir Egill 18 | vangi þunt of stangir Sigv. Óleg. 20 | sangvan ill ok þunt of stangir Fms. IX, 439, men *stengr*: stengr báru framm vísa drengir Markús Fms. XI, 304 | margar stengr ok bǫrðusk lengi (fra 1198) Fms. VIII, 364 | herskips stengr í kyrðum lengi Sturla Hrynh. 5. — *sæing*: dat. (ok) í sæingu Goðr. I, 20, Sig. III, 24, men of sæing hans Loft. Hkr. II, 520; gen. til sængr þýjar Örv. 165. — *vist*: hauknistis samvistu Plac. 19. — *tǫng* (oprl. ō-st., oht. *zanga*): angrþjófs sega tǫngu Eil. Þdr. 15, men her skal stå gen. *tangar*. — *þjóð*: (oprl. ō-st.): dat. *-u*, allri þjóðu Yngl. Hkr. I, 73 | óráð illri þjóðu Rekst. 8 osv., men *þjóð* omtr. 12 gg., deribl. sœnskri þjóð Yngl. Hkr. I, 54; i smsætn. þvít alþjóð Sonat. 9 | yrþjóð Heðins byrjar Ein. skgl. Hkr. I, 285 (men *Goðþjóðu* Edd. 2 gg., *Svíþjóðu* 5 gg.). — *ǫld* (oprl. ō-st.): dat. *-u* én g. i Merl., men *ǫld*: ǫld móðseva tjǫld Ht. 50 | ortak ǫld at minnum sst. 67. — *ǫnd*: dat. *-u* c. 14 gg., men *ǫnd*: meðan í ǫnd hixti Atlam. 41 (her styres *ǫnd* aldeles bestemt af *í*) | krapts

með ǫnd til graptar Líkn. 23. — *ón, vǫn*: ok esa þó ónu verr Lokas. 36 (hdskr. *vónu*) | yrkja kann ek vánu verr Málsh. 2.

Hertil hører fremdeles ord som ambátt, bráð, drós, drótt, dýrð, Eir, fórn, Gnóð, gnótt, íð, íðn, jartegn (-tein), kind, krás, lind, mendǫll, mærð, písl, rǫst, skúr, slóð, smíð, súl, sút, topt, verǫld, vǫr, vǫrð ('kvinde'), vǫst, þísl, þǫkk, ǫxl samt leiptr.

Særlig skal til slutning følgende ord omtales: a. *bót*: pl. *bótir*: hrót aldrigi bótir Hallbj. Ldn. 152 | móts aldrigi bótir Tindr Ísl. s. II, 373 | mót aldrigi bótir Hallfr. Fms. III, 10 | spjótrunns skaða bótir Rekst. 30 | bótir uppi Helg. I, 12, men *bœtr*: bǫlva bœtr Sonat. 23 | þá hefr hon bǫlva bœtr Helg. Hjǫrv. (Hrímg.) 24 | sárbœtr es því mœtir Snorri Sturl. I, 275 | nafnbœtr jók sás Nóregs gætir Ól. hvít. Fms. IX, 450 | tvennar liggja til þess bœtr Sturl. I, 225. — *glóð*: pl. *glóðir*: lýslóðar berr glóðir Ht. 45 | remma rimmu glóðir sst. 57, men *glœðr*: glœðr hykk glamma slóðar Grani SnE. I, 506 | armglœðr í brag rœðu Geisli 45 | glœðr fast ara stœði Ingj. Sturl. II, 59. — *vǫ́ð*: pl. *váðir* ofte, men *væðr*: herværðr ara bræðis Arnórr Hkr. III, 4 | Hǫgna væðr í gǫgnum sm. Fms. VI, 84 | Hamðis væðr á heiðar Guðm. Oddss. Sturl. I, 254. —

b. *dís*: acc. *dísi*: Ísungs fira dísi Vígagl. Ísl. fs. I, 27 | Nipt ok Dísi SnE. I, 557; dat. *dísi*: Brísings goða dísi Þjóð. hv. SnE. I, 312 | herjans dísi Goðr. I, 19 og oftere. Kvindenavne på *-dís* böjes som *io*-st. — *Hrist*: acc. regelmæssig, men *Hristi*: Hristi þráðs með ráðum Nj. I, 92, dat. Hristi handar fasta Hitdk. 2. — *nipt*: acc. nipti grœtta Helg. II, 30. — Endelig findes pl. farðir Þjóð. hv. SnE. I, 284 (garði þær of farðir) af *fǫrð* (eller *ferð?*).

Til *i*-st. bör endelig henregnes alle ord på *-un*

(-an): hlǫmmun, flaugun osv. (de forekommer sjælden i pl.) samt stedsnavne som *Eikund, Lundúnir* (Merl. I, 199), der også er ntr.

15. *U*-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. vǫndr — vǫnd — vendi — vandar

Pl. vendir — vǫndu — vǫndum — vanda.

Således böjes en stor mængde ord som afréttr, ǿrr, ǿss, bjǫrn, bógr, bǫlkr, bǫllr, bǫrkr, drǿttr, fjǫrðr, grǿðr, Hǫðr, hǫttr, hǿttr, jǫstr, kjǫlr, knǫrr, Kǫrtr (hest), kǫstr, liðr, limr, litr, lǫgr, mǿttr, reitr, réttr, skjǫldr, sonr, spǿnn, stígr, stjǫlr, tigr (tøgr), Ullr, viðr, vǫllr, vǫrðr, vǫrr, vǫttr, þǿttr, þrǿðr, þrǫmr, þreskǫldr osv.

Her findes der kun nogle få afvigelser og da snarest den, at dativ får accusativens form. Ekss. *ǿrr*: goðs ǿr trúu boðna Óldr. 9. — *grǿðr*: gráð ef ek skal ráða Grett. 74. — *kjǫlr*: hliðar miðar und kjǫl niðri Ht. 38. — *limr*: lim salkonungs himna Geisli 66. — *litr*: dagr náðit lit fǫgrum Sigv. Hkr. II, 491 og således altid. — *lǫgr*: lǿ brýtr lǫg skýtr Ht. 78. — *viðr*: kynstórs at við brynju Bersi Hkr. II, 74 | lǫgr tér á við fǫgrum Rǫgnv. Icel. s. I, 169. — *vǫndr*: hǫggum hjaltvǫnd skyggðum Egilss. 237. — *vǫrðr*: foldar vǫrð ok fyrða Ísldr. 9 | sólar vǫrð í sælu Líkn. 29 [gen. *vǫrðs* har man antaget hos Sigv. Hkr. II, 175, men dette er sikkert ganske urigtigt]. — *þǿttr*: lǫskum þátt sem ek mátta Harms. 13.

Det synes at være klart, at den slags former i dativ først er opståede i løbet af det 12. årh. (undt. i ord med *i* i roden).

Af *ǿss* findes acc. pl. på *-a*: ok orðvísa ása SnE. II, 628, hvilket kan være rigtigt, da verset er meget ungt; derimod hidrører *ása* i sveik opt »ása« leikum Þjóð. hv. SnE. I, 314 uden tvivl fra afskrivere.

Hvad andre ord angår, skal endnu bemærkes, at som *u*-st. optræder *brestr*: geystir vápna brestu Jómsv. 25. — *grunnr*: grunnu sand í munni Þórðr Sjár. Fsk. 25 (synes at måtte opfattes så), jfr. Hl. 40b. — *kostr*: þvít kvistingar kostu Sigv. Hkr. II, 70 | jarls kostu brim hrosta Arnórr SnE. I, 232. — *liðr*: gen. *liðs*: ulfliðs Dǫnum miðli Arnórr SnE. (Egilsson) 234, men usikkert: randa liðs at biðja Hallfr. 89 (analogiform efter *liðr* = *linnr?*); dat. altid *lið*, jfr. ovf. — *Ullr*: gen. *Ulls*: Ulls mágs hnefar skullu Eyst. Vald. SnE. I, 254. — *þráðr*: gen. *þráðs*: Hristi þráðs með ráðum Nj. I, 92[1]). — *tigr*, *tøgr*[2]): framm fimm tigu Loft. Fms. XI, 204 | framráðr »tjǫgu« háði Sigv. Hkr. II, 523 | en fimm »togo« Helg. Hjǫrv. 8; gen. þriggja »tego« manna Goðr. III, 5 (vistnok fejl for *tega*). Her burde hdskrrs. skrivemåde undersøges nærmere. — *skjǫldr*: dat. *skjaldi* (med *ja* fra gen.) haldir fast á skjaldi Korm. 22 | hjaldrs á mínum skjaldi Þór. Eyrb. 27 | hjaldr urpum þá skjaldi Þorm. Fbr. 32; nom. pl. en skjaldagi haldask Ht. 54 (med *r* udeladt foran *g*). — [*gjalti* hænger det anderledes sammen med, se Fritzner[2]]. — Ang. *Starkaðr*, *Níðaðr* se foran 13b. — Af *verðr* findes *virði* (oprl. *verðiu* > *virði(u)*; Paul: Beitr. VI, 80) Háv. 32 — hvis ordet overhovedet hører hertil.

Endelig skal m. h. t. *sonr* bemærkes, at nom. *-r* findes bevaret på en mængde steder lige fra Brage til 13. årh., ligeledes i sådanne forbindelser som réð Áleifs sonr eiðum Þjóð. Hkr. III, 42 | Odda sonr í broddi Ingj. Ein. Sturl. I, 31 | hlaut Odda sonr aura Sturl. I, 15, derimod: hann es Kvárans son (: *hon* acc.) Gunnl. p. 229. Med *u* findes ordet i rim: jarðar

---

[1]) Gen. på *-s* er her meget ung. [2]) Rodvokalen vedkommer os ikke her.

sunr en dunði Þjóð. hv. SnE. I, 278 | varð sjǫlf suna Þórðr Sjár. SnE. I, 262.

16. **Maskuline** *an*-**stammer.**

Den regelmæssige böjning er:

Sg. bogi — boga — boga — boga

Pl. bogar — boga — bogum — bog(n)a.

I gen. pl. skulde alle disse ord, som bekendt, have *na*, men *n* er så at sige helt forsvundet. Foruden de ord, der straks nærmere skal omtales, findes det, eller kan det nu konstateres, kun i ét tilfælde: brakrǫgnir skók bogna Ein. skgl. Hkr. I, 237 (at der her, som Wisén vil, skulde foreligge gen. pl. af *bognir* = skjold, er der ingen rimelighed for); mulig forekommer det også i *ána*: Yngl. Hkr. I, 47.

Det er udelukkende i flertalsord — samlingsord, der betegner 'mænd' —, hvor sg. så godt som slet ikke bruges, at *n* findes og da hyppig trængt ind i de andre kasus også. Disse skal udførlig gennemgås.

bragnar (sg. *bragi* findes kun som gudenavn og personnavn); her er *n* trængt ind i alle kasus: bragnar feldu Helg. II, 1 | brǫgnum bjóða Helg. I, 21 osv. — *flotnar* (egl. 'samskibsmænd', skibsfæller): også her er *n* allevegne f. eks. frægt þótti þat flotnum Glúmr Hkr. I, 276. — *gotnar* (sg. *goti* kun som hestenavn): gen. pl. *gotna* 6 gg. og 7, hvor ordet er folkenavn, jfr. *gotnar* nom.: geta þykkjat mér gotnar Hallfr. Hkr. I, 456; dat. uden *n*: þykkir með Hreiðgotum Vafþr. 12; gen. uden *n*: læspjǫll gota Darr. 8, jfr. ok með gota málmi Herv. 20. — *skatnar* (sg. *skati* = hövding og i tilnavn): gen. *skatna* 5 gg., men uden *n* i við skata mengi Ævidr. Ǫrv. 65; nom. pl. *skatar*: þats skatar léku Goðr. II, 15, men *skatnar*: þás skatnar skilvísir Þorbj. Fsk. 6 | hvatir feldu gram skatnar Geisli 17 | skjǫldr en skatnar foldir Ht. 18; dat. þykkik skǫtnum vera Hl. 1a. — *gumi* (jfr. *brúðgumi*, der altid

i gen. pl. hedder -*guma*): i pl. er de to former med og uden *n* så at sige gennemførte ved siden af hinanden: nom. *gumar*: goð ǫll ok gumar Lokas. 45 | ef gumar vissi Reg. 20 | gumar gransíðir Atlakv. 34 | gumar líta þá gæti Harms. 37; men *gumnar*: gumnar margir Háv. 32 | áðr gumnar vakna Helg. Hjǫrv. (Hrímg.) 23 | þeir vǫ́ru gumnar Hyndl. 28 | gumnar fjǫrnumnir Þorm. tr. Eyrb. 105 | guldut gumnar sjaldan Óttar Hkr. II, 22 | sumir trúðu á goð gumnar Sigv. Hkr. II, 523 | hvar hafi gumnar gǫrva Þjóð. Fms. VI, 64 | gunnrakkastir gumnar Jóms. 27 | gumnar vǫ́ru sigri numnir Markús Fms. XI, 306 | eyddu gumnar gladdir Geisli 56 | grimmúðgastir gumnar Líkn. 14 | gumnar kalla Merl. I, 111 | gumnar drepnir sst. II, 135 osv. Acc. *guma*: hann stelr geði guma Háv. 13 (her kunde der også foreligge acc. sg., sikkert ikke gen. pl.) | bað gramr guma Þór. stf. Hkr. III, 276 | en guma eigi Herv. 35, men *gumna*: grýtið ér á gumna Hamð. 25 | griðum rænti sá gumna Jómsv. 19 | gramr prýddi sá gumna Hl. 40b | gumna blinda Merl. I, 240. Gen. *gumna* omtr. 22 ekss., men *guma* (vistnok først opstået i 12. årh.): óverðr guma ferðir Harms. 27 | bitr fár guma ári Leið. 8 | guma kynfǫður skynja Heil. and. 3 | guma(?) forðar þú gǫrla Líkn. 39 | hjǫrleik guma fjǫrvi Ormr Sturl. I, 289, og ligeledes snarest i lítil eru geð guma Háv. 53 (pl. fordi *geð* er pl.) | goða heill ok guma Reg. 19 (pl. på grund af *goða*); dativ *gumum*: ok gumum segi Darr. 10, men *gumnum* omkr. 10 gg. fra alle tider f. eks. þar svát garð með gumnum Ein. skgl. Hkr. I, 301 | gumnum sendir Rínar bál Ht. 91 osv. I det 12. årh. har man endogså betragtet *gumar* og *gumnar* som to selvstændige ord, hvilket ses af navneremsen SnE. I, 558.

Andre ord er f. eks. andri, andskoti, aurgáti, bági, bersi, brími, dási, dauði, fulltrúi, fǫlski, galti, gunn-

fani, harri, háski, hati, hjassi, íugtanni, knarri, linni, muli, nosi, nǫkkvi, oftregi, pávi, reini, runi, skári, skratti, sparri, stari, stikki, svarri, svíri, tvinni, [vári?], þjalfi, þjalmi, þopti, þorsti. Egennavne som Áli, Árni, Áti, Brúsi, Einriði, Fárbauti, Gísli, Gjúki, Grani, Hjarrandi, Hlórriði, Hǫgni, Hǫlgi, Kjǫtvi, Neri, Nói, Nóri, Óli, Rǫkkvi, Sǫrli, Tósti, Tumi, Tunni, Váli, Vélannfasti, Þjazi, samt alle ord på *-ari*, hvorom ovf. 7 slutn., samt saltari, postoli. Hvad der i øvrigt er at bemærke m. h. t. enkelte ord er følgende:

trani er oprl. masc., men bliver senere fem., hvilket sikkert har forvansket teksten nogle steder. Masc. er ordet i flugu hjaldrtranar Hǫfuðl. 11 | armgrjóts Trana [se udg.] fljóta Hallfr. Hkr. I, 453 | fekk blóðtrani báðar Óttarr Fms. XI, 195 og som mandsnavn: Eyvindr, Trani Örv. 104. — *vísi* fremtræder — dog næppe för end i 13. årh. — undertiden som *ia*-st. (*vísir* osv.); hvor det findes hos ældre skjalde, beror det vistnok allevegne på afskriver-ændringer, som f. eks. stengr bǫru framm vísis drengir Markús Fms. XI, 304 | verðr vísis lið Hálfss. Norr. s. 23 | heyr þú vísis son Hjalmþ. Fas, III, 474 | hverr hefr »visir« Oddr. 5 [her skal der sikkert med Bugge læses *vífi*] | sá var vísir Hyndl. 26; *vísi* findes også som v. l. til *vísa*. — *Surti* findes ved siden af *Surtr*, men kun i forbindelsen *Surtalogi* (Vafþr.). — *bossi* [betydning usikker]: hlýs kveða hæla bossa Vigfúss Fsk. 49 | beðju bossa niðja Sturl. I, 19. — *haukstalli (-staldi)*: haukstalla konr Þjóð. SnE. I, 462 | mank haukstalda SnE. II, 469. — *reyti(?)*: Hymis hausreyta Þorbj. Fsk. 3. — *herra*: pl. herrar tveir af drengskap meira Ól. hvít. Fms. IX, 519. — *líkami* (jfr. *líkamr*): várn líkama veykan Heil. and. 13 | Hrútr líkama þrútinn Nj. I, 29. — *oxi* (*uxi* Edd. cod. reg. 27_{28}, 28_{1}, med *o* 27_{27}, 34_{21}); pl. *øxn*: bǫru øxn ok átta Bragi Hkr. I, 15 | øxn alsvartir

Þry. 23 | øxn (acc.) tvá Hymis Hym. 15 | øxn nam at temja Rígsþ. 22; gen. gamalla øxna nǫfn Þorgrþ. SnE. I, 484 (hdskrr. *vxn-*, *avxn-*, *yxn*); dat. opt 's þat fyr øxnum Atlam. 20.

17. Maskuline *jan*-stammer.

Hertil hører Beli (4 ekss.), Iði (3 eks.), skyli (4 ekss.), tyggi, vili, og alle, der ender på *-ingi*; her udelades *j* undertiden i hdskrr. som f. eks. i *brautinga* Edd. cod. reg. 24_9 (sikkert ikke af *-ingr*).

18. Neutrale *an*-stammer:

Den almindelige böjning er:

Sg. hjarta — helt igennem

Pl. hjǫrtu — hjǫrtum — hjartna.

Af de herhen hørende ord er der særlig grund til at omtale *síma*; som ntr. forekommer det i ór hár-síma gránu Ragn. Fas. 1, 279 | geymir grundar síma Ein. skgl. Hkr. I, 280 | varrsíma bar fjarri Ht. 35 | gullin símu Helg. I, 3 | ørlǫgsímu Reg. 14. I alle disse tilfælde må ordet betragtes som ntr. — I *hræsílna* Krák. 13 foreligger snarest ordet *síld* (eller et ntr. *síla?*). — *krisma* findes som ntr. i dags ok krisma lagði Skáldþórir SnE. II, 499 (også som fem.). Tvivlsomt er *ætna* i trauðr es ætna eyðir Hitdk. 21 (af *æti*, jfr. *fylkna* af *fylki* og lign.?).

19. Feminine *ōn* (*jōn*, *wōn*)-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. tunga — tungu — tungu — tungu,

Pl. tungur — tungur — tungum — tungna.

Således böjes en mængde ord: ásjóna (Korm. 19), brynja, drápa, eyglóa, forvista — skóð forvistu góða Þorleifr SnE. II, 114 | gangnistir forvistu Guðm. Svert. Sturl. II, 290 —, freyja, frýja, fúa, fura, getta, gígja, gnípa, greizla, hræzla, húfa, iðja, íma, jara, klyppa, kilja, orrosta, púta, róða, rósta, skikkja, skitja, skukka, skytja, skœra, -slytta, snerta, sýja, sýkna, trumba, vá-

beiða, -viðja, æðra, œrska, þopta, þrjózka. Fremdeles: *hjúpa*: í heilagri hjúpu Ragn. Fas. I, 280. — *kytja*: heitu hrœrikytjur (hdskrr. uden *j*) Egilss. 2. — *súla*: sundr stǫkk súla Hym. 12 og fl. st.; også *súl*. — *tira(?)*: en tiru fylgðu Arbj. 8. — *váfa(?)*: vals hefk váfur(?) helsis Egill 60. — *lína*: laut und línu Þry. 27. — *systrunga*: svinna systrungu Atlam. 57. — *ǫrkosta*: allri ǫrkostu sst. 62. — *gipta*: krapt skolum goðs en giptu Geisli 57 | latum skipta goð giptu Nefari Fms. VIII, 254. — *gletta*: þat vas sett við glettu (eller *glettr u*-st.?) Tjǫrvi Ldn. 248. — *kona*: gen. pl. *kvinna*: linnvengis skap kvinna G. Súrss. 25 | innar lítk til kvinna Ól. helg. Fms. V, 178 | enn til kaupangs kvinna Magn. berf. Mork. 154, samt vel i nýjum kvinna frýju Þórarinn Eyrb. 24; således skrives ordet også flere gg. i hdskrr. f. eks. af Hkr. — *trúa*: acc. *trúu* i sannfróðr trúu góða Rekst. 9 | goðs ǿr trúu boðna Óldr. 9 | allstyrkr trúu dyrkum Heil. and. 15, men *trú*: samir lýðum trú þýðask Leið. 21 | siklingr með trú mikla sst. 26; dativ: vegsamr trúu ramri Óldr. 12, men *trú*: auk endr frá trú týndir Geisli 40 | [jfr. naglskadds við trú stadda sst. 68, acc.?] | hag sinn með trú ramri Harms. 43 | fǫgr verk með trú sterkri Eil. SnE. II, 214 | ormstalls í trú kalla Plac. 3 | linnvengis trú sinni sst. 30; gen. *trú* Plac. 6, 8, 53, men *trúar* (nydannelse efter nom. *trú* som *ō*-st.): trúarbót fyr sið ljótan Ól. hvít. SnE. II, 204. I Ordf. findes *trueNe* én g., *truar* 3 gg. — *vǫlva*: gen. synes at måtte læses *vǫlvu* Baldrs dr. 4, men der er vistnok noget forvansket her, med mindre forfatteren ikke har brudt sig om formen.

Fremmedord er: [ákvíla], kirkja, kóróna, míla, pera, plóma og fl., samt *abbadissa*: oss lét abbadissa Ein. Sk. Mork. 227, og *krisma* (også ntr. 18): dags ok krismu lagði Leið. 24.

Egennavne: **Bestla, Dótta, Feðja** (elv), **Grýla, Hála, Himinglæva, Íva, Sága, Sváfa, Svára, Þjóða** samt *Fulla*: ullr brimloga Fullu SnE. II, 120 osv., men: fyllar skein á fjǫllum Eyv. Hkr. I, 226 (hdskrr. *fyllar fullar*) | [fyllar mars í fjǫllum Grímr, Drop. s. 31] |; især det sidste sted er dunkelt og hører måske næppe herhen; har man haft navnet *Fyllr*, *-ar* ved siden af *Fulla?* — *Ósló*: detta navn er uden tvivl smsat af *óss* og *ló*, men *ló* har — i det 11. årh.? — tabt sin kvantitet, så at man har begyndt at sige *Óslo*, *Oslu* (til en nom. *Osla*, *Ósla?*): ýtti ór Oslu Gísl. Mork. 132 (skr. *avslo*); man kan næppe læse *-ló* | í Oslu bæ Nor. kgt. 56 | Oslu bæjar, fjarðar Sturla Hákfl. 7, 16 | hallgíslat rauð hvatt í Oslu Ól. hvít. Fms. IX, 514. — *Vrǫskva*: gen. Vrǫsku (Rǫskva). Fremmede egennavne: **Affríka, Akvítánía, Anþekja, Brítannía, Formintera, Íviza, Ménévía, Pátera, Tésa, Úsa, Vénedócía, Vína; Alfífa, María, Þeópista.**

Hos Magn. berf. Mork. 154 forekommer *ingjan* (som om det var et *ingja* + artiklen), men der foreligger her vistnok et irsk ord, hvis nordiske form bliver usikker.

20. Feminine *īn*-stammer.

De herhen hørende ord, der for störste delen er dannede af adjektiver, er i reglen uden böjning og bruges, på grund af deres betydning, kun i sg. f. eks. **afbrýði, bleyði, gjǫfli, málfimni, reiði**, osv. Særlig bemærkes: *Fýri*: við Fýri brann Yng. Hkr. I, 31; gen. *Fýris*: fjǫllum Fýrisvalla Eyv. Hkr. I, 226 | farið til Fýrisvallar Þorv. Hjalt. Fms. V, 250. — *fiski*: gen. þeims til fiskjar fóru Ket. hœng. Fas. II, 127. — *gørsimi*: pl. ok gørsimar Vǫl. 21.

21. Maskuline konsonant-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. vetr — vetri — vetrar

Pl. vetr — vetrum — vetra.

Med *i*-omlyd i nom.-acc. pl. Selve ordet *vetr* er oprl. en *u*-st. (got. *wintrus*); det findes skrevet med *tt*. I Ragn. Fas. I, 240 er der ingen grund til at læse litfǫgr kona vitra, ti verset er ikke bygget efter rimenes strænghed. — *nagl* forekommer kun som masc., dat. *nagli* f. eks. ok merkja á nagli nauð Sigrdr. 7. — *maðr*, *mannr*: i dette ord veksler *nn* og *ð* foran *r* både i sg. og pl.; da formen *meðr* er så almindelig, må den bero på formen *mennr* med bevaret *-r*, ligesom *mannr* i sg., uagtet disse former ikke findes i hdskrr. Ekss: maðr und sólar jaðri Hallfr. Fms. II, 322 | risnumaðr svát hver tók aðra Markús Fms. XI, 304 | maðr es hann fór þaðra Þorbj. skakk. Hkr. III, 460, men *mannr* (jfr. *mąnr* på Skærnst., *matr* ɔ: *mandr* Hedebyst.): trúit mannr konu annars Korm. 69 | engi mannr und ranni Ein. skgl. Hkr. I, 304 | mannr lét ǫnd ok annarr Þórðr Sjár. Hkr. I, 217 | engr mannr und skýranni Arnórr Hkr. II, 199 | mannr rǫskliga annan Þjóð. Hkr. III, 55 | berask mannr und skýranni Geisli 2 | hér fregn mannr et sanna Hitdk. 18 (således bör der uden tvivl læses for *fregnar enn* el. *fregna*). Pl. *menn(r)* over 40 gg., men *meðr*: meðr fengu mikit veðr Óttarr SnE. I, 504 | Norðmeðr róa naðri Þjóð. Hkr. III, 157 | meðr vitut ǫðling œðra Ein. Sk. Hkr. III, 279 | meðr stigu glatt af grœði Guðm. Svert. Sturl. II, 277, jfr. 278 | hirðmeðr konungs veðja Rekst. 26 | meðr til dóms at kveðja Harms. 31 | meðr eru af því aðrir Kolb. Sturl. I, 215 | snarpir meðr ór veðri Stj. Odd. p. 120, jfr. er meðr myrkvið kalla Edd. cod. reg. 78_{25} (Atlakv.). — *fótr*: i tilnavn *-fótar* (ikke *fóts* som senere): hótum þyrnifótar Egill 26. — *mǫ́nuðr* (i Ordf. gen. *-aðar*, pl. *-oðr* og *-aðir*): dat. en meir á mánaði Háv. 74; pl. tolf mǫ́nuðr vas týnir Geisli 25 | mǫ́nuðr níu Rígsþ. 6, 20, 33 | mun mǫ́n-

uðr sjau Merl. II, 389. — Hertil hører *Þrændr*: Þrœndr drifu ríkt und randir Þorgils Mork. 102 | fellum Þrœndr í Þundar Þorfinnr Hkr. II, 461 | Þrœndr ok Mœrir Ívarr Mork. 210. Ellers altid *Þrændir*. — *Vinðr (-dr), Venðr*: vann þás Vinðr of minnir Arnórr Fms. VI, 55 og 5 gg. ellers; gen. pl. með *i*: Vinða skaut ok ginðu Halldórr Hkr. I, 454, jfr. vindversk of hræ ginðu Geisli 29, men: Venða sorg at dǫglingr spenði Arnórr Hkr. III, 43.

22. Feminine konsonant-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. eik — eik — eikr (Merl. I, 113)

Pl. eikr — eikum — eika.

Gen. sg. ender ellers i reglen på *-ar*; endelsen i nom. pl. kan ombyttes med *-ar (ir)*. Hvad der er at bemærke, er følgende.

galeið: pl. fátt lið galeiðr átta Halld. skv. Hkr. III, 271. — *geit*: gen. hefnði geitr á bersa Ldn. 91. — *kverk*: gen. fǫður kverkr meginverkum Heil. and. 12; pl. þurrar kverkr Merl. II, 360. — *tík*: gen. tíkr erindi hafði Korm. 14 | benja tíkr af ríki Halld. skv. Hkr. III, 280, pl. ok tíkr yðrar Helg. I, 44. — *vík*: gen. Gandvíkr Skotum ríkri Eil. Þdr. 2 | ríkum til Súðavíkr Sturl. I, 178. — Ang. *bót*, *glóð* se 14. — *greip*: gen. greipar báls ór skǫlum Korm. 25, pl. eru greipr hræum sveipðar Hásteinn Ldn. 166 | hann bar greipr at gunni Þormóðr Fbr. 27, men *greipar*: und ara greipar Yngl. Hkr. I, 53 | grípum vér í greipar Eyv. Hkr. I, 210 | fœrir hann sínar greipar Ket. hœng. Fas. II, 136. — *grind*: pl. fullar grindr (cod. *grinds*) Háv. 78 | hristum grindr Gautr. 14. — *gás*: pl. gæss í túni Goðr. I, 16, gen. ásar tveggja gása Korm. 68. — *hlíf*: pl. synes at findes: hlífr landreki drífa Þjóð. Hkr. III, 163 (hvis der ikke bör læses *hlíf* og *hvíta* i l. 3). — *hnot*: pl. hnetr þjóðkonungs letjask Sigv.

Óleg. 47. — *kinn*: pl. vátar kiðr af gráti Líkn. 18. — *mǫrk* (vægtenhed): pl. þríar merkr hugum sterkan Holmg.-B. Korms. 27 | merkr fránǫluns vánir Þorm. Óleg. 44. — *nǫ́tt, nótt*: þǫrf nǫ́tt ok dag sǫ́ttum Sigv. Hkr. II, 178 jfr. allnáttfǫrul máttit Arnórr Fms. VI, 68 | náttþing ok helt sǫ́ttum Rǫgnv. Icel. s. 124 | vask í nótt fyr óttu Hkr. III, 125 | greppr um nótt við óttu Guðm. Svert. Sturl. II, 291 | þá nótt með veg sóttu Plac. 5 | einni nótt fyr dróttins Grímr Sturl. II, 292 | dat. sáttir á einni nóttu Jómsv. 40. — *nest(?)*: pl. vígnestr saman bresta Goþþ. Hkr. I, 197, men formen *-nestr* findes ikke i alle hdskrr. — *rist*: pl. hófs í ristr ok lófa Líkn. 16. — *rítr*: pl. gular rítr nái líta Ht. 8 | rítr at hjálma móti Krák. 7, men: [ítrar] sprungu rítir hvítir Hl. 14 b. — *rǫng*: pl. vestr bifask rengr í rǫstum Kali Mork. 152 | rengr ok hǫmlur SnE. I, 584. — *sild*: pl. hlaupsildr Egils gaupna Eyv. Hkr. I, 254 | sildr ok hafra Hárb. 3 | bensildr hringmildr algildr Hl. 6a | bensildr klufusk skildir Krák. 4. — *skeið* (jfr. 9): pl. *skeiðr* henved 20 gg. — *skript*: pl. er húnskriptr Sturla Hákkv. 14. — [*slæðr(?)*: pl. orðslœðr á þat grœði Sturla Sturl. I, 408, men her skal der læses *-skœðr*]. — *tǫnn*: pl. »tenn« honum teygjask Vǫl. 17 | vígtenn ok klauf enni Grettiss. 30, men: teðr í tognings veðri Balti Mork. 222 | fenris teðr í fóðri Ísldr. 7. — *stoð*: pl. steðr frá lúðri Grott. 21.

23. *r*-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. bróðir — bróður — bróður — bróður

Pl. brœðr — brœðr — brœðrum — brœðra.

Ved siden af dat. sg. på *-ur* findes også former på *-r* med omlyd. Hvad der er at bemærke er:

bróðir: dat. *brœðr* omtr. 12 gg. (6 i Edd.), men: móðr svall Meila bróður (næppe gen.) Þjóð. hv. SnE. I, 278 | bróður mundak blindum Korms. 21. — *móðir*:

dat. ok mœðr þinni Vǫl. 27. — *dóttir*: dat. dœtr Hákonar Goðr. II, 14 | Aleifs dœtr, es átti Sigv. Hkr. III, 6. — *faðr*: dat. víngefn fǫður þínum Gunnl. p. 252, men *feðr* omtr. 15 gg. I smnsætn.: mǫgr Sigfǫður Vsp. 52 | svelgr hann allan Sigfǫður Lokas. 58 | at alfǫður Helg. I, 38 | vald alfǫður tjalda Þorm. Fbr. 17 | þýtr alfǫður ýtum Arnórr SnE. I, 232. Ellers findes *-fǫðr* i smnsætn., og der skal her indskydes ekss. på dette. Nom. Fráríðr, Alfǫðr SnE. II, 472 | alfǫðr valfǫðr Edd. cod. reg. 20_{21} | ok Aldafǫðr SnE. II, 472 | hvars þú skalt Aldafǫðr Edd. cod. 14_{16} | valði henni Herfǫðr sst. 2_{29} | hróðigr Herjafǫðr sst. 18_{27} | ok Herjafǫðr SnE. II, 472 | Sigfǫðr Hnikuðr Edd. cod. reg. 20_{21} | Sigfǫðr Þrasarr SnE. II, 472 | Vǫ́fuðr Valfǫðr sst.; acc.: mun Aldafǫðr Edd. cod. reg. 16_{25} | ek munda Herjafǫðr sst. 14_{12} | biðjum Herjafǫðr Hyndl. 2. Gen.: sonr Aldafǫðrs vildi Bragi SnE. I, 242 | at Herjafǫðrs Edd. cod. reg. 3_{24}, jfr. $19_{6.7}$ | af veði Valfǫðrs sst. 2_{24} (*-fǫðr* sst. 1_{2} er vistnok urigtigt for *-fǫðrs*). Meget ungt er *feðr* i nom. Jóns feðr Hnikars veðri Sturl. I, 290; denne form og andre lign. findes hyppig i rimerne.

24. *nd*-stammer.

Den regelmæssige böjning er:

Sg. alandi — alanda (som *an*-st.)

Pl. alendr — ǫlǫndum — alanda.

Først og fremmest kommer her ordene *bóndi*, *fjandi*, *frœndi* i betragtning.

bóndi, *búandi*: pl. *búendr* forekommer henved 25 gg.—21 gg. midt i linjen, så at formen er sikker. I Ágr. 90 skrives: »Byændr« þykkja mér baztir. I Nor. kgt. 11 skrives i hdskr.: sem búendr vildu; altså må der også læses *búendr* (f. *bœndr*) 33. Skáldhallr Sturl. II, 70 siger: būendr saman stefndu (*ú* langt). Det eneste sikre eks. på *bœndr* er bœndr hlutu kvǫl

þás kyndisk Ól. hvít. Fms. IX, 356. I smsætn. forekommer *búand-* flere gg. — *fjandi*: pl. *fíandr* findes i vínheims fíandr sína Ein. skgl. Hkr. I, 250; ellers altid *fjandr* med *a* i rim, som vissak fjandr at fundi G. Súrss. 65 | grandmeið Sigars fjanda Halld. skv. Hkr. III, 322 | jfr. fjandhugr meðal landa Icel. s. I, 374 osv. I Edd. kræves aldrig de smntrukne former, se f. eks. 12_{3}, 40_{13}, 46_{22-23}, 50_{24}, 51_{3-4}, 62_{3}, 65_{30}, 69_{15}, 79_{25}, Gróg. 9. — *frændi*: pl. *fríandr*: Dags fríandr Yngl. Hkr. I, 37 | Saurbœ fríandr auri Holmg.-B. Korms. 28 (at rette dette til *vinir* finder jeg ubegrundet), ellers altid *frænd-*, f. eks. frændr ofstopa vændir Hásteinn Ldn. 164.

Skjaldene yndede i en særlig grad disse stammer, og der forekommer en mængde ekss., idet pl.-formen anføres: alendr, beiðendr, berendr (E)[1]), blásendr, brjótendr, bræðendr, byggvendr, [dómendr], dyljendr (Edd), eflendr, eigendr (Edd), eggjendr, eyðendr, fagnendr, festendr, fleygjendr, fljúgendr, gefendr (E), grátendr (Edd), greiðendr, grœðendr, gœðendr, hafendr, haldendr (E), hatendr, hafnendr, heptendr, herðendr, hirðendr, hjalpendr, hlaðendr, hljótendr, hlæjendr (Edd), hlœðendr, hlœkjendr (?), hneigjendr, hristendr, hrjóðendr, huggendr, hvatendr, hyggjendr (Edd), innendr, ívaðendr, jafnendr (Edd), kviðjendr, leiðendr, líðendr (E), litendr, lógendr, lýtendr, meiðendr, merkjendr, metendr, miðlendr (E), mælendr (Edd), mistendr, ráðendr (E), reiðendr, reifendr, rennendr, reynendr, ríðendr, rjóðendr, rjúfendr (Edd), rógendr(?), ryðjendr, rýnendr (Edd), segjendr, skerðendr, skipendr, skreytendr, skrýðendr, stiklendr, svellendr, sviptendr, særendr, sœfendr, tælendr, varnendr, veljendr,

---

[1]) *Edd* betyder, at ordet kun findes i Eddadigte, *E* at det også findes der.

verjendr, verkendr(?), vinnendr, virðendr, vitendr, ýtendr, yrkjendr (Edd), þurfendr.

I disse ord lød dat. pl. oprl. -ǫndum, hvilket ofte findes i hdskrr. (jfr. Ordf.), men ved siden deraf findes hyppig *-undum*, hvilket er yngre, men regelmæssig udviklet; her skulde alle steder i hdskrr. efterses og undersøges. Som rimstavelse har jeg aldrig fundet stavelsen *-ǫnd-*. Den yngste (og nyisl.) form er *-end-*; den findes meget sjælden i hdskrr. og da netop sådanne, som ingen betydning har, som f. eks. Háv. ísf. 33. Endelig bemærkes, at disse ord i 13. årh. (men ikke för) slutter sig til *an*-st. og får *-ar*, *-a* i pl.; eks.: eldskerðandar verði Svarfd. 60 | baugskerðandar bǫrðusk Skáldhallr Sturl. II, 73 | smíðandar drafníða Nj. I, 191 | hjarlstríðandar bíða Ingj. Sturl. II, 70 | optveitandar leita Nj. I, 191. — Tvivlsomt er derimod at valdandar vildi Icel. s. I, 125, Flat. II, 459 (hos en digter hos Rögnvald jarl; hvis stedet er rigtigt, er dette det ældste eks. på disse pl.-former, men halvverset er vistnok ikke ganske rigtig overleveret. I Styrs vers Eyrb. 48 bör der uden tvivl skrives *móteflanda* (dat. = *mér*), som der står i Wolf.-hdskr. og i Ketill Jörundssons hdskr., og da også i l. 4: élherðendr um verða (ikke: *-herðundum*)[1]).

Adjektiver.

25. Oprl. var adjektivernes böjning ganske som substantivernes; men meget tidlig er der kommet forstyrrelse deri, så at pronominale endelser er komne i steden for visse af de oprl. endelser; dette er allerede sket i gotisk. I got. findes to ntr.-former med

[1]) Ordfølgen er: mér sýndisk, sem Ála élherðendr myndi ekki verða dælir spjóta móteflanda.

og uden *t (-ata, blind, blindata)*; svarende til de *t*-løse former findes i oldnord. ord sem góð, verð, meðal, saman, djúp, full, hol, fjǫl, ljós osv., men alle disse ord er her blevne rene subst. Alle adj. må betragtes som *a (ō)*-st.; ti om de oprl. *i*-st. og *u*-st. er der så godt som ingen minder tilbage, undt. omlyd (f. eks. *mærr, dýrr*) og et par lidet fremtrædende fænomener; jfr. Noreen: § 353.

Den regelmæssige stærke böjning er:

Sg. masc. kunnr (ðr) — kunnan — kunnum — kunns
Pl. — kunnir — kunna — kunnum — kunnra (ðr)
Sg. fem. kunn — kunna — kunnri (ðr) — kunnrar (ðr)
Pl. — kunnar — kunnar — kunnum — kunnra (ðr)
Sg. ntr. kunt — kunt — kunnu — kunns
Pl. — kunn — kunn — kunnum — kunnra (ðr).

Således böjes overhovedet alle adj.; hvor *j* eller *v* hører til stammen, behandles de efter de sædvanlige regler; det samme gælder ord, der ender på *-inn*, og dermed også dem på *-ill*. Derom er intet at bemærke. Fremdeles er det hos skjaldene regel, at i ord, hvis st. ender på en lang vokal, falder endelsens vokal ikke bort (undt. i sveið ófám at Jómi Arnórr Fms. VI, 55 | hlíð fám vikum síðar Geisli 37 | á fám vetrum Nor. kgt. 23 | endr ór ófám Merl. II, 205 | sterkr járngrá serki Ht. 7 | ok of há hliði Merl. II, 142 | undir hreggská sst. I, 276). *mjór* skrives oftest med *ó;* hos Óttarr bör der snarest læses mæ fyr ofan sæ SnE. I, 504 (se ovf. 3); *mjá* findes i há lág breið mjá Hl. 35a (næppe: *hó . . mjó*), jfr. *miavara* som v. l. Yngl. Hkr. I, 47; st. findes i við mæ(v)ǫrum sævar Eyv. Hkr. I, 254. — *slær:* slær þaut ulfr of hrævi Þórðr Sjár. Hkr. II, 366 | slætt hvé Þórir mætti Fms. VII, 12 jfr. slætt réð sízt at bíta Sigv. Hkr. II, 492.

Til *a*-st. må regnes ord som barr, grœnn (oprl. *i*-st.), hreinn, margr (ntr. *mart* i rim altid), mikill, lít-

ill (i smtr. former *lítl-*: Hvítings ofarr lítlu Þórðr Kolb. Hitdk. 38 | óhlítulig lítlu Oddr Hkr. III, 70 | hvítings of sǫk lítla Geisli 37 | þeim lítlu við hlíta Nj. I, 181; derimod skal der læses *lítinn* i hlítstyggs ok þó »lítlum« Steinþórr SnE. I, 238 (jfr. min udg. 76 og ovf. s. 8). I *mikl-* findes aldrig *y* i rim. — *sterkr* findes flere gange, men *starkr*: hugstarks sem Danmarkar Korm. 8 | ógnstarkr ok Danmǫrku Þorl. fagr. Fms. XI, 212, jfr. rógstarkr í Danmarku Karlevi. — *-lyndr* og *-lundr* findes i hvert fald i hdskrr. ved siden af hinanden, og bægge er rigtige i og for sig. Ekss. på *-lyndr*: einlyndr þótt mik fyndir Grett. 180 | bráðlyndr at þú fyndir Grett. 105 | þarflyndr ef mik fyndi Þorm. Flat. II, 212 | hauklyndr vesa myndu Steinn Hkr. III, 159 | framlyndum gram myndu Geisli 28 (men bægge steder skal der snarest læses: *lund-* : *mund-*) | framlyndum goð syndisk Plac. 7 | mjúklynd konung syndan sst. 4, jfr. veðr ǫll válynd Vsp. 40 (således både cod. reg. og Hauksb.), men *-lundr* skrives i báglunds goða mági Gestr Ísl. s. II, 299 og stríðlundr með vǫl Gríðar Eil. Þdr. 9. (*-lundr* jfr. adj. på *-brjóstr*, *-ráðr*, *-geðr* og lign.). — *ótvínn* ('ikke dobbelt, simpel, ligefrem') forekommer kun i nom. sg. masc., fem., jfr. K. Gislason Nj. II. — *kunnr*: ntr. *kunt*: þars fjǫlkunt Eyv. Hkr. I, 42 | þjóðkunt vesa Sig. III, 37 | þat erum kunt hvé kennir Sigv. Hkr. II, 69. — *neiss*: således findes ordet 5 gg. i Edd. (cod. reg. 7_{33}, 40_{24}, $_{33}$, 79_{4-5}, $_{22}$), hvorimod *neisinn* måtte antages i jǫfur óneisinn Goðr. III, 4 (cod. 75_{33}), men her foreligger snarest kun fejlskrift.

Tostavede stammer smntrækkes efter de bekendte regler, som dugall, smogall, hræugr (hrægum fœti Yngl. Hkr. I, 53), snæfugr, œrinn, mikill, lítill osv., men usmntr. former findes i verk dreyruga serki Hásteinn Ldn. 165 (hvilket er mærkeligt i et så gammelt vers; i Hauksb. mgl. verset; mulig er *dreyrfáa* det

oprl.) | heldr auðigir snauðan Grettiss. 32 (hvilket i et så ungt vers ikke er påfaldende). — *ýmiss* er smnsat. af *ý* (got. *iu*-?) og *-miss* og skulde derfor aldrig sammendrages, som det f. eks. er tilfældet i: ór ýmissum ǫttum Torfein. Hkr. I, 142 | tekk ýmissar Ekkils Sigv. Hkr. II, 113 | né ýmissum Sig. III, 40, og uden tvivl også i ok þó ýmissir sst. 42 (cod. reg. *ymsir*). Smntr. former findes: Egða grams á ymsum Stúfr Hkr. III, 93 | ymsir bjóða ǫðrum fár Málsh. 6 | vápnglyms funa ymsir Ól. hvít. Fms. IX, 494. — *j* findes (foran *a*- og *u*-endelser) i hdskrr. i ord som deigr, -eygr, áþekkr, frægr, hœgr, ofvægr, ríkr, slœgr, ýgr, þekkr. — *ofvægr* (egl. 'letbevægelig; trykkende') findes flere gg. f. eks. ofvægir fé þægi Sigv. Hkr. II, 383; i hdskrr. er dette oftere blevet til *óvægr*. — *hœgr*: hœgr fundr á því dœgri, Þórðr Kolb. Fms. XI, 196 | ekki var hann í hvíldum hœgr (: slœgr) Málsh. 7, jfr. hœgr ef rennr til skógar Hildr Hkr. I, 132 | hœg vasat hjaldri Atlam. 49 | heldr vask hœg sjaldan sst. 97 | sem þeim hœgst þótti sst. 9. — *hóg-* findes kun i sammensætninger, se K. Gíslason Udvalg s. 49. — Endelig bemærkes, at der forekommer et *hýjar* i hýjar nætr í hǫllu Ragn. Fas. I, 250, men ordet er usikkert.

26. Den svage böjning.

Denne er den fra det almindelige sprog kendte. Artiklen udelades ikke hos skjaldene (jfr. dog 32), og i Edd. finder det meget sjælden sted og da kun når adj. optræder som et slags tilnavn, som: Vǫlsungr ungi | Sigurðr ungi | Guðrúnu ungu | brúðr frumunga — alt i Sig. III, samt i mær fjǫrsjúka Oddr. 8, men bægge disse digte er blandt de yngste.

27. Gradböjningen.

Komparativ dannes, som bekendt, ved at der til st. föjes *-ri*, *-ari*, superlativ ved *-str*, *-astr* med om-

lyd af rodvokalen i første tilfælde. Böjningen af komparativ er:

Sg. mask. kunnari — kunnara
fem. kunnari, ntr. kunnara
Pl. alle kön: kunnari — dat. kunnǫrum (-urum).

Superlativ böjes ganske som positiv. — Hvad der her særlig er at bemærke er, at *-ri*, *-str* findes i følgende ord: *fríðr*: aldri skríðr und fylki fríðra Arnórr Mork. 31 | fríðri drengi Gautr. 13 | skíðs Áleifi fríðri Óldr. 28 | fríðri segja Gríp. 53 | fríðra vilk dauða Atlam. 87 | skauzt und farm enn frízta Valg. Hkr. III, 99. — *sæll*: hann lifi sælstr und sólu Snorri SnE. II, 204 | einn es sælstr of sinni Leið. 21. — *vesæll* (ɔ: *ve-sæll*): sér veslari heslis Ásgr. SnE. II, 497 | fnasi (siti) hann vesalstr manna Korm. 74, Þórðr Kolb. Hitdk. 31; jfr. veslar snýtur Örv. p. 164. — *þverr*: ef þér kœmit í þverst þvari H. Hjǫrv. (Hrímg.) 18 (dette ord opfatter jeg som adj.). — *grœnn*: bjarkan er laufgrœnstr lima Rún. 13 | ýr er vetrgrœnstr viða sst. 16. — *hreinn*: Jóan est hreinstr und háva Nik. Jónsdr. Post. 510.

Ord med *-ri* og *-ari*, *-str*: *ríkr*: dýrð slíkri gramr ríkri Mork. 120 | Gandvíkr Skotum ríkri Eil. Þdr. 2, men: slíks ríkari Loft. Hkr. II, 398; superl. *ríkstr* 5 gg. — *mildr*: Hilditanns in mildri Ein. skgl. SnE. I, 464, men: mann né mildara Ht. 92.

Ord med *-ri*, (*-str* og) *-astr*: *vildr*: gekk hildr at mun vildra Arnórr Mork. 114 og 3 andre steder, men bliks vildastan miklu Sigv. Hkr. II, 172 (men *vilstu* NgL. I, 70). — *wa*-st. har i reglen den længste form: enn mjávara Yngl. Hkr. I, 47 | enum slævurum sigr Lokas. 22, 23.

Den længste form findes, hvor prosaen i reglen har den korteste, i følgende tilfælde: aldr fullara at halda Sigv. Hkr. II, 408 | bliks þungara miklu Þor-

kell Isl. s. II, 275 | þat 's þér skyldara Hárb. 48 | fastmálari hála Þjóð. Fsk. 123, jfr. orðreyr þess es sat norðast Óttarr Hkr. II, 131.

I de ord, der ender på *-ligr*, ender komp. på *-ri*, superl. på *-astr* (hvor *a* dog falder bort, når endelsen begynder med vokal: *-ligastr*, acc. *-ligstan*, jfr. *G. Cederschiöld* Arkiv IX, 95 osv.). Jeg har optegnet følgende ekss.: þanns óligast unnar Ísldr. 23 | varð nýtligust norðan Óttarr Hkr. II, 6 | ból góligust Merl. II, 351 (ból þats ek veit gólast Hkr. III, 240 er meget tvivlsomt), men fǫr prúðligsta gǫrva Stj. Odd. 120.

Uregelmæssig komparation: *gamall*: *ellri*: vellum grimmr enn ellri Geisl. 70 | þollr varð allr enn ellri Ísldr. 9 | yngra þoll ok ellra Harms. 43 | ǫllum ellri Helg. I, 40. — *góðr*: *betri* (af *batiʀi*, hvor *-iʀ* bevirker omlyden, se *A. Kock* Arkiv VIII) omtr. 10 ekss. fra alle tider; hos Korm. 30 læser Möbius: hugðumk þat fyr batra (hdskr. *betra*), hvilket er unødvendigt (og urigtigt), da rimene i verset ellers ikke er regelmæssige. I Ordf. intet eks. på *batr-*. Superl. *baztr* findes: vastrǫdd en mér baztan Bragi SnE. 1, 350 (så cod.) | lǫst ef sjá es enn bazti Sigv. Hkr. II, 172 | hreinvazta sik baztan Markús SnE. II, 162, og oftere skrives således i hdskrr., i Edd. cod. reg. flere gg. Den yngre form, med *e* (fra komp.), findes i: Ræginn sló sværðit bæsta Rún. 5, og således skrives det i cod. reg. 8_{30}, 18_{25}, 20_{12}, 68_{26}. — *ungr*: *œri* (got. *juhiza*): þótta ek þás œri Holmg. B. Korm. 40 | fórat fylkir œri Óttarr Fms. XI, 186 | œri Einars hlýra Arnórr Hkr. II, 199 | Mœra gramr til landa œri sm. Fms. VI, 26, jfr. Edd. cod. reg. 78_{26}, 79_{5}; den yngre analogiform *yngri*: lyngs es vǫrum yngri Gunnl. 245 | [hungr frák austr enn yngri Óttarr Hkr. II, 11 skal der læses *yngvi*] | yngra bróður Sig. III, 20 | konr vas enn yngsti Rígsþ. 41.

Pronominer.

28. Personlige pronominer. 1. person, böjning:

Sg. ek — mik — mér — mín
Du. vit — okkr — okkr — okkar
Pl. vér — oss — oss — vár.

ek smntrækkes utallige gg. med verbet, men ikke altid. Derimod er det ganske urigtigt at skrive f. eks. *nú'k* og lign., hvilket undertiden ses i udgaver. Efter vokal forlænges *k* (*sékka* og lign.), og mellem endelsen og det nægtende *-a (-at)* bliver *k* til *g* samtidig med at endelsen *a* bliver *i (leitiga, kalliga)*. — *mik* smntrækkes utallige gg. *(mk)* med verbet og betegner *mik* el. *mér* (det er mulig også dette sidste, der undertiden foreligger), men det er ikke nødvendigt her at komme nærmere ind på dette; ønskeligt var det dog, om man havde en udførlig redegørelse for hdskrrs. skrivemåde i hvert tilfælde. — *mér*: vokalens kvantitet ses f. eks. af mér alls greppr né sérat Arnórr Mork. 120. — *vér*: for denne form findes én g. *vír*: erum vír of svik skírir Sigv. Hkr. II, 383, men dette er sikkert hverken nogen norsk eller islandsk form, men snarest svensk, og der ér ingen grund til allevegne hos Sigvatr eller andre skjalde at indføre den. — *oss* lyder aldrig *ós* eller *øss* på rim-bevisende steder, f. eks. reyn þú oss jǫfurr hnossir Kali Mork. 152 | oss þás líf á krossi Geisli 3 | bergr oss trúa á krossi Nikulás SnE. II, 186 | oss byrjar þat hnossa Harms. 4 osv.

2. pers. pron. böjes regelmæssig:

Sg. þú — þik — þér — þín
Du. it (þit) — ykkr — ykkr — ykkar
Pl. ér (þér) — yðr — yðr — yðvar (yðar).

þú smntrækkes undertiden med *at (attu, -ú)* og især verber (*komtú*, *-u*). De oprl. former i nom. du.

og pl. er *it* og *ér*; det første forekommer ikke således, at det kan kontrolleres ved rim eller bogstavrim (i cod. reg. skrives det undertiden); derimod findes *ér* flere gg., f. eks.: hlýðið ér til orða Egill 56 | ér á Oddaeyri Hitdk. 30 | verðið ér alls orða Eil. SnE. I, 250 | ér þvít œskirýri Nj. I, 482 | eruð ér sem vér Svarfd. 74 osv. omtr. 24 gg. *þér* findes mulig i: þér berið aptr er órar Sigmundr Icel. s. I, 166, hvilket da er det ældste eks. derpå; det findes i Ordf. og i Edd. cod. reg. 29_{29} (men det er muligt at der i vl. skal læses: ér berið aptr er várar, sål. hdskrr.). — I yðr muni feigð of byrjuð Hkr. III, 195 foreligger der et unöjagtigt rim, men ikke en form *yr*. *yðvar* findes: yðvar systra Fáfn. 35 | eigi myndi yðvar Ragn. Fas. I, 266, jfr. yðvart vald of heiminn kalda Sturl. Hrynh. 20, men: yðarr þroski gengr óskum sm. Magn. 2 (Fms. X, 111). Da Ordf. kun har formen *yðv-*, falder *v* næppe bort för i det 13. årh.

29. Det refleksive pronomen, sik — sér — sín, smntrækkes med verber, f. eks. hamri fórsk í hœgri Bragi SnE. I, 256 | slógusk und sessþiljur Þorbj. Hkr. I, 124 | of drepask kǫðu Yngl. Hkr. I, 37 osv.

30. Tredje person's pronomen.

Böjningen er regelmæssig i mask. og fem.:

Mask. hann — hánum (hǫn-, hón-) — hans.

Fem. hón — hana (há-) — henni — hennar.

Hann findes flere gg. og kun i denne form. — *hánum* med lang vokal findes henved 50 gg.; derimod er det vanskeligt at bestemme vokalens beskaffenhed *(á* eller *ó)*, dog er den *á (ǫ)* allevegne, hvor den findes i en rimstavelse. Forkortet *(honum)* findes formen: es honum fylgði Loft. Hkr. II, 512 (men *hán-* sst. 520) | honum tíddisk hildr Hl. 24b (men *há-* 17b) | honum tjóði vel móður Geisli 32 (men *há-* 4) | ok honum fœra Ht. 81 | honum fylgði dáð mest sst. 93

(men *há-* Snorri SnE. II, 204) | honum eignaði Hálfss. Norr. s. 33 | svát honum líki sst. 21 | es honum fylgja Ævidr. 32. Forkortelsen er næppe bleven almindelig för i 12.—13. årh. — acc. fem. *hána* findes: hána brendu, lǫttu, at letja Vsp. 21, Goðr. I, 2, Sig. III, 42, jfr. 45: letia maðr hána | fránbaugs sás tók hána Plac. 50 | hána feldu Herv. 86 (dog ikke ganske sikkert).

31. Possessive pronominer.

Böjningen er ganske som adjektivernes, undt. for så vidt som acc. sg. masc. ender på *-n*, ikke *-an*. I mínn, þínn, sínn er vokalen oprl. lang, og således findes den hyppig, f. eks. mínn fák of sǫk þína Korm. 26 (også eks. på ĭ) | mínn dróttinn leggr sína Sigv. Hkr. III, 33 (også ĭ) | mínn húskarlar þínir Þorv. blǫnd. SnE. I, 456 | hug mínn siðir þínir Harms. 60 (også ĭ) | mínn lausnari þína 11 | mínn lausnari skína sst. 52 | mítt ok skjǫldr enn hvíti Hitdk. 66 — men omtr. 26 eks. på *mĭnn-*. *þínn:* þínn lýðr konungr mína Egill 58 | faðmr, beðr þínn roðinn mínu G. Súrss. 65, Hrafn Ísl. s. II, 249 | þínn hollvini mína Bersi Hkr. II, 74 | faðir þínn liði sínu Sigv. Fms. VI, 39, men omtr. 15 eks. på ĭ, jfr. lof þitt konungr hitta Líkn. 50, samt kross þins fyr þjóð inna sst. 47. — *sínn*: sínn halda vel Rínar Sigv. Hkr. II, 175 (også ĭ) | hróðr sínn lofi þínu sm. Fms. VI, 288; 19 eks. på ĭ. Jfr i øvrigt K. Gíslason: Om Quantitet i Aarbb. 1866.

I øvrigt er der intet at bemærke m. h. t. de andre ord (undt. *várr*, se straks efter), da endelsen i acc. sg. masc. og nom. acc. ntr. ikke lader sig kontrollere ved hjælp af den metriske form; i hdskrr. skrives både *-arn* og *-an*, *-art* og *-at* (af *okkarr*, *ykkarr*). Ang. *yðvarr* bemærkes (jfr. 2. pers. pron.), at *v* findes bevaret: élsvellandi yðvart Jómsv. 43 | yðvarrar biðk styðja Geisli 8 | yðvart vald of heiminn kalda Sturla

Hrynh. 20 | sendu yðvarn anda Harms. 3 (jfr. 16, 18, 28, 59 hvor udg. er urigtig) | yðvarra fremr errinn Heil. and. 10 | alls engi sák yðvarn Ragn. Fas. I, 297 | muna yðvart far Sig. III, 53; — uden *v* (analogiform): yðarn tœnað mér bœna Líkn. 8 | yðars grœðis sjá blœða Ht. 44; tvivlsommere er: liðs vas sá yðars Edd. cod. reg. 83_{22} | festi svá yðarn flota sst. 45_{26}.

várr, acc. *várn* (altid); hvor endelsen begynder med vokal, har vi formen *ór-*, jfr. K. Gíslason i Aarbb. 1889, samt i nom. fem. sg., nom.-acc. pl. ntr., ja endogså i nom. sg. masc. (én gang: byskup órr með kóra Ámundi Bisk. I, 147), henved 60 eks. Former med *vár-*, analogiformer efter nom. *várr* osv., synes at forekomme temlig tidlig, skönt ikke alle ekss. er sikre nok: spurðusk »vár« und vǫrðum Bjǫrn Eyrb. 74 | vǫ́r ætt ef svá mætti Snorri Sturl. I, 381 | sárs ógleði vára Guth. kǫrtr Sturl. II, 188 | várir vegstórir Sturla Hrm. 18 | ár fésjóðar várir Nj. I, 335 | víst fyr vára lǫstu Líkn. 12, jfr. 52 | varð fyr várum sverðum Krák. 11. Med undt. af det første sted — hvor man uden at ødelægge alliterationen vistnok kunde læse *ór*, og det sm. gælder Lokas. 52: telja vǫmmin »vár« —, tilhører alle de andre en forholdsvis sen tid, fra omkr. 1200; men da er *v* vistnok blevet konsonant.

oss- findes temlig hyppig og tidlig: acc. sg. fem. ossa ván með hánum Geisli 4, — dat. sg. masc. átt þás ossum drótni Sigv. Hkr. II, 113 og 3 andre steder hos sm. | at vilja ossum Atlam. 32 | dat. sg. ntr. allir hlýði ossu fulli Hafgdr. Ldn. 320 | fúss emk enn þótt ossu Hallfr. p. 91 | sár ok kross fyr ossu Harms. 33 osv. — acc. pl. masc. umbnýsandi ossa Þorm. Fbr. 32 osv. — fem. sízt komt í hendr ossar Atlam. 56 | of viðfarar ossar Krák. 26, — dat. pl. ossum rǫnnum í Skí. 14 | ossum niðjum Helg. II, 11.

32. Demonstrative pronominer.

Det er: sá; sjá, þessi; hinn (inn); þvílíkr, slíkr, sjalfr, sumr.

sá böjes:	Sg. masc.	sá — þann — þeim — þess
	Pl. —	þeir — þá — þeim — þeira.
	Sg. fem.	sú — þá — þeiri — þeirar
	Pl. —	þær — þær — þeim — þeira
	Sg. ntr.	þat — þat — því — þess
	Pl. —	þau — þau — þeim — þeira.

Acc. sg. masc. findes i rim: víst mærik þann (: vann) Hǫfuðl. 2. — *r* (ikke *rr*) findes i følgende rim: gǫgnum lið þeira (: geira) Búadr. Fms. I, 175 | til fara þeira (: fleira) Hǫfuðl. 7 | fingr eru þrír af þeiri (: fleiri) Ingim. Sturl. I, 26. I Ordf. forekommer *rr*.

sjá, *þessi*, oprl. smnsat af *sá* og *si* og skulde derfor böjes *sá-si*, *sú-si*, *þat-si*, og til dels af *sa* og *-a*, dat. *þeima*. De oprindeligste former findes på gamle runestene, deribl. dat. *þaimsi* i draugr í þaimsi haugi Karlevi. I den gamle digtning, således som denne er overleveret, findes der ikke meget af de oprindelige former, og stedordet har i alt væsenligt de sædvanlige fra litteraturen kendte former. Der findes *þeima* 10 gg. (hos Kormak, Egill, i Geisli osv.); det yngste eks. findes i heims myrkrum frá þeima (1238) Sturl. I, 372 (et sted, der er efterligning af Geisli 2), men det er dog denne form, der har levet længst; den findes hos rime-digterne. — *þvísa* f. eks. i þursa tøs frá þvísa Eyv. Hkr. I, 228 | ísungs féi þvísa G. Súrss. 59 | þvísa Leiðarvísan Leið. 44 osv. jfr. Íslands á vit þvísa Ǫnundr Grettiss. 12. Ellers findes kun st. *þess-*, *þett-*, *þenn-*: nom. baugness vesa þessi Geisli 70 | fem. es svá rétt saga þessi Hl. 4b | ntr. pl. oss hafa augu þessi Sigv. Hkr. II, 173. Former med *þessar(r)-* findes ikke, men *þess-*, f. eks. i endr ór þessi hendi Holm. B. Korm.

39. Acc. *þenna* findes ofte, f. eks. menn œxlum styr þenna Hák. góði Fsk. 23, men *þanna*: mann Steinari þanna Holm. B. Korm. 36 (rimene er ellers regelmæssige) | annars nema sæ þanna Þjóð. Hkr. III, 67 (*þanna* hdskrr.; i Fms. lyder l. så: annat en sæ þenna, men dette er sikkert uoprl.). *þissa*: ómissila þissa Korm. 69 (?; rimene er ellers regelmæssige).

Hinn som pron. dem. er altid stærkt betonet og betegner en stærk fremhævelse af noget, som modsætning osv., f. eks. muna mátt hitt at hattar Hitk. 9 | vættik hins at valdit Korm. 69 | Vagn kvað hitt enn hrausti Jómsv. 14. Om ordets böjning er intet særligt at bemærke. Som artikkel bruges *enn (inn)*, men der skrives, som bekendt, også *hinn* utallige gg. i hdskrr. Der er ingen tvivl om, at dette *hinn* går meget langt tilbage, i hvert fald i dansk og svensk (jfr. runeindskrr.), men på grund af ordets ubetonethed kan skjaldedigtningen ikke vise os de af skjaldene brugte former. Artiklen udelades kun foran tilnavn (jfr. f. eks. framm Þórarinn rammi Hólmg. B. Korm. 46). Efter *engi* er det smæltet sm. med dette til *engin(n)* (den nyisl. form *enginn* har vel hovedsagelig denne oprindelse), men næppe för end temlig sent. Hos Sigvat bör der vistnok læses: næst telk engi en smæstu SnE. I, 458 (hvor hdskrr. tildels har *œigi hin* og *ong en*). Dernæst föjes artiklen i bogsproget til substantiver; skrivemåden i de ældste isl. hdskrr. f. eks. Stockh. Hom. viser dog tit, hvor løs forbindelsen endnu var eller føltes. Hvor gammel denne tilföjelse af artiklen er, er ikke let at afgöre. I hdskrr. findes den undertiden ikke alene hvor den er ganske overflødig, men også hvor den er metrisk urigtig; i sidste tilfælde er det let nok at udskyde den, i det første beror bedömmelsen dels på hdskrrs. indbyrdes sammenligning, idet den da som oftest udelades i nogle,

hvor den findes i andre. Hele spörsmålet burde undersøges, således at hvert sted eftersloges i hdskrr. Jeg skal her, efter udgaverne, anføre nogle ekss., hvor artiklen hidtil er bleven antaget at være sikker, delvis vistnok også er det:

fra 10. årh: sonr Ǫgmundar skaldit Korm. 73, men dette sted er ganske upålideligt; verset findes kun i ét hdskr. og er mangelfuldt overleveret.

fra 11. årh.: Yggjar veðr meðan heimrinn byggvisk Arnórr Fms. VI, 85 (her ligger det nær at læse heimr um (of)),

omkr. 1100: eldrinn sveif of ótal hǫlða Markús Fms. XI, 306 (her synes ingen rettelse mulig),

fra 12. årh.: þótt atferðin yrði Harms. 53 | heldr es mér kalt við eldinn Rǫgnv. Icel. s. I, 151 | gjalfrs nema jarlinn sjalfan sm. sst. | sás gjǫldin jók Ein. Sk. Hkr. III, 374,

omkr. 1200: drekarnir rísa opt á sporð Málsh. 5 og 4 andre gg. (2, 7, 11, 15) | hvers skáldit biðr, miskunnin þín | ek em þrællinn þinn Kolb. Bisk. I, 568,

fra 13. årh. findes omkr. 12 ekss., deribl. þrumir andskotinn undir Jón Sturl. I, 80 osv.

Det er således klart, at det først er i det 12. årh. at artiklen virkelig bliver föjet fast til et subst. I den daglige tale må dette dog være sket et godt stykke ind i det 11. årh., og derfor kan Arnórs *heimrinn* være rigtigt. Hos Are findes den flere steder ganske sikkert. Hvad Eddadigtene angår, findes den efterhængte art. forholdsvis sjælden, bortset fra et enkelt digt (Hárbarðsljóð), nemlig i: eða skyldu goðin ǫll cod. reg. 2_{16} (Vsp.) | telja vǫmmin vǫ́r (ór?) 32_{14} (Lokas.) | es þú skalt við ulfinn vega 32_{27} (sst.) | meyna bráhvítu 38_{2} (Vǫl.) | meyna fegrstu 43_{16} (H. Hjǫrv.) | ok akarninn 74_{17} (Goðr. II) | marina mélgreypu 79_{7-8} (Atlakv.)|

at sólinni suðrhǫllu 80_{12} (sst.) | eikikǫstinn 88_{24} (Goðrhv.). I 38, 43, 79, 80 skal man ganske simpelt blot skille ordene ad (mey ina bráhvítu osv.; mulig er endogså det oprl.: mey bráhvíta osv.). I 1 og 3 behøver man kun at udelade artiklen; linjerne er og bliver gode verslinjer uden den. Forvanskede er 74 og 88, det første, som forlængst set, af: ok akarn brunnin, det sidste utvivlsomt af: eikikǫstu, acc. pl. skal der stå både på grund af verbets konstruktion *(hlaða)*, og fordi der skal göres to bål, ét til Sigurd, et andet til Brynhild (jfr. *látið* **þann** *und hilmi hæstan verða*). Tilbage står da kun det første sted fra Lokas. (32), men vedkommende linjes form er af flere grunde höjst mistænkelig og kan ikke tages som bevis for tilstedeværelsen af den efterhængte artikel (för, lad os sige, Arnors tid). Eddadigtene strider således ikke mod skjaldekvadene. Hárbarðsljóð er i formel henseende så enestående — sammenblanding ikke alene af versemål, men endogså af disse og prosasætninger —, at intet kan bygges derpå.

33. Det relative pronomen.

Det er i reglen *es*, *er* — uböjeligt —. Ordet bliver utallige gg., ligesom verbet *(es)*, trukket sammen med foranstående ord (pron., subst., adv.), uden at nogen regel i så henseende kan fastslås. Det er en stor misforståelse at antage, at det altid har gjort det; for sig står det f. eks. i Hinn es varp á víða Bragi SnE. I, 318 | þann es áðr frá Írum Goþþ. Hkr. I, 179 osv. osv., omtr. 56 gg. optegnet; jfr. Nj. II, 942 ff. På den anden side er der ingen grund til ikke at foretage sammentrækningen, hvor det kan ske, selv om metrum ikke ligefrem kræver det; dette bestyrkes ikke alene af sådanne rim (hvor *'s* ganske vist er verbum) som sás með Sygna ræsi Hallfr. 95 | nús of verk þaus vísi Þjóð. Hkr. III, 184 | hvés ef hleypk at krúsi Bjúg.

vís. SnE. II, 138, jfr. Nj. II, 941, men også af hdskrrs. skrivemåder f. eks. cod. reg., hvor der forekommer *þaz (þatz)* 7_{15}, 43_{20}, $54_{25.26.29}$, 72_{17}, 86_{7}, 87_{9} | *þannz* 3_{16}, 7_{24}, 11_{28}, 72_{16}, $86_{18:34}$ | *þeims* 5_{9} | *þeirs* 14_{9}, 19_{24} | *þærs* 2_{7}, 4_{27} | *hvars* 2_{14}, $12_{7.28}$, 13_{21}, 14_{16}, 61_{17}, 64_{30}, 72_{4}, 79_{6}, sml. Fjǫlsv. 5_{8}, 48_{6} | *þars* 8_{30}, 18_{7}, 26_{25}, 46_{2}, 59_{11}, 68_{20}, 70_{19}, 72_{4} | *þegars* 81_{33} | *síðans* 85_{30} | *sems* 87_{12}, navnlig dette sidste er mærkeligt. Jfr. K. Gíslason, Frumpartar 235—37.

34. Interrogative pronominer.

De er *hvá, hvat; hvárr, hverr. Af det første eksisterer der kun dat. *hveim* (og gen. *hvess*, hvorpå der ikke findes ekss. i digtningen), f. eks. setri hveim at betra Hólmg. B. Korm. 31 (hvor teksten dog er usikker) | hveim eru bekkir Bdr. 6 | sitt mein þykkir sárast hveim Málsh. 10 osv. Ang. *hvat* er intet at bemærke.

hvárr er sammentrukket for *hvað-arr*; *ð* skulde kun falde bort i de sammentrukne former (*hvǫrum* osv.), men disse var så mange, at det bevirkede, at det også bortfaldt i de andre. De oprl. former findes enkelte gg.: seggfjǫlð hvaðarr tveggja Glúmr Hkr. I, 282 | brunnleggs hvaðarn tveggja Korm. 76 | hvaðarr framarr ǫðrum Ragn. Fas. I, 297 (her ved lærd efterligning).

hverr falder sm. med *hverr* indefinitum 'enhver'; se 35.

35. Indefinite pronominer.

For så vidt som der her er grund til at behandle disse, bemærkes følgende om dem enkeltvis. I det hele gælder det om dem, at de i acc. sg. masc. böjes som *várr* ɔ: udelader *a* i endelsen.

hverr (got. *hwarjis*) er en *ja*-st. og burde i acc. sg. hedde *hverjan*; denne form findes også flere gg., i Edd. omtr. 16 gg., hos skjaldene i: halfs eyris metk hverjan Vígagl. Ísl. fs. I, 46 | hér flýgr hverjan morgin

Ragn. Fas. I, 284 | hildr stendr hverjan morgin Fms. V, 246. *hvern* findes utallige gg. hos skjaldene og i Edd. flere gg. som: es mér í heðin hvern Háv. 73 | hvern í brynju Helg. II, 1 osv.

einnhverr er egl. to ord, hvoraf hvert skulde böjes. De oprl. former er vanskelige at konstatere. Der findes setti of eins hvers ýtis Plac. 49 | einu hverju Vǫls. Flat. II, 331 (skr. *ein-*).

nǫkkurr, med alle de forefundne biformer, samt *nekkvat (nø-)*. De former, som bestemt kan konstateres, er føldende: *nakkvar-*: þrír nakkvarir hlakkar Egill 11. — *nǫkkur-*: vera sǫk til þess nǫkkur Líkn. 9. — *nakkvat*: hrannblakks kalin nakkvat Hitdk. 16 | staka kóðu menn nakkvat Rǫgnv. Icel. s. I, 154 og fl. st., jfr. ef í gerisk nakkvat Edd. cod. reg. 83_{1-2}. — *nekkvat*: breksǫm við mik nekkvat Hitdk. 6 | sekr emk við her nekkvat G. Súrss. 66 | ǫlbekkjar Syn nekkvat Hallfr. 107; mindre sikre m. h. t. vokalen er flóðstekkvandi nekkvat Egill 40 og lign. — dat. *nekkvi* (sikkert med *ĭ*): Fríreks ofarr nekkvi Þorbj. skakk. Hkr. III, 460, jfr. ok framast nekkvi Edd. cod. reg. 74_{31-2} og lign. 82_{27}; usikrere er vokalen i: mǫkkr mun náms af »nokkvi« Ísl. fs. II, 125 | þó kveðk »nocqvi« Edd. cod. reg. 49_{25-20} og fl. st. Alleryngst er *nǫkkut*: sáttu nǫkkut mik hrǫkkva Grettiss. 7.

engi (jfr. got. *ainshun*) er smnsat af *einn* og *gi*, der oprl. ikke er nægtende partikel. Af den oprl. böjning (*gi* föjet uforandret til kasus af *einn*) er meget tilbage, først og fremmest nom. sg. masc. fem. *engi*, henved 60 ekss., og således hedder altid nom. acc. pl. ntr. — acc. sg. masc. skulde hedde *engi*, og denne form findes ofte: mann veitk engi annan Sigv. Hkr. II, 408 | alls engi sák yðvarn Ragn. Fas. I, 297 | jfr. Edd. cod. 6_{3}, 14_{12}, 41_{27}, 42_{24}, 54_{30}, $70_{1.3}$ — dativ sg. masc. *einungi*: bergr einu(n)gi Edd. cod. 60_{21-22} og

ntr. *einugi*: né svá illr at einugi dugi sst. 12_{17} | svát þú einugi sst. 29_{17}. — Nom. pl. masc. skulde hedde [*einirgi* >] *einigi*, hvilken form med tilföjet *-r* mulig foreligger i: þótt einigir ýtar Jómsv. 1. I øvrigt er hdskrrs. skrivemåder ikke pålidelige; sål. skrives *engis* i et vers af Steinn Herd., men det er ikke sikkert, at det er skjaldens form. Ren adjektivisk böjning er i de fleste kasus kommen i stedet for den oprl., altså dat. *engum*, *engri* osv. Disse former er også trængt ind i nom. sg. masc. og fem.; således findes *engr* omkr. 22 gg., de ældste ekss. hos Sigvat og Óttarr, jfr. Edd. cod. $59_{8.16}$ (Reg.), *eng (øng)*: þǫrf eng við mik Narfi Korm. 13 | »ǿng« er sótt verri Edd. cod. 10_{15} (Háv.). acc. *engan* — hvorpå Ordf. intet eks. har — har mulig fortrængt det oprl. *engi*: engan Rǫgnvalds drengja Rǫgnv. Icel. s. I, 151 | engan kveðk at óði Jómsv. 1 | án láttu »øngvan« þína Harms. 65. Det sidste eks. viser ordets sidste udvikling, overgangen til *wa*-st., hvorved *e* er omlydt til *ø* (nyisl. *öngvan*, *öngvir* osv.); i Harms. er denne form næppe oprl. Jfr. þvengláðs njǫrun engu Nj. I, 289 | hrynvengis má engum Harms. 42, jfr. Edd. cod. 10_{16}, 56_{28} osv. — Enestående er formen *einiga*: þars einiga áttum Ragn. Fas. I, 284 (lærd dannelse? efter *hverigr*, jfr. *einigir*). *Enginn* findes ikke i det her behandlede sprog; jfr. ovf. 32; ti enginn er á sómi i Sturl. I, 220 er urigtigt; i 122A står *engr*.

mangi findes i nom.-acc.-gen. (jfr. got. *mannahun*); nom. mangi hugði manna Ldn. 197; acc. mangi veit ek fremra annan Arnórr Mork. 31 | nú verðr sumt þats mangi varir Málsh. 25. — gen. ok mannskis mǫgr Edd. cod. 13_{8-9} (Háv.) jfr. $22_{18.26}$.

vetki, *vætki*, *vækki* er smnsat af *vétr* og *gi* (*vætki* Ordf.). Ekss.: við máttak þá vætki Ánss. Fas. II, 334 | at vetki lýgr Edd. cod. 55_4 | gekk sem vindr sás

vækki Stúfr Fsk. 140 (hdskrrs. skrivemåder burde her nærmere undersøges). — dativ: hlít ek vættugi líta Háv. ísf. 34 | varr at vęttvgi Edd. cod. 83_{16}. — gen. var oss vætkis Ævidr. 46 og oprindeligere: vas þeim vettergis Vsp. 8 (også i Stockh. Hom.).

hvárgi. Her skal kun fremhæves følgende former: acc. sg. fem. at hváriga nýtak Ragn. Fas. I, 268 — dat. sg. hvǫ́rungi frák vǫ́ru Sigv. Hkr. II, 485 | brátt hvǫ́rungi mátti Plac. 22, — gen. árskapðan grun vinir hvárskis Ól. hvít. Fms, IX, 440.

hvatki forekommer nogle få gg.

hvárr (hvaðarr) tveggja, jfr. *hvárr*: hvárn tveggja sák hǫggva Arnórr Icel. s. I, 48 osv.

hvatvetna: hrolldi hotvetna Edd. cod. 86_{30} (Atlam.) | hræfðak um »hovetna« sst. 85_{9} (sst.).

neit (af ne-vit?, jfr. *eyvit*, biord): nęit menju góð Edd. cod. 70_{31-32}. Tvivlsomt.

Numeralier.

36. Ang. *einn* er intet at bemærke.

tveir: acc. skulde hedde *tvá* (jfr. got. *twans*), men i analogi med former som *gráa*, *bláa* osv., er formen bleven *tváa*; denne foreligger sikkert i: hornungr tváa morna Korm. 33 | allvaldr tváa snjalla Hallfr. Hkr. I, 443 | veðrǫrr tváa knǫrru Óttarr Hkr. II, 36 | regndjarfr tváa þegna Refr Hkr. II, 491. Derimod synes den oprl. form *tvá* at findes mange steder f. eks. tvá fyr á sunnan Þorm. tref. Eyrb. 105 | blásvarta tvá Þór. stf. Hkr. III, 276 | hjǫrregns en tvá vegna Ísldr. 20 og henved 10 gg. i andre samtidige eller yngre digte; i ǫlreifa tvá Edd. cod. 80_{29} | drengi tvá hníga sst. 83_{35} bör man snarest skrive *tváa*, men: hugfulla tvá sst. 27_{10} | øxn tvá Hymis sst. $_{22}$ (Hym. 9, 15);

derfor bör der vistnok i sm. digt. 21 læses (med 748): upp senn eða tvá og ikke (med reg.): upp senn tvá(a). Dativ *tveimr* med *r* er vanskelig at kontrollere uden i rim, og da findes, men rigtignok først i Málsh. 10: sáttargǫrð er ætluð tveim (: *-eim*). I Edd. cod. skrives *tveim* 7_{32}, 31_{20}, 57_{22}, 63_{9}, 77_{6}, 85_{16}, og i Ordf. findes kun denne form. Ved 1200 synes *r* altså at være faldet bort. — *Tvau* (ikke *tvǫ*) findes hos Sigvat: Óttarr í tvau dróttinn Óleg. 47, og forresten langt ned i tiden (i rimerne). — *tvennir*, der egl. er distributivt, bini, findes hyppig brugt aldeles som *tveir*, uden distributiv bibetydning, men dog, som det synes, først i 12. årh.: viti menn at frák tvenna Rekst. 26 | friðkennandi tvennum Leið. 27 | loks í tvenna flokka Harms. 36; jfr. tvinnan blóma Sturla Hákfl. 4. I Ordf. findes ordet både med *e* og *i*. — *tvenni(n)* synes at findes = *tvau*: þrenn kristnaði ok tvenni(n) Rekst. 10.

þrír: acc. pl. skulde hedde *þrí* (jfr. got. *þrins*), men hedder altid *þría*, senere *þrjá*: hǫfuðbaðmr þría jǫfra Egill 21 | hrafns árr þría sára Grímr, Dropl. 33 | sárgagls þría Agli Egilss. 5 | vefgefn þríar stefnur Þjóð. Hkr. III, 61, og da vistnok også i: þríar merkr hugum sterkan Hólmg. B. 27 | þría létum þar falla Þorgils Laxd. 242 | þríar rœtr Grí. 31, men *þrjá*, *þrjú* i(?): einn jósk við þrjá Ketil hœng. Fas. II, 217 | valdr þrjá tigi gjalda Sturl. I, 15 | í þrjá staði Merl. I, 20 | réð þrjá vetr Nor. kgt. 9 | þrjár nætr skulum þessar Ragn. Fas. I, 250 | þrjú skip hroðin Ívarr Mork. 212; dativ *þrimr*: þrimr aurum skal þetta Korm. 24 | þrimr hundruðum lunda, sunda Ein. skgl. Hkr. I, 287, Steinn Hkr. III, 162, jfr. þrimr bragningum hagnað Þorl. fagr. Fms. XI, 212 | þremr sinnum hlut minna Arnórr Icel. s. I, 34. Jfr. þrimr orðum senna Edd. cod. 12_{4} | vask þrimr verum sst. 88_{4}. I Ordf. *þrimr*, men *þrim* én g.

þrennr, þrinnr findes på en lignende måde som *tvennr* = *þrír*, henved 8 gg., *þrenn-* 6 gg. i rim, *þrinn-*i efsta sinn ok þrinnum Rekst. 15 og da vel: þrinn kristnaði ok tvinni(n) sst. 10, jfr. ovf. | fyr kné þrennir Goðr. II, 24. Ntr.: hann ept hervíg þrennin Þjóð. Hkr. III, 70 | látrkennir fjǫr þrennin Óldr. 20; i det første eks. står *þrennin* i de fleste hdskrr, i det sidste ved Svb. Egs. rettelse (hdskr. *þrenni*).

fimm findes hyppig både i rim, som fimm hundraða snimma Korm. 7 | vikur fimm megingrimmar Rǫgnv. Icel. s. I, 96 osv., og på sådanne steder, hvor metrum kræver en lang stavelse, som ýtar fimm at móti Jómsv. 22 | fimm ok fullir vamma Tannr Sturl. I, 230 osv., men *fim* findes aldrig.

sjau, derom gælder det sm. som for *tvau*: sjau dœgr saman Örv. 164 | sjau fylkjum kom silkis Ein. skgl. Hkr. I, 280 | ok sjau tigi Nor. kgt. 9. Jfr. *sjautøgr*.

níu (nĭu): sundrkljúfr níu hǫfða Bragi SnE. I, 256 | ǫrdrífr níu fjǫrvi Korm. 55, men: níu vetr Nor. kgt. 18 | íþróttir kank níu Rǫgnv. Icel. s. I, 95 (vokalen lang!).

-tán, -tían: *þrettán* findes: þrettán lagar mána Egill 31 | þrettán vetr Nor. kgt. 20, men: reggs þrétían seggja Þorm. Fbr. 56. — *fimtán*: fimtán af því láni Sigv. Hkr. II, 522 og ellers 7 gg. (Edd. cod. 40_{7}, 42_{20}), men: hvetr fimtían vetra Þorm. Fbr. 10 | bú fimtían Oddr. 21. — *sextán*: sextán vas hugr hjóna Þórðr Hitdk. 13 og 4 gg. til, men: hjarl sextían jarla Ein. skgl. Hkr. I, 343. — Af *átján* og *nítján* kun disse former. — *tuttugu*: her skal kun formen *tjogo* = 20 anføres (en suecisme): framráðr tjøgu háði Sigv. Hkr. II, 523.

Hvad 30, 40 ovs. angår, hedder de *þrír, fjórir*

tigir med gen. bagefter, undt. hos Ívarr, Mork. 217, hvor der står: helt þrimtogom (snekkjum).

Om ordinaltallene er der så godt som intet at bemærke; *fjorði* findes ofte; *sjaundi* skrives *sivndo* Edd. cod. 18_{14}, jfr. Ordf.s *siøndi*; *átti* Edd. cod. 18_{16} osv.

Taladverbier: *tysvar* i vasa sem vænst ok tysvar Geisli 60; *þrysvar* skrives således Edd. cod. $2_{12, 18}$. — Andre tal: *tvévetr, þrévetr* se Hkr. III, 495 | þrévetran mik Gautr. 8. — sjautøgr vǫndr með rǫndu Fms. VII, 67.

Verber.

A. Stærke verber.

37. Den regelmæssige böjning er:

Præs. ind. nem — nemr — nemr; nemum — nemið — nema
— conj. nema — nemir — nemi; nemim — nemið — nemi.
Impf. ind. nam — namt — nam; nǫ́mum — nǫ́muð — nǫ́mu.
— conj. næma — næmir — næmi; næmim — næmið — næmi.
Imper. nem; nemum — nemið.
Inf. (at) nema — [præt. nǫ́mu].
Part. præs. nemandi; — perf. numinn.

Således böjes alle stærke verber, men rodvokalerne og disses ændringer (aflyd) er jo forskellige, hvorefter de inddeles i klasser. I det følgende bliver Wimmers inddeling helt igennem fulgt.

Hvad de enkelte endelser angår, bemærkes, at *r* kan bortfalde i 2. og 3. pers. sg. præs. af verber som *brenna, renna*; i det mindste skrives således undertiden i hdskrr., men det bliver ikke derfor sikkert, hvorvidt skjaldene har brugt netop de former. Ekss.: hœgr ef renn til skógar Hildr Hkr. I, 132 | hvers hann

af rótum renn Háv. 138 | es renn flóði í Reg. 1 | brenn unz brunninn es Háv. 57 osv., jfr. eldr brennat sjá sjaldan SnE. I, 506. Ellers kan *nn* her foran *r* blive til *ð*: breðr í Bjarkey miðri Hkr. III, 240 (dog findes aldrig *reðr*, af gode grunde, da det ord måtte lyde obskönt).

I 2. pers. sg. præt. tilföjes *t(tt)*, men *st*, når roden ender med *t*: altså f. eks. bart þótt allvel ortir Hitdk. 8 | hilmir bjótt ok hættir Óttarr Fms. XI, 186 | heppinn drótt af hlunni sléttum Arnórr Hkr. III, 43 | rétt við rausn at hætta Bǫlverkr Fms. VI, 140 osv. (sátt . . ., vátt . . ., leitt (af líða) . . ., stótt . . .), jfr. þú því rétt Edd. cod. 61₇ osv., men: brauzt und bragning nýztan Bjarni gull. Hkr. II, 494 | brauzt und Mikjál mæztan Illugi Hkr. III, 82 | skauzt und farm enn frízta Valg. Hkr. III, 99, jfr. létst eigi þú lítla Þjóð. Hkr. III, 60 | létst at Hákon héti Stuttf. Hkr. III, 508.

Foran *-at* (nægt.) kan *t* udelades: slíks dœmi kvaðattu Oddr. 12 | faðir varattu Helg. I, 40 — men der findes også: vantattu, gaftattu. — Ligeledes kan *ð* i 2. pers. pl. udeledes: urðu-a it glíkir Goðrhv. 3.

-sk i mediale former kan kun konstateres i enstavelsesformer, og da findes der kun *-sk* som: drósk harmvesalt hýski Valg. Hkr. III, 102 | fœzk háleitri gœzku Geisli 13 | jfr. styrr þreifsk stœriaska Rekst. 22, i alt en halv snes gg.

Præt. inf. på *-u* findes i følgende tilfælde: Stærke verber I: *bjarga*: jafnmarga svá burgusk Jómsv. 39 | hykk burgusk vel varga Ísldr. 10. — *finna*: foraðsvanda hykk fundu Guðm. Svert. Sturl. II, 291.

II. kl.: *bera*: frák bǫru hlut hæra Ísldr. 6. — *fregna*: bág þat kveðk mik frǫgu Bjarni gull. Hkr. II, 494. — *koma*: hygg ek kómu sun Tryggva Þórðr Kolb. Hkr. III, 358 | Jómsvíkinga kvǫmu (sål. her) Jómsv. 17 samt et par steder til (Geisli, Plac.). — *kveða*: dáð-

ǫflgan bǫr kvǫ́ðu Hallfr. Hkr. I, 439. — *liggja*: þá hykk leygstafi lǫ́gu Tindr Isl. s. II, 371. — *vesa*: hvǫ́rungi frýk vǫ́ru Sigv. Hkr. II, 485 | mín sǫ́r und því vǫ́ru G. Súrss. 67 og et par steder til.

III. kl.: *fara*: þó hykk fúrviðu fóru Brúsi Ldn. 221 | stór þing ofan fóru Óttarr Hkr. II, 22 | Þórolf und lok fóru Egilss. 1. — *standa*: Haralds bróðurson stóðu Þjóð. Hkr. III, 49 | Ulfs bróðurlið stóðusk Sigv. Hkr. II, 175. — *taka*: svá hykk fíkins til tókusk Guðm. Oddss. Sturl. I, 312.

VI. kl.: *búa*: egg frák breiða bjoggu Ht. 36. — *fá*: brǫ́ð hykk þar fengu Þorm. tref. Eyrb. 113. — *ganga*: erfingja framm gingu Ísldr. 13 | fylking Haralds gingu Þjóð. Hkr. III, 183 | stǫng óð fyr gram gingu Sigv. Hkr. II, 489.

Altså intet eks. fra kl. IV—V optegnet. Sml. i øvigt tilsvarende former af de svage verber, 44.

38. Første klasse, aflyde e—a(u)—o, f. eks. bresta — brast — brustum — brostinn. *e* bliver *ja* i verber som *bjarga*, *gjalla* (snjallr morðhamar gjalla Bisk. I, 14), *skjalla* (fjallgauts hnefa skjalla Ulfr SnE. I, 258).

Foran *n* + konsonant står der i reglen *i* og *u* (ikke *e* og *o*), undt. som bekendt i de to verber *brenna* og *renna*, men her er de oprl. former også *brinna*, *rinna* og findes: skǫpt ginnregin brinna Þjóð. hv. SnE. I, 314 | ginnunga vé brinna sm. sst. 278, rimeligvis også i: brinnanda sák rinna Glúmr Hkr. I, 248 | vílsinn ofan rinna G. Súrss. 66 | minn hest und þér rinna Korm. 9 | linns þjóðáar rinna sm. 19 | annat sinn of rinna sm. 70 | Kolfinnu mér rinna Hallfr. 89. Formerne med *e* (efter de svage og transitive tilsvarende verber) hidrører allerede fra 11. årh.: [i muni enn þinig renna er dog nenna det oprl. Haraldr Hkr. III, 98] | Sveins menn fyrir renna Þjóð. Hkr. III, 67 | menn Sveins

þeirs nú renna sm. sst. | búandmenn hlutu þar renna Ht. 33 | hlotit hefr Sprógr at renna Sturl. I, 342 | rennendr Níals brennu Nj. I, 818; sml. eldr brennat sjá sjaldan SnE. I, 506 | breðr í Bjarkey miðri Hkr. III, 240. I Edd. cod. skrives altid *e*. — I *finna* præt. pl. findes *nn* (for *nd*, 1 eks.) kun i sýnni tók þá sætt er funnusk Ól. hvít. Fms. IX, 450.

Foran *v (ggv, ngv)* omlydes *i* til *y*; senere bliver *v* ombyttet med *j*: *hnyggva*: hnyggr þú andskotum tyggi Valg. Hkr. III, 101. — *syngva*: slíðrtungur lét syngva Glúmr Hkr. I, 181, men især: þings spámeyjar syngva Þórarinn Eyrb. 27. — *tyggva*: præt. tǫgtu tíðliga Atlam. 83. — *þryngva*: regelmæssigt, men ordet synes at være blevet svagt eller et nyt dannet i: her þrungat Ribbungum Sturla Hákfl. 5.

Foran *nkv* > *kkv* omlydes *e* til *ø*, men det synes, som om rimet undertiden kræver *e*. I Edd. cod. skrives: »klekkva« hann sízt hugði 79₃₃, men: at »kleykkvi« Goðrún 84₁₇. — *søkkva*: søkkr fold í mar døkkvan Arnórr SnE. I, 316 | stinn kløkk í mar søkkva Ht. 21. I varta hrøkk en niðr nam søkkva Arnórr Fms. VI, 23 foreligger enten et unöjagtigt rim eller udtalen *sǫ-*. Part. forekommer regelmæssig i: sokkit lék of stokka Bǫlverkr Fms. VI, 140, men — vistnok i en dialektisk form —: menn druknuðu suknir Steinn Hkr. III, 198. — *støkkva*: flóðs støkkvandi nøkkvat Egill 40 | kløkkr í fjall at støkkva Þórarinn Eyrb. 28 | hrøkkva fyrr an støkkvak Hitdk. 35. Endvidere skal følgende enkeltformer anføres: *(bregða) brigða*: salbrigðandi sveigðis Goþþ. Hkr. I, 179. — *knetta*: engi knettr of annars mein Málsh. 24. — *sperna*: præt. *sparn* 3 gg. — *svelga* (sål. uden *j*): hrafn létum ná svelga Þorgils Laxd. 242. — *svimma*: þrammar svá sem svimmi Hallfr. 105 | svimmk nú við ský grimmum Svarfd. 88 | ok »svima« í móðu marir Fáfn. 15 |

»suomu« járn í aumu Arnórr Flat. II, 405. — **bryggva*: of brugginn mjǫðr Bdr. 7 — *serða*: part. svagt: hann es drottinserðr Snegl. H. Flat. III, 428.

39. Anden klasse, aflyd 1, *e—a (ǫ́)—o (u)*: stela — stal — stǫ́lum — stolinn | nema — nam — nǫ́mum — numinn. Enkelte verber:

fella regelmæssigt. — *koma* (f. *kvema*, got. *qiman*); nutid skulde hedde *kom*, *kømr* (*A. Kock*: Arkiv VIII), men hedder altid *køm (kem)*, *kømr (kemr)*; af digtningen kan disse formers vokal næppe konstateres. Impf. pl.: saman kómu þar rómu Stj. Odd. 121, men kvǫ́mu Jómsv. præt. inf. se 37. — *sofa*: præt. ǫrr váfaðar svǫ́fu Ein. skgl. Egilss. 290 | háf skotnaðra svǫ́fu Eil. Þdr. 6 | svǫ́fu vit ok unðum Helr. 12. Part. þá vas saldrótt of sofin Háv. 101. — *vefa*: præt. þás élreifar ófu Sveinn SnE. I, 324, men: vǫ́fu valskar drósir Örv. 81.

Aflyd 2, *e—a (ǫ́)—e*: *gefa — gaf, gǫ́fum — gefinn — kveð*: præt. *kvǫ́ð-*, *kóð-*: dáðǫflgan bur kvǫ́ðu Hallfr. Hkr. I, 439 | randláðs viðir kvǫ́ðu sm. Fms. III, 3 — en þik síða »koþo« Edd. cod. 30_{26-27} | »koþo« harðan mjǫk sst. 89_{18}. — *reka*, med *v*: en at virði vrekask Háv. 32 | þess mun Víðarr vreka Vafþ. 53. — *røkva*: es rekvit vas H. Hjǫrv. 35 (*rekviþ* cod.). — *fregna* (st. udvidet i præs. ved *n*): præs. síð fregn at ek kvíða Jǫkull Hkr. II, 423; præt. frátt hvé fylkir mátti Bjǫrn krph. Hkr. III, 242. En svag form synes at forekomme: fráttuð þess ok átta Steinarr Korm. 42. I Hitdk. 18 skal der læses *fregn mannr* for *fregnar um*, *fregna* se foran 21.

Ellers er det kun *vesa* og *séa (sjá)*, der her er af særlig vigtighed.

vesa: præs. hedder altid i det ældre sprog *em, est, es, erum* osv.; former med *r* træffes først i 12. årh.: ert svát eigi skortir Ein. Skúl. Mork. 181 | ert fyr hvers

manns hjarta Líkn. 40 | og da vel også sst. 33 (skeið ert fróns með firðum). — *es* findes flere gg. i rim, især f. eks. esat of allvalds risnu Ein. Skúl. (der også siger *ert*) Hkr. III, 279 | es svá rétt saga þessi Hl. 4b | es til hjálma hyrjar Ht. 58 (her må ekki læses *er*), men: nú 'r þats más of mýri Rǫgnv. Icel. s. I, 96 | varla sýnisk alt sem er (: drer) Málsh. 17 | jarla er, segik alt sem er (i rim) Ht. 82, 87 | er hinn andar sára Heil. and. 11 | æ'r frilla grǫm sværu SnE. II, 363. — *vas*: 1. pers. vask til Rúms í haska Sigv. Hkr. III, 18 | vask í miklum haska Arnórr Icel. s. I, 35. — 2. pers. vast Áleifsson austan Þjóð. SnE. II, 496 | vast þars vígs bað kosta Bjarni gull. Hkr. II, 409. — 3. pers. þági vas sem þessum Sigv. Hkr. II, 71 | vas fyr Míkjálsmessu Odd. kík. Hkr. III, 69 | vasa sem vænst ok tysvar Geisli 60 | vasa hann verðugr písla Líkn. 16. — Imper.: vestu nú þótt kjǫl kosti Eldjárn Hkr. III, 497 | vest ávalt at trausti Harms. 59 | vest í frægri freistni Plac. 1. — Infin. vesa mátt af því vísi Þorleifr Hkr. I, 356. — Men *var*: [þarlands sem ek var Slembir, men her skal læses *sem hvar* Hkr. III, 358] | þvít buðlungs var (: skar) Hl. 24b | roðin var rǫnd skar sst. 39b | var-a kostr fara Ein. Sk. Hkr. III, 327 | gipta var þat er gerði Rúnolfr Bisk. I, 82 | vark hjá viðreign þeira Grettiss. 30. — Infin. hraustan spurðak vísa vera (i rim) Hl. 17a. *s*'ets overgang til *r* i disse former er vistnok begyndt i Norge omkr. 1100; derfra mener jeg den er indført til Island. Einarr Skúlason er den første Islænder, der har den. Endog Snorre anvender bægge former.

Plur. forkortes ofte efter *r* til *'rom, 'ro (ó)* eller *'óm, ó*; i Edd. cod. findes de korte former omtr. 20 gg. og ellers oftere.

Præt. plur. *várum (vǫ́rum)* osv. er undertiden forkortet til *var-*; enkelte gg. findes *ór-*. 1. grímu fárs

þeir vǫru Óldr. 15 | þann sǫm vér es vǫrum Geisli 37 og et par gg. til hos Holmg. B. og Þórðr Kolb. 2. vărut blóðs vanar Hǫfuðl. 11 | vărum sjón sǫgu Loft. Hkr. II, 398. 3. muna eiguð ér at órum Sturla Sturl. I, 406 | frændr órum þá vændir Þorm. Fbr. 59, jfr. oro Edd. cod. pr. 46₁₀.

Præs. conj. var oprl. *séa—séir—* osv.; de allerfleste steder bör der vistnok læses således, uagtet det ikke altid er strængt krævet af metrum. Foran ord, der begynder med vokal, er det muligt, at *-i* i endelsen bortfaldt i udtalen. Ekss.: at gjarn séak Sonat. 23 | þótt ljótr séi Egill 34; i Edd. omtr. 6 gg. således f. eks. þótt frægr séir H. Hjǫrv. 10. Derimod synes sammentrukne former at findes: es ǫðrum sé Sonat. 17 | ef Eiríkr sé Fsk. 17 | reið sé, rǫgn ok Óðinn Egill 28 | hverr sá maðr sé Gríp. 3 | þótt vilkit sé sst. 26 osv.

séa, sjá: de usammentrukne former *séum*, *séa* osv. er det fra versformens side alle vegne muligt at indsætte, uagtet de ikke findes i hdskrr. Flere gg. kræves de, f. eks. inf. *séa* omtr. 10 ekss.; mindre sikre er linjer som: siá mega rétt hvé Rævils Ein. Sk. SnE. I, 430 | siá knátti þá, þar Gils Mork. 132, 133. Sikre smntr. former findes: óðfúss myndi blindr at sjá Málsh. 5 | sjá má hverr í heimi Líkn. 42 | jfr. sjá kná grand fyr grundu Ht. 58 | enda sjá hvar lendir Kolb. Sturl. I, 215. Det samme gælder præt. pl. *sǫ́um* osv. I linjen sásk vítt búendr háska Þórðr Kolb. Hkr. I, 323, som den i nogle hdskrr. lyder, skal der for *háska* læses *ítrir*, og sikkert *sǫ́usk*. I imper. hedder det *sĕ* með kort vokal: sĕ þú hvárt sár þín blœða Önundr Grett. 7 | se þú hverr slíkt fé reiðir Steinn Hkr. III, 496 | se þú hvé hvarfla Sturl. I, 179, men *sé*: sé síðan þat Merl. II, 449. Part. pf. hedder *sénn*: sén raun

vas þess sónar Ísldr. 22 | digla eldr vas sénn í segli Sturla Hrynh. 14.

Et part. pf. *treginn* findes i tregnar íðir Hamð. 1.

40. Tredje klasse. Aflyd: *a—ó (ó)—a*, fara — fór, fórum — farinn. I visse ord er st. i inf. udvidet med *j*, f. eks. *skepja* (der dog også kan være den svage form, jfr. straks nedenfor). Inf.: vér kunnum skil skepja Korm. 52, jfr. 65, part. pr. einskepjandi hreinan Harms. 3 | líknskepjandi ríki sst. 24. — Præt. *skóp* omtr. 12 gg. Ellers findes kun svage former, som her skal meddeles med det samme for oversigtens skyld: præs. (sv. IV) járnstafr skapar œrna Ldn. 212 | háraust skapar flaustum Ht. 19, — præt. (sv. II): skapði hon svá skœru Atlam. 50 | upp þás alla skapðir Harms. 1 | goðs kraptr þeims þú skapðir Heil. and. 10, — men (sv. IV): skapaði skírliga Sól. 10. — part. perf. (sv. II): vas þér sigr skaptr grams ens digra Arnórr Fms. VI, 68 | gagarr er skaptr þvít geyja skal Málsh. 4 | engi skaptr fyr arsinn hali Sturl. I, 225 | árskapðan grun vinir hvárkis Ól. hvít. Fms. IX, 440 | þú hefr skapðan mik Kolb. Bisk. I, 568, men *skapaðr* (sv. IV): skapat vas mér en mjórar Þórðr Kolb. Hitdk. 7 | líf vas tý skapat drífu Þorm. Fbr. 86 og mange flere gg.; i Edd. cod. 12_{6}, 22_{7}, 51_{5-6}; 9_{27-28}, 15_{11}, 20_{6}, 15_{22}, 20_{9}, 57_{28}; 49_{30}; men det er muligt, at der oprl. har — flere steder — stået *skapinn* (jfr. Egilss. 46_{9} pr.) osv. — *deyja*: dóu þá dýrir Atlam. 67. — *sverja*: sór þá Vingi Atlam. 33, men (svagt II): svǫrðusk margir Ívarr Mork. 207, — part. pr. svarna eiða — eiða svarna Sig. III, 17, 20 | svǫrnum eiðum sst. 28, men: eiða opt of svarða Atlakv. 30.

Andre ord: *gnaga*: præs. gnegr af gaddi digrum Þjóð. Hkr. III, 158. — *mala*: præt. hlýrvigg en mól stýri Hallfr. Frís. 109 | mól míns fǫður Grott. 21, jfr. 23 | né mœli svá sst. 10; part. perf. *malit* Grott.

5, 17, 24. — *kala*: præs. kell mik í hǫfuð Vǫl. 31 (denne form lever endnu på Island). — Part. perf.: fjǫljáinn Arbj. 23 (usikkert); vígdrótt ǫll of vakin Háv. 100.

41. Fjærde klasse. Aflyd: *í—ei (i)—i*, grípa — greip — gripum — gripinn.

Hertil hører *klífa* 7 ekss. (Edd. cod. 50_8, 84_{25-26}). — *líta* i: umb at lítask Darr. 9, Herv. 15. — *rísta*: glymvǫllu rístr gulli Hallr Snorr. Fms. VIII, 165; præt. reist eikikjǫlr austan Þjóð. Hkr. III, 100 osv.; part. pr. nú hefk rastakarms ristit Tjǫrvi Ldn. 248 | brast ríkula ristin Valg. Hkr. III, 102 | á baki ristinn Reg. 26. — *ríta*: vitr gullstǫfum ritna Leið. 7; Ordf. kun *ríta, reit.* — *síða*: es Rǫgnvaldr síðr, at vér síðim Vitgeirr Hkr. I, 150 osv. — *svíkva*, *sýkva (svíkja)*: illa hefr sás annan sýkr (: lýkr) Málsh. 18; part. mik hefr sonr of svikvinn Egill 57 | mik hefr máli svikvit Ól. helg. Fms. V, 178, men (uden *v*): es hann hafði saklausan svikit Sól. 6 | féi opt svikinn Edd. cod. 84_{12}, hvor *svikv-* godt kan læses. — *víkva*, *ýkva (víkja)*: ýkvið ér hvélvǫgnum Atlakv. 28 (Edd. 80_8). — *stíga*: præt. *steig* eller *sté* kan ikke konstateres, men hdskrs skrivemåde burde her nöje undersøges.

Af følgende verbes findes svage prætt. ved siden af de regelmæssige: *gína*: við jǫfri gein Yngl. Hkr. I, 27 osv., men: Vinða skeiðr ok ginðu Halld. ókr. Hkr. I, 454 | gǫrla frák at ginði Arnórr Icel. s. I, 35 | Vinðversk of hræ ginðu Geisli 29. — *hníga*: hné mart manna Eyv. Hák. 8, men: Sigtún en skip hnigðu Valg. Hkr. III, 100. — *líða*: liddi randa rym Helg. I, 17 | unz miðjan dag liddi Atlam. 53. — *svíða*: benjar sviddu Ívarr Mork. 218. — **hnípa*: part. *hnipinn* flere gg., men præt.: hnípði drótt ok drúpði Óldr. 25.

Andre ord: *blíkja*: inf. á baki létu blíkja Þorbj. Hkr. I, 125, præt. rǫðuls bliku vǫ́pn í veðri Geisl. 53

osv., men (præs.) snákr skríðr, þars brim blíkir Fms. II, 181 (eller af et svagt, transit. vb?). — **snîva*: præs. snýr á Svǫlnis vǫru Eyv. Hkr. I, 253 | tyggi snýr á ógnar ǫru Ht. 62 | hagl snýr á vit bagla Guðm. Oddss. Sturl. I, 254, part. vask snivin snjávi Bdr. 5. — **svípa*: sveip sínum hug Sig. III, 13 | sveip hann útan silfri Vǫl. 24, jfr. 35 | kona sveip ripti Rígsþ. 21, men: sveipr í ripti Sig. III, 8; part. eldi sveipinn Fáfn. 42.

Part. perf.: *tíginn* (med langt *i*): traust áðr tíginn mætti Plac. 33 | manna tíginna Atlam. 94. — *lifinn*: lifna myndak nú kjósa Helg. II, 29 | lifnum myndak sst. 47.

42. Femte klasse. Aflyd: *(j)ó—au (u)—o; (j)ú* foran *g, k; f, p* (*fljúga* osv.).

Enkelte verber: *fljúga*: præt. skrives ofte *fló* som Edd. cod. $33_{20.27}$, 69_{8}, 88_{19}, SnE. I, 310 osv. — [*flýja*]: præt. ór landi fló Yngl. Hkr. I, 51 | en þínir fjandr flugu Eyv. Hák. 12; jfr. *flýja* sv. — *ljúga*: præt. es vætki ló Arbj. 10 | ló hel sumum frelsi Valg. Hkr. III, 102. — *smjúga*: præt. búandmǫnnum smó benjar Þjóð. Hkr. III, 163 | gullbrynju smó Sig. III, 47. — **bjúga*: præt. bugusk almar geð falma Eyv. Hkr. I, 225. — *kjósa*: præt. heldr kuru meir ens milda Arnórr Hkr. III, 211 | þær líf kuru Vsp. 20 osv.; part. fljóðin verða at ǫldrum kørin Málsh. 25 (: frørin) | ek hef »kęrna« Edd. cod. 46_{17}. — *frjósa* (sml. *kjósa*): kinnskógr »frǫrinn« Edd. cod. 27_{18}. — *lúta*: præs. (sv.) lútik helgum dómi Rún. 11.

Part. pr.: *hroðinn*: of hroðit sigli Sig. III, 49. — *toginn* fl. steder. — *loðnar* Ht. 56 og *roðnar* Eyv. Hák. 8 er det umuligt at opfatte som gen. sg. fem.

43. Sjætte klasse. Aflydene er her af forskellig art.

1. *a—e (e)—a*: *blanda*, den regelmæssige stærke form findes fl. steder, f. eks. Edd. cod. $29_{21.33}$, 85_{84},

32_{22}, 63_{18-19} osv., men (sv.) 12_{2}: sifjum es þá blandat, men her skal der uden tvivl læses *blandit*, og ligeledes i Grámagaflím Hitdk. 26, hvor det ene hdskr. har *blandit*, det andet *blandat*. — *falda*: præt. Bors niðjar feltk beðju Egill 30 | ok þar felt Sturla Hákkv. 24 (ved misforståelse af afskrivere skrevet *fell*). — *falla*: *fell* omkr. 10 gg. — *hanga*: præt. *hekk*: hekk Vǫlsunga drekku Bragi SnE. I, 370. — *fá*, (ældre) *fáa*: smntr. former findes først ved 1200: manndýrðir fá mærðar Ht. 13 | fá et langa líf Merl. II, 237 | þín en ek þér fá launat Líkn. 49 | mér ór hendi fá Hjálmþ. Fas. III, 475, men f. eks. nefgjǫld fáa Helg. I, 12 | viðrnám fáa sst. 52. Uden tvivl bör der læses: fǫum til fornra vápna Eyv. Hkr. I, 209. — Præt. *fekk* — *fingum*, conj. *fingi*, senere *feng-*, kun dette findes i rim: fengu gjǫf drengir Hl. 27a | Englands en vér fengum Sigv. Hkr. II, 392 | og da vel også búin fengusk skip gengu sm. Hkr. II, 72 | engr en Nóreg fengi Óldr. 5. Usikkert bliver f. eks. hringa þar of fengi (fingi?) Bragi SnE. I, 438. Part. pr. *fenginn* findes en halv snes gg. (Egill, Hitdk., Hallfr., Sigvatr, Þjóðólfr osv.), men *finginn*: Erlingr vas þar finginn Bjarni gull. Hkr. II, 410 | herfingnum lét stinga Þjóð. SnE. I, 514 | naðrbings tǫpuð finginn Bjǫrn krph. Hkr. III, 246 | Erlingi hræ fingi Ísldr. 7 | hróðrfinginn gœðingi Kolb. Sturl. I, 166 | hringþollr skaða fingit Plac. 15. — Endelig bemærkes, at inf. *fanga* findes i en så ung vise som Nj. I, 114: hjalmangrs þegar fanga. — *ganga*: præt. *gĕkk* ofte; pl. *geng-*: ódrengila genguð Hitdk. 8 | þengils á bý gengu Rekst. 8 | harðfengs synir gengu Ldn. 198 (?), conj. ítr drengr framarr gengi Sigmundr Icel. s. I, 166; men *ging-* forekommer henved 10 gg., f. eks. ofþing saman gingu Tindr Fms. XI, 138 | hringbalkar framm gingu Eil. Þdr. 13 | framm gingu vel drengir Jómsv. 29 | fylkingar at gingusk

Skáldhallr Sturl. II, 71 osv. — Part. pr.: fulldrengila gengit Sigv. Hkr. II, 173 | nú 's þengill framm genginn Hallfr. Fsk. 67.

2. *á—é (é)—á*: *láta*: *a* findes forkortet i latum brýndan hjǫr bíta Blakkr Fms. VIII, 256 | latum randhœing reyndan Nefari Fms. VIII, 254; præs. assim. lækkat ek Lundar ekkjur Hárekr, Hkr. II, 379. — *hváta*: brátt miðstalli at hváta Egill 23 | hvátinn spjóti Hálfss. Norr. s. 8, men: á maga hvátat (f. *hvátit?*) Óspakr Band. 1850, 42.

3. *ó—é (é)—ó*: *blóta*: »blótka« (f. *blæt-*) því Sonat. 23 | því telk brjótr þars blétuð Egill 8 | an sé ofblótit Háv. 145 | iðrar blótnar Goðr. II, 23 | blótt sem vilt bǫrnum Atlam. 78, men svagt: við þann 's bítr ok blótar Egilss. 23 | þar munum blótaðar Sturl. I, 220. I Ordf. er det som oftest svagt. — *sóa*: kun part. eða hefði honum Suttungr of sóit Háv. 109 | an sé ofsóit sst. 145, men: of sóat (som v. l. til *sóit*) hafði Yngl. Hkr. I, 60.

4. *ei—é (é)—ei*: *heita*: præs. *heiti(r)* omtr. 17 gg. hos skjaldene og i Edd. cod. $3_{11.\ 18.\ 23}$, 27_{15}, 53_{21}, Bdr. 6. Formen *heit*, *-r* synes mange steder at foreligge, i det mindste bliver verslinjerne langt bedre og mere flydende, når man læser således; det er da en nydannelse efter *heit* 'jeg lover'.

5. *ǫ(a)—jó (jo)—ǫ(a)*: *hǫggva*: eggjumk hófs at hjøggjak Þórarinn Eyrb. 28 | meðan ek »heygg« yðr galga Edd. cod. 83_{15} | ef »heyggr« tǫg undan sst. 85_{13-14} | Atla »hioggim« sst. 69_{27}. Her burde hdskrr. nærmere undersøges i de enkelte tilfælde.

6. *ú—jó (jo)—ú*: *búa*: sædvanlige former, undt. præt. sv.: minnigr bjoggi siklingr sunnan Ól. hvít. Fms. IX, 440.

7. *au—jó (jó)—au*: *hlaupa*: regelmæssigt f. eks. ok of Jaðar hljópu Þorbj. Hkr. I, 125. — *auka* ligeledes

f. eks. rauk of Íl þás jóku Bjǫrn krph. Hkr. III, 246. — *ausa* ligeledes, f. eks. en sumir jósu Ívarr Mork. 211. — **bauta*: kun part. præt.: sverðbautinn her Gauti Glúmr Hkr. I, 174.

B. Svage verber.

44. Den regelmæssige böjning er:

Præs. ind. dœmi — dœmir — dœmir; dœmum osv.
— conj. dœma — dœmir — dœmi; dœmim, osv.
Præt. ind. dœmða — dœmðir — dœmði; dœmðum osv.
— conj. dœmða — dœmðir osv.
Imp. dœm — dœmum — dœmið.
Inf. præs. dœm — [præt. *dœmðu]. —
Part. præs. dœmandi; part. præt. dœmðr.

I den III. klasse ender imp. i 2. pers. på *-i (vaki)*; i II. kl. ender part. præt. i reglen på *-iðr*, i III. på *-at (-t)*.

Præt. inf. (jfr. 37) findes i I. klasse: *gerva*: sverð fordæðu gerðu Korm. 71 (og 5 andre gg.). — *benda*: hvat hyggr þú brúði bendu Atlakv. 8. — *kenna*: endr stǫllurum kendu Sigv. Hkr. II, 494 (men her er *kendi* rigtigere, se udg.) | endr hygg Karli kendu Arnórr Icel. s. I, 31. — *kyrra:* fyrr hykk at lǫ́ kyrðu Ein. Sk. SnE. I, 502. — *leiða*: til bana leiddu Nor. kgt. 16. — *missa*: þar hykk víst til mjǫk mistu Hallfr. Hkr. I, 443 | ferð hykk friðar mistu Búadr. Fms. I, 178. — *mæla*: þær hykk mæltu Oddr. 7. — *mœta*: rít hykk málmi mœttu Hl. 38b. — *senda*: lofkenda frák sendu Þórðr Kolb. Hkr. II, 32. — *skerða*: bǫrð hykk at ský́ skerðu SnE. I, 500 (teksten er her dog ikke ganske sikker). — *skipta*: þá hykk skǫp skiptu Atlam. 36. — *þekkja*: hykkat þengil þekðusk Óttarr Fms. XI, 187. — *þykkja*: hykk dróttinsvik þóttu Sigv. Fsk. 76 | vítt þykk þegnum þóttu Sturla Hákfl. 4.

II. Klasse: *flœja*: Kristr tœði gram flœðu Óldr. 9. — *frý́ja*: hykk engan þá frý́ðu Krák. 5. — *fremja*:

fremð Aleifs kveðk frǫmðu Sigv. Hkr. II, 422. — *hvetja*: hykk ramfjǫturs hvǫttu Auðun Fms. III, 68.

Af verber efter III—IV. kl. ingen eksempler, derimod af præterito-præsentia følgende: *knega*: rétt hykk kjósa knǫ́ttu Sigv. Hkr. III, 31. — *kunna*: Gunnhildar bǫr kunnu Hl. 33a, Ísldr. 11. — *munu*: omtr. 10 gg., i rim: hauklyndr vesa myndu Steinn Hkr. III, 159 | framlyndum gram myndu Geisli 28, men her skal der vistnok læses *lund*: *mund-*, jfr. 25; *myndu* skrives Edd. cod. $77_{8.20-21}$, men (fork.) *mundu* 26_{15}, 29_{33}, 40_{11}, 89_{20}. — *skulu*: *skyldu* flere gg. — *vita*: þess kveðk virða vissu Jómsv. 25 — og endelig *valda*: aldrspelli kveðk ollu Þorm. Fbr. 16.

45. Første klasse. Angående de enkelte verber bemærkes følgende.

1. *eyma*: findes i eymðit ráð við Rauma Arnórr SnE. I, 508. — *héla*: hélir hlýr at stáli Ht. 20 | part. præt.: hélt í tryggð of véltan Þorkell Hkr. III, 216 | salt skar húfi héltum Arnórr Hkr. III, 4. — *næma*: flaums þás fjǫrvi næma Bragi SnE. I, 374 | hverr réð Hildi at næma Hl. 23a | fjǫrvi, hǫfði, næma Sig. brot. 1, Goðr. II, 43 | fjǫrvi næmðu, næmðak Eyv. Hkr. I, 235, Örv. 160 og fl. steder | ok næmðir hvívetna Sól. 9. — *reyna*: en því at illa reynðisk (her vistnok med *ð*) Þjóð. Hkr. III, 181. — 2. *flœja (flýja)*: inf. lœbrautar varð flœja Þorbj. Hkr. I, 129, jfr. flœja getr en frýju Sigv. Hkr. II, 392 | munka »flǫia« Edd. cod. 64_{18}; præs. flœrat eld í ári Snegl. Mork. 94 | flœrat eld né járn Fjǫls. 21; impf. *flœða, -ir* osv. omtr. 8 gg. (Goþþ., Geisli, Plac., Óttarr), men *flý-* i: flýit en hitt er nýjast Önundr Grettiss. 14. — *tœja (týja)*, jfr. *téa* (III. kl.): inf. dagbœjar sér tœja Plac. 18, sml. trauðla mák of tœja Korm. 51 (hdskr. *teia*); impf. gœðingar vel tœðu, Arnórr Icel. s. I, 59 | brœðr sínum vel tœði Þjóð. Hkr. III, 74 | Kristr tœði gram flœðu

Óldr. 9 | tunga tœði (: rœði) Ht. 81 osv. — *tjóa*: yðr tjóði goð rjóða Skvaldri Hkr. III, 273 | honum tjóði vel móður Geisli 32, men *týja*: Jalks skýja vill týja (tvivlsomt) Holmg. B. Korm. 39. — 3. *byggva*: former med *v* foreligger hos Ein. skgl. Hkr. I, 281, i Edd. cod. 18_{18}, medens formen *bygg(j)-* findes 22_{19}, 18_{20}, 53_{20}. *gg* findes i leggja bað linnum byggðan Hl. 4b | veggs í víðbyggðu Sturla Hrafnsm. 13. — *tryggva*: friðbygg liði tryggva Ht. 43. — *hryggva*: aldyggr fira hryggði Harms. 28 | aldyggs bani hryggði Líkn. 23. — *lǫggva*: glyggs á gjalfri lǫggðan Sigv. Hkr. II, 405. — *kveykva*: reyk es Magnús kveykvir SnE. I, 506 (sål. hdskr.) | sorg um kveykva Hamð. 1, men: lík fór kennir keykja Líkn. 23. — *myrkva*: ák í mǫrk es myrkvir Helgi, Dropl. 27. — *slæva*: blóðs fekk svǫrr þars slæðusk Sigv. Hkr. II, 72. — *sløkkva*: né »slękþir« aðra Edd. cod. 87_{8}. — Snarest hører herhen også verbet *strýkva*: hrannir strýkva hlaðin borð Ht. 76 (i nutidsspr. *strýkja*, *strýkti*); stærke former, der måske ikke er oprl., findes: brúðr strýkvinna súða SnE. II, 110 | fagrstrykvins mik kykvan Ljótr Ísl. s. II, 351. — *sløngva*: »sleyngþi« svá silfri Atlam. 46.

En særlig betragtning fortjæner vb. *gerva*, *gørva*, *gǫrva*. Til grund ligger formen *garwjan*, der altså bör blive *gerva*, *gørva*; og der findes en mængde hertil hørende former. Inf.: her kall búendr gerva Óttarr Fms. XI, 188 | herþarfr við mik gerva Arnórr SnE. I, 462, jfr. graut munt þú gerva láta Haraldr Mork. 95 (hdskr. *gǫrva*), osv. omkr. 20 ekss., hvoraf det yngste er: hver munu gild of gǫrvask Grettiss. 47. — Det samme gælder om præs. ind.; af ekss. på *v*-former (undt. i 1. pers. pl.) omkr. 20 ned til det 13. årh., som: bǫl gervir mann fǫlvan Rún. 6 | geig þótt gervim eigi Nj. I, 335. Former uden *v* findes ofte, ikke alene

sådanne, hvor *v* skulde falde bort, d. v. s. foran *u*-endelser, f. eks. gerum ríks konungs sóma Rǫgnv. Icel. s. I, 178, men også i inf.: iflaust gera at fifli Sigv. Fms. V, 209 | opt sumbl »gora« Edd. cod. 26_{30} (Hym.) | síðan sumbl of »gora« sst. 33_4 (Lokas.) | ok hugðusk gott eitt gera Sól. 16. Præs ind. *geri*, *-r*, *gerisk*, *gerask* omkr. 33 gg.; de ældste ekss. er: Hróðr gerik of mǫg mæran Korm. SnE. I, 466 | oss gerask hnept ens hvassa Eyv. Hkr. I, 209 | hvinn gerir slíkt at vinna Þorm. Fbr. 106 | orð gerik drós til dýrðar Sigv. Hkr. III, 7, jfr. Edd. cod. 81_{38}, 83_1. Hos skjalde i det 12. og 13. årh. findes bægge slags former; se f. eks. Geisli 66 og 51, 58, Málsh. 6 og 28, Merl. I, 43, II, 145, 390 og I, 145, 198, 214, II, 399 osv. — Smntrukne former i præs. findes: gerra gramr í snerru Goþþ. Hkr. I, 206 | gerra Þráinn vægja Nj. I, 442 | gerra segja Gríp. 20 | gerrat reyna Merl. I, 164. — Præt. hedder altid *gerða* i rim, omtr. 20 eks., men (meget sent): vígnjǫrðr í haust gjǫrði Grettiss. 53 — her gǫrðu styr bǫrvar Háv. ísf. 23 ? ?. — Endelig bemærkes, at som part. præt. anvendes adj. *gǫrr*, der altid (i rim) optræder som en ren *wa*-st., og med *ǫ* i roden.

4. Andre verber: *ellask*: koma mun Ullr þótt ellisk Holmg. B. Korm. 44. — *fnæsa*: œstr þjóðáar fnœstu Eil. Þdr. 5 | jfr. rauð fnýsti ben blóði Þorbj. Hkr. I, 112. — *fylla*: fyldusk (med *d*) fjǫrseldum Sturla Hrafnsm. 18. — *fætta*: átt þann aldri fættisk Heil. and. 3 | lutr gættr í bý fættisk SnE. II, 194. — *geysa*: geyst farsælu treystask Fms. VII, 67 | hlunni geyst í salt et eystra Arnórr Fms. VI, 23. — *gelta*: mælt vara gott þás »gjǫltu« Sturl. I, 225. — *gletta*: imp. gletskatt við mik Hálfss. Norr. s. 7. — *græna(sk)*: grænisk friðr at ræna Kolb. Sturl. I, 164. — *játta*: fátt es til nema játta Þjóð. Hkr. III, 133 | játti slíkum sǿttum

Sturl. I, 15 | sitt en seggir jǫttu Steinn Hkr. III, 161, jfr. játtat hafði Sturla Hákkv. 42. — *kynna*: þá þat kyndisk Eyv. Hák. 18 | en mjǫtuðr kyndisk Vsp. 45 (af *kynda?*). — *lækna*: þvít tǫkn þess 's lið læknir Geisli 46, men (efter IV): veitt mér líf es læknar (f. *læknir?*) Líkn. 40. — *nista*: limu Krists við þik nistu Líkn. 32. — *níta*: á líti þeirs níta Sigv. Hkr. II, 408 | hlít annarra nítið sm. Hkr. II, 62 | ólítt goðum nítti Óldr. 10 osv. — *skella*: þeirs opt á mik skella Guðm. Galt. Sturl. II, 303. — *nýsa*: nýstak niðr Háv. 139 | nýsumk hins Sonat. 13. — *seiða* (jfr. st. *síða*): burtu seiddi Grímr loðink. Fas. II, 146. — *signa*: sólu signd Oddi Icel. s. I, 176 (v. l. *birt*; ellers efter IV). — *skynda*: eykyndill mik skynda Hitdk. 3 | undan ráð at skynda Jómsv. 40 | skyndu skýþundar Sturla Hrafn. 20 | skyntu mær ef mátt Herv. 15. Jfr. *skunda* efter IV. — *sýta*: part. præs. pass. erat sýtandi dauði Krák. 28. — *tæta*: ægis dœtr ok tœttu Sveinn SnE. I, 324. — *vétta, vætta, vænta*: slíks réttar skalk vétta Þorm. Flat. II, 201; *vætt-*, 7 ekss. på vok. *æ* og 20 på *tt*; þess vænti ek Hym. 18 (yngre form her) | álmr væntik þik rænti Nj. I, 92. — *væna*: grandi vænti (f. *vændi*) Edd. cod. 76₉. — *æsta*: því næst griða æsta Þorm. Fbr. 53 | hæstr miskunnar æsta Harms 4. — *þekkja*: præt. oprl. *þátta* (jfr. got. *þagkjan*, *þāhta*): vátt sinn bana þátti Þjóð. hv. SnE. I, 280 | þóttuð mér es ek þátta Ól. helg. Fms. V, 228 | þátti sinn á sléttri Geisli 48 | borg of þátti Oddr. 17, men *þekði*: hamar of þekði Þry. 31 | hǫva þekðak Goðr. II, 13. — *þekkja* (af *þekkr*): hykkat þengil þekðusk Óttarr Fms. XI, 187. — *þykkja, þótta* (got. *þugkjan*, *þuhta*): præs. altid med *kk* og *y* undt. mikit orðalag þikkja Kolb. SnE. II, 124.

Endelig er der følgende verber: *sýsla*: sýslir hann of sína Egill 25, præt. *sýsta*: sýstuð suðr þars æstu Halli Hkr. III, 176 | reisti sjalfr ok sýsti Grímr Sturl.

II, 292 | sýsti of þǫrf gesta Atlam. 6 | því 's sýst frama lýstan Geisli 12 | þeim 's þar sýst saman Þorbj. Fsk. 6. — *œxla*: præt. *œxta*: œxtu undir Hǫfuðl. 7 (således ved rettelse) | skǫp œxtu skjǫldunga Atlam. 2 (teksten næppe rigtig) | œxti hon ǫldrykkjur sst. 75 | niðjum stríð œxti sst. 104. — *vexla*: færat sex þás vexli Egilss. 49, men med *i* Edd. cod. 55_{29}, 56_{6}.

46. Anden klasse. Verber som *fremja*, *framða*, *framiðr*. Part. perf. skulde her altid ende på *-iðr*, *-ið*, *-it*, undt. hvor stammen ender på *ð* og *t* og i nogle andre; men da *framið-* smntrækkes til *framð-* i så mange kasus, trænger dette *framð-* sig også ind, hvor det ikke burde stå, og man får således (analogi)dannelser som *framðr*, *frǫmð*, *framt*. På den anden side kan man finde den stærke endelse *-inn* for den svage. Det vil altså nærmest blive disse former vi i det følgende vil beskæftige os med.

berja: *barðr*: endr vart barðr ok bundinn Harms. 21 | barðr viðfarar harðar Líkn. 15 | brœðr hafa barzk á viðri Ein. Sk. Mork. 235, men: ok barið grjóti áðr Atlam. 87. — *fremja*: svá vildi guð framiðr mildi Ól. hvít. Fms. IX, 519. — *dylja*: sanns dulðr ef hyggr annat Leið. 12 | dulðr ferk hins SnE. II, 124, men: duliðr est nú Atli H. Hjǫrv. [Hrímg.] 19. — *hylja*: hauðri (ræsir) hulðr Nor. kgt. 67, 69, men: tandrauðs huliðr sandi Geisli 25. — *heyja*: *háit* altid (6 ekss.). — *hyggja*: hróðr hefk hugt at smíða Hl. 18a | þar hefk hugt Nor. kgt. 2, men: es þat 's til hatrs hugat Reg. 8. — *krefja*: líknar krǫfð ór hǫfði Geisli 59. — *kvelja*: ókvalðr gjafar valði Guðm. Svert. Sturl. II, 293, men: kvaliðr sé ǫllum œðri Líkn. 22. — *leggja*: *lagið(r)*, *lagit* 19 ekss., til ind i 13. årh. (7 i Edd.), men: fasthaldr varð á fenri lagðr Málsh. 21 | þannig hefr mér lagzk í lund sst. 24 | lǫgð ævi þér Edd. 54_{32}, sml. $55_{2.\,13}$ (alt Gríp.) og Lauðr vas lagt (f. lagit?) í beðja

Valg. Mork. 19. — *lemja*: lamiðs fótar gramr njóta Geisli 61. — *semja*: ok friðr samiðr Merl. I, 185. — *skilja*: svá varðr skildr frá skáldi Grettiss. 180, men: skiliðr em ek við skylja Hallfr. Fms. III, 9 | ferðgeymandi skiliðr verða Gamli Post. 511. — *spenja*: spǫnð lætr ǫll til ynðis Harms. 36, men: Danmǫrk spanit Sigv. Hkr. II, 360 | aldr várn spanit sjaldan Harms. 8. *telja*: *taliðr*: 13 ekss. (5 i Edd), men: *talð*-: Nú hefk talt Nor. kgt. 40 | sá var talðr ór miklu kyni Málsh. 9 | engr fær tǫlð með tungu Líkn. 41. — *temja*: 3 ekss. usmntr. — *treðja*: kun tradda: Haddings á jó tradda Hald. Skv. Frís. 311 | jóum of tradda Hamð. 19. — *velja*: þvít valið liggja Arbjkv. 14. — *venja*: ok bandvaniðr blundar Ölvir Hauksb. 447 | ok of vanið vási Goðrkv. II, 4. — *vekja*: vǫkð vas gǫll geira Búadr. Fms. I, 175, men: oddhríð vakið síðan Hald. Skv. Hkr. III, 276. — *verja*: varið- Edd. cod. 50_{22}, 51_{27}, 71_{22-3}, men: járnvarðr yllir Darr. 2. — *þekja*: skjǫldum 's salr þakiðr Grí. 9, men: silfri þakðr it sama Grí. 15 (uægte vers) og: þakinna næfra Háv. 60.

Af disse steder er der kun to ekss. på smntrukne former ældre end 12. årh.; *lagt* hos Valgard bör vistnok rettes til *lagit*; i Darr. står *varðr* som sidste sammensætningsled. Overhovedet er sammendragningen næppe meget ældre end 12. årh.

Andre verber, som her kommer i betragtning, er følgende: *bysja*: byss mér blóð ór þessi Jǫkull Hkr. II, 424, præt. busti beggja rista Marfl. SnE. II, 500 | ok busti blóð Helg. II, 10. — *dýja*: ekin dúðisk rá snekkju Þjóð. Hkr. III, 7. — *dynja*: »dynðu« jarlar undan Arnórr Mork. 114, men her bör uden tvivl læses *dunðu*, sml. Edd. cod. $33_{21.27}$, 65_{14-15}. — *ferja*: garðs Hlóriði farði Ein. skgl. Hkr. I, 281 | farðir goll ór Gǫrðum Valg. Hkr. III, 99. — *gyrja*: þat 's gyrja mun Hálfss. Norr. s. 7. — *heyja*: præs. smntr. hár snarpr

at þat Merl. II, 128. — *mølva*: »malþa« ek þá meinkráku Edd. cod. 31_{30}. — *hyggja*: præs. 1. pers. hykk findes omtr. 14 gg., hygg omtr. 4 gg.; part. præs. pl.: seggir hyggjandi Þorbj. Hkr. I, 125. — *klyfja* (= kljúfa): hann klyfja mun Vafþ. 53 | hreyfðisk hjǫrklufðu Sturla Hrafn. 10. — *letja*: getk minnst at vér letjim (!) Þorv. tréf. Sturl. II, 189. — *skylja* (= skola) drǫfn skylr stál þars stafni SnE. II, 493 | almdrósar skylr ísa Ht. 60. — *snyðja*: snyðja lætr í sólroð Ht. 77 | broddr fló þars slǫg snuddu Hkr. III, 247 | víða snuddu vísa ferðar Sturla Hryn. 15. — *spenja*: sonr á sár at spenja Þjóð. SnE. I, 476 | benja linns til sára spenja Hl. 16b | sannyrðum spenr sverða Hallfr. SnE. I, 236 | óvenju til spenjask Líkn. 35 | spanði ítr til ynðis Plac. 54, conj. Venða sorg at dǫglingr spenði Arnórr Hkr. III, 43. — *steðja*: á stǫddusk þá oddar brodda Hl. 14b. — *svefja*: gerir sá betr er annan svefr Málsh. 28 | svefja skyldir Helg. II, 42 | gramr svafði bil hafði Ein. skgl. Hkr. I, 236. — *svelja*: gadd svelr blóðughadda SnE. II, 493 | svalði segl ok bulði Guðm. Svert. Sturl. II, 291 | herfjǫlð húfar svǫlðu Ht. 35. — *treðja*: jóum of traddi Hamð. 3 | trǫddusk tǫrgur Eyv. Hák. 6. — *þefja(?)*: afls við úri þafðan Bragi SnE. I, 244, men dette er ikke sikkert. — *frýja*: svanglýjaði at frýja Ein. skgl. Hkr. I, 237 | hugprýði mér frýði Þórðr Kolb. Hitdk. 37. — *gnýja*: háði gramr þars gníðu (el.: gnúðu) Þorbj. Hkr. I, 112. — *knýja*: præt. og part. præt. skrives ofte med *í* i hdskrr. (f. eks. Edd. cod. 28_4, 75_8, 80_{16}, 83_{12}); i rim findes kun: foldar síðu brimi kníða Markús Fms. XI, 307; jfr. Sievers Beitr. XV, 402; A. Kock, sst. XVIII, 434. — *hlýja* og *sýja* findes kun i præt. og part.: hléðut fast of séðir Ein. skgl. SnE. I, 418 | hléðut járni séðar Hallfr. SnE. I, 432. — [*hvettr* i Eil. Þdr. 6 må henføres til et vb. *hvetta* 'at slå' efter I. kl.].

47. Tredje klasse. Verber som vaka — vakða

— vakat, hvor *at* kan blive *t*. Med hensyn til enkelte verber bemærkes: *baga*: en bergdana bagði Þjóð. SnE. I, 282, (bægja — bágði findes ikke i sproget), men: mér bagar opt fyr augum Harms. 56 (IV. kl.). — *blaka*: blakir mér þari of hnakka Snegl. Mork. 101. — *drúpa*: beinum drúpir Yngl. Hkr. I, 77 | á nesi drúpir Eyv. sst. 42. — *duga*: oss dugir Áleifs messu Sigv. Hkr. III, 23 | þat kveða dauðum duga Sigrdr. 22; i Krák. 26_{10} står: mǫgum svát hjǫrtu duga, hvilket er urigtigt; bör der læses *dúga* (sml. ty. t*au*gen, *au*: *ú*), jfr. *dóga* i 645 (se Ordf.)? — *gana*: hans razaklof ganði Þorm. Fbr. 95. — *gnapa*: gylt hlýr gnǫpðu skoltar Rekst. 14. — *nara*: sagt er frá hvé neflauss narir Málsh. 25. — *váfa*: vísan þjóf þótt váfi Gull-Ásuþ. Mork. 172 | ok váfir með vílmǫgum Háv. 134; vá = ó: þá munk yðr þats ófir Plac. 3. — *sama*: hví samir hitt at dúsa Eldjárn Hkr. III, 497 | enn samir mér at minnask Stuttf. Hkr. III, 508 | ǫld samir Óláfs gilda Geisli 10. — *skolla*: þars þú skollir Vǫl. 37 | skoldi óþǫrf ǫldu Þorbj. sk. Hkr. III, 460. — *skúma(?)*: skúmir augum Hjǫrtr Hauksb. 332. — *sóma*: goðdóms es vel sómir Nikul. Post. 509. — *ugga*: *gg*: huggendr bana uggðu Þórðr Kolb. Hkr. I, 327, men *g*: ugðu eld ok sveigðan Þorbj. sk. Hkr. III, 437; imp.: uggi eigi þú Helg. I, 20. — Imp. findes også af *gapa* og *una*: gapi þú grindum frá Skí. 28 | ok uni dóttir Goðr. II, 33. — *vara*: nú verðr sumt þat 's mangi varir Málsh. 25 | varir mik ok varir mik Sturl. I, 363. — *léa, ljá*: inf. fjaðrhams léa Þry. 3; præs. tiggja lér með tíri Ht. 12 | orð lér of þat skorða G. Súrss. 45. — *téa*: præs. *té (-r, -sk)* 6 ekss.; præt. gramr réð en þá téði Þjóð. Hkr. III, 183 | hyggja »tę̨þi« Edd. cod. 65_{23}, part. es honum es »tę̨þ« sverð Edd. cod. 36_{19}. — *gá*: inf. sumir at þykkja mjǫk fás gá Málsh. 20; præs. at þú gáir eigi Háv. 114 | gáraþu manna Gríp. 29; præt.

en í gǫgn þeirs gǿðu Þórðr Kb. Fms. XI, 188. — *ná*: præs. *nái*, *-r* 12 gg., f. eks. Edd. cod. 8_{31}, 11_{32-33}, 49_{23} osv.; part. vegsmaðr náit saðri Guðm. Svert. Sturl. II, 293. — *segja*: præs. segik odda íþróttir Þorbj. Fsk. 3; part. fíkjum var hann mér ramligr sagðr Málsh. 21 | sagðr í skǫmmu bragði Sturl. I, 341, men *sagaðr*: saxneskr sagaðr Merl. II, 14 | hugspár sagat sst. 40. I dette ord er *j* senere indskudt i inf.; hvor *gj* er oprl., er *g*, som bekendt, blevet forlænget, og det ser ud, som om man (i det 12. og 13. årh.?) fakultativt har sagt *seggja*, jfr. skrivemåden: seggjǫndum fló sagna Þjóð. SnE. I, 306, og især: hyggjum hitt at »seggja« Ámundi Bisk. I, 146. — *hafa*: i præs. bör man vistnok altid i de ældste digte (og i øvrigt langt ned i tiden) skrive *hef*, *hefr*, og således skrives der hyppig, f. eks. Edd. cod. $59_{30.\,34}$; 7_{14}, $20_{10.\,28}$, 41_{26}, 45_{32}, $62_{2.\,3}$, jfr. Málsh. 28: geta má þess, er gengit hefr (: svefr). Ordf. har 5 ekss.; i hdskrr. skrives dog oftest *hefi(r)*; hos skjaldene og i Edd. bör der formentlig adskillige gg. indsættes *of hef(r)* f. *hefi(r)*, men det er dog ikke let at bestemme disse sidste formers alder. I så henseende skal følgende linjer anføres: allvaldr hefir alda G. Súrss. 64 | Áslákr hefir aukit Sigv. Hkr. II, 408 | dolgljóss hefir dási Þjóð. Fsk. 109 | Eiríkr hefir eggjar Jómsv. 21 | fœzk gramr hefir fremri Geisli 14 | mildings hefir haldin sst. 36 | Erlendr hefir undan Ein. Sk. Fms. VII, 167 | víggarðs hefir varðat Þorvarðr Sturl. I, 89 | stórlátr hefir Sturla Guðm. Oddss. Sturl. I, 256 | er átt hefir Nor. kgt. 72 | sás hefir allra sst. 76 | at hefir fengna Örv. 183 | er þeim enn hefir Merl. II, 146 | síns mágs hefir sveigir Ól. Br. Sturl. I, 290 | Ásmundr hefir Hálfss. Norr. s. 16, 17. — I part. findes *hafat*: [til] Lofars hafat Vsp. 15.

48. Fjærde klasse. Verber som bǫlva — bǫlvaða — bǫlvaðr, f. eks. árna, dúsa, dýrka, fura, glaða,

gnauða, granda, hagna, hvarfa, hválfa, kóróna, kvelda, kviðja, morna, molka, nálga, renda, rofna, snúna, svarra, sveggja, varða, þjokkva, ǫðlask. Særlig er at bemærke med hensyn til følgende ord: *bǫlna*: aldr bǫlnar mjǫk skaldi Víga-Gl. Ísl. fs. I, 85. — *dvína* (med *í*): heit dvínuðu Heina Arnórr SnE. I, 508 | líns hugrekki dvína SnE. I, 412 | síns þás friðr tók dvína Sturla Sigv. Sturl. I, 289. — *fnasa*: fnăsi hann vesalstr manna Korm. 74, men med *á*: ok fnásaði Þry. 13. — *geisa*: lá reis of skut geisa Ht. 21 | kǫld eisa far geisar sst. 22. — *glama*: þótt með grǫmum glami Háv. 31. — *gnæfa*: gnæfar yðr gunnfani Herv. 92. — *hlanna*: þinn hefr hǫldr of hlannat Gull-Ás. Þ. Mork. 172. — *hnika*: hnikar ǿru en ljóta bára Arnórr SnE. II, 126. — *kilja*: kiljar kvæn við elju SnE. II, 363. — *lukta*: hreins luktaðir einu Leið. 32. — *numna*: oss numnask skil gumna Ey. dáð. Hkr. I, 417. — *hugsa*: þat skyli herr of hugsa Ein. skgl. Hkr. I, 343. — *órar* (= várar): þér berið aptr er órar Sigmundr Icel. s. I, 166; jfr. 28. — *samna*: med *m* 5 ekss., deriblandt: emka tamr at samna Bj. gull. Hkr. II, 426, sml. at samna Niflungum Atlakv. 17. — *sarka*: hol barkar rá sarka Hallfr. SnE. II, 493. — *skrifna(?)*: skrifnask skírinafna Sigv. Hkr. III, 21. — *skunda* (sml. *skynda* I): várs fundar til skunda Hást. Ldn. 164 | hart, sumir, Danir skunduðu undan Hkr. III, 437, Sturl. Hákfl. 2, Rekst. 20. — *snúða*: hugprúðr fǫru snúðat Þork. ham. Mork. 143. — *sulla*: bréf gullstǫfum sullat Leið. 6. — *tega*: mjǫk tegask seima søkkvir Hallfr. 108 | land tegask herr með hjǫrvi Þorm. Hkr. II, 457 | ǫrr tegask Áleifr gǫrva Sigv. Hkr. II, 352 | nú tegask ǫld með eldi Rǫgnv. Icel. I, 165 | ek tegumk sjalfr at drekka Bj. breiðv. Eyrb. 51 | andrán tegat Ævidr. 44. — *trega*: ef þik tregar móðir Ragn. Fas. I, 267, men: tregði fǫr friðils Vǫl. 29, jfr. tregnar íðir Hamð. 1. — *vara*:

trautt kallak þann valda er varar Málsh. 19. — *viða*: kun i inf. og i Yngl., jfr. Sonat. 8. — *þrifa*: láti menn þat hǫndum þrifat Sturl. I, 225. — *glóa*: orms glóar fax of farmi Þjóð. Hkr. III, 156 | þars gǫltr glóar Hyndl. 7; præt. smtr. uppi glóðu élmars typpi Arnórr Hkr. III, 37. — *óask*: præt. altid smtr., *óð-*: f. eks. (af 5 ekss.): óðusk malmþings meiðar Hallfr. Fms. II, 322. — *fáa*: kun i part : baugs þák bifum fáða Þjóð. hv. SnE. I, 314. — *spáa*: hvat spát hafi Merl. II, 54. — *stráa*: bekki at stráa Eirm. Fsk. 16 | brynjum of bekki strát Grí. 9 | golf var strát (el. stráat?) Rígsþ. 27. — *váa(?)*: vár þik engi maðr Háv. 19. — *fría* (frjá): sá fær es fríar Háv. 92 | kván frjá sína Sig. III, 8 | annars barn er sem úlf at frjá Málsh. 5. — *kléa*: ok harðkléaðr Darr. 2. — *þéa*: mǫrg es þjóð of »þiað« (f. þéuð) Eyv. Hák. 21 | mart 's þats þǫrf »þiár« (f. þéar) Edd. cod. 58_4 (Reg.), men: í eyju þjá Herv[2]. 8 | stríð þjá drótt til dauða Leið. 10. Former med tilföjet nægtelse: forðaðek ykru fjǫrvi Hjalmþ. Fas. III, 513 | áðr kostaðek Gautr. 20 | leitiga ýtum Merl. I, 9.

49. Præterito-præsentia: Om disse er at bemærke: *eiga*: præs. eigu skjól und skógi Þjóð. Hkr. III, 157, med nægt. fǫður ákka Fáfn. 2. — *knega*: bjǫllur »knegu« Loft. Hkr. II, 520 | lýðir »knegu« líta Jómsv. 37; bægge ekss. viser, at der skal læses *kneigu*, hvilket er en nydannelse efter *eigu*; impf. knátti eðr við illan Bragi SnE. I, 370. — *mega*: inf.: megja hverr of þegja Auðun SnE. II, 98; impf. med nægt. *at*: fylgja máttuma Hálfss. Norr. s. 37. — *kunnu*: þeir kunnu vel Rígsþ. 48. — *munu*: 2. pers. præs. monattu halda Grott. 20 | mon eigi þú þægir Egilss. 4 | »mundo« 19 gg. i Edd. cod. | »mvntv« 6 gg. sst. | »mvnðv« æ vera Edd. cod. 31_{32}; pl. munat vágmarar Edd. cod. 58_{30}; præs. conj. Yggjar bjór hverr eiga myni Málsh. 29; præt. hvern myndir þú Hrundar Korm. 20. —

skulu: 2. pers. skalattu enn horski Bragi Eirm. Fsk. 16 | fǫgru »skaldv« heita Edd. cod. 12_{12} | »skaltu« ok Guðrún sst. 89_{18}. — *þurfa*: þurfu ýta synir Edd. cod. 30_{10}. — *vita*: þjóð spyrr alt þat 's þrír menn vitu Málsh. 3, jfr. en þat vitu þeygi Torf-E. Hkr. I, 142. Her og i lignende tilfælde skulde hdskrr.s læsemåder nöje undersøges; part. hans es mér nú vǫ́n vituð Eirm. Fsk. 17 | vitaðr Edd. cod. 10_{25}, 15_{6}; men: vitinn enum eineygja Þorbj. SnE. I, 236. — *valda*: præt. *olla* osv. 13 ekss., men: gramr hvat voldi(?) Merl. II, 30. — *vilja* (som også kunde regnes til II. kl.), conj. anvendt som ind. (jfr. got. *wiljau*): viljak hljóð Eyv. SnE. I, 248 | ok ek vilja vita Edd. cod. 21_{18}, Fjǫl. 9; 2. pers. præs. *vill þú* Edd. cod. 3 ekss.: 7_{22}, 31_{1}, 42_{7} | *þú vill* sst. 5 ekss.: 26_{18}, 47_{7}, 57_{16}, 63_{22}, 75_{4} | *vildu* sst. 3 ekss.: 7_{24}, 45_{28}, 68_{32-3} | *þú vilt* sst. 8 ekss.: 10_{20-1}, $63_{20.\ 25.\ 27.\ 30.\ 32.\ 34}$, 85_{28}; part. *vildr*: þótt vilkit sé Edd. cod. 55_{6}.

50. Reduplikationsverber: *róa*: róm vit ok róm vit Sturl. I, 220, »rero« (é) Edd. cod. 28_{7}, 41_{7}. — *sá*: præs. Ǫrð sær Yrsu burðar Þjóð. SnE. I, 398 | sær skjǫldungs niðr skúrum Ht. 52; præt.: gulli seri Kraki framr Ht. 94 | golli sęri Edd. cod. 80_{33}, men: *sáði*: hafsglóð hilmir sáði Rekst. 12. — *snúa*: præt. sner-, snęr-, snǫr-, snor- Edd. cod. 39_{25}, 41_{5}, 33_{22}, 41_{12}.

Adverbier.

51. Først er der en del adverbier, der er dannede af adjektiver og ender på *-a*, *-la* eller *-liga*; *-a* svarer til *ō* i got., f. eks. *galikō*, *þaþrō* osv.; *-la* og *-liga* er oprl. et og det samme; vekslingen beror på forskel i betoningen (Verners lov).

a. *-a*: *ákafa*: garp ákafa snarpan Ísldr. 20. — *harða*: omkr. 20 ekss. — *hraða*: glaðdript hraða skipta

Ht. 43. — *illa*: mange ekss. som hundvillr þvít fatk illa Bj. Eyrb. 74. — *snimma*: norn erumk grimm til snimma Kveld. Egilss. 1 | fimm hundraða snimma Korm. 7 | végrimmr á þat snimma Hallfr. Hkr. I, 298| styrfimr meginsnimma Hl. 29a | ráðfimr bera snimma Óldr. 4, jfr. of komit snimma Þry. 24 | síð né snimma Helg. II, 48, men med *e*: fimm hǫfðingja snemma Jómsv. 6 | mart hremmir til snemma Ǫn. tréf. Grett. 5; aldrig med ét *m*. — *ótála*: ótála haf stáli, ótála vel máli Bjarni gull. Hkr. II, 426, 427 (jfr. fortolkningen). — *dyggva*: viggþollr of vann dyggva Plac. 4. — *gǫrva*: flere gg., f. eks. ógǫrva þat sǫrva Korm. 58.

b. *-la*: *aptarla*: aptarla hjarta H. Hjǫrv. (Hrímg.) 20. — *árla (árliga)*: fár kann jarl en árla Rǫgnv. Icel. s. I, 153 osv. — *bráðla (bráðliga)*: alþjóð fara bráðla Sturl. I, 38 | boði fell á mik bráðla SnE. I, 502 | ef it »brálla« kvæmið Atlam. 12. — *dála (dáliga)*: dýrð Óláfs ríðr dála Geisli 51 | þó réð þess dála Búadr. Fms. I, 179 | Áleifr ok galt dála Rekst. 8. — *drengila*: alldrengila fengit Hallfr. 111 | fulldrengila gengit Sigv. Hkr. II, 173 | vel drengila fengin Óldr. 8 | ódrengila genguð Hitdk. 8. — *ella*: okkr þurfut nú ella Guðm. Galt. Sturl. II, 303. — *fagrla*: fult vann fagrla gylta Sigv. Hkr. II, 469. — *fastla (fastliga)*: ok bundu fastla Atlakv. 18. — *fíkula*: bitu fíkula fjǫtrar Valg. Hkr. III, 102| endr fíkula brendar Rekst. 6. — *framla*: raunframla brá rimmu Jórunn 5 osv., 5 ekss. — *geysla*: fell geysla lið Gísla Viðsjá Ísl. s. II, 390. — *góla (góliga)*: en skál at gjǫf góla Ht. 23. — *gǫrla (gǫrliga)* 5 ekss. — *hála*: omkr. 10 ekss. — *harðla (harðliga)*: harðla ráðit Loft. Hkr. II, 520 og oftere (4 gg.). — *hermila*: valdr hermila at gjalda G. Súrss. 40 | svá hefk hermila harma Hallfr. 102. — *hraustla*: Haraldr þeysti nú hraustla Þjóð. Hkr. III, 158. — *hvatla*: at rendusk skip hvatla Fms. VII, 12 | Atla menn til hvatla Hl. 3b.

— *iðula*: iðula róg á miðlum Bjarni Gull. Hkr. III, 28. — *íðula*: berr íðula síðan Þjóð. Hkr. III, 70. — *missila*: ómissila þessa Korm. 69. — *mæðila*: raunmœðila flœðu Plac. 53. — *norðarla*: fœdd vark norðarla Hœng. Fas. II, 127, Loðink. Fas. II, 145. — *nýla*: nadda él at nýla Sigv. SnE. I, 458. — *nýtla*: sás skaut ór Nið nýtla Arnórr Mork. 120. — *óðla* (*óliga*): glǫð djúprǫðuls óðla Bragi Hkr. I, 15 [beroende på rettelse]. — *ofarla*: ofarla bíta Háv. 118. — *ofderfila*: ofderfila at hverfa Harms. 7. — *ótraulla*: ótraulla má ǫllu Leið. 29. — *ríkula*: brast ríkula ristin Valg. Hkr. III, 102. — *síðarla*: gjarn síðarla arna Ól. helg. Fms. V, 227 | hverir síðarla sættask Hl. 23a | heldr síðarla á kveldi Geisli 47. — *síðla*: hygg síðla myni Sól. 24. — *skjótla*: skjótla skelfa Herv. 6; jfr. Merl. II, 159, 164. — *skarpla*: þá lét skarpla Sigv. Hkr. II, 360. — *skrautla*: skúr en skrautla bǫru Bǫlv. Hkr. III, 76. — *skyndila*: allskyndila byndi G. Súrss. 67. — *snarla*: omkr. 13 ekss. — *snúðula*: allsnúðula prúðar Sigv. Hkr. II, 114. — *steigorla*: þótt steigorla látir Korm. 78. — *sunnarla*: sunnarla styr kunnan Sigv. Hkr. II, 25. — *trauðla*: trauðla mák of tœja Korm. 51. — *vandla*: handsǫxum lék vandla Rekst. 25 | grandlauss þvegit vandla Harms. 50 | brandleggs meginvandla Plac. 40 | fóstrlanda til vandla sst. 55. — *varla*: omkr. 5 ekss. som Edd. cod. 25₈₀. — *vestarla*: þǫll vestarla und fjǫllum Hitdk. 12. Usikre er: *fella*: hjálmsvell jǫfurr gella fella Ht. 60 og *gella*: armsvells hati gella Arnórr Fsk. 96.

Det er let at se, at skjaldene har yndet disse advv. i höj grad, og de har sikkert selv dannet nogle af dem.

c. *-liga*: *árliga*: þás árliga ærir Sigv. Hkr. II, 488 | árliga verðar Háv. 33 | frá árliga Helg. I, 16. — *bráðliga*: yðr bráðliga hnyðja Korm. 22 | byði þér brálliga Atlam. 28. — *dáliga*: nest dáliga flestum Þórarinn Eyrb. 28. — *fastliga*: fastliga hneigði fúru

glæstri Arnórr Hkr. III, 37. — *góliga*: fullgóliga mólu Ein. Sk. SnE. I, 390. — *gǫrliga*: ratar gǫrliga Gríp. 36. — *harðliga*: fast harðliga kastat Þjóð. Hkr. III, 58. — *rakkliga*: hjǫrs rakkliga fjǫrvi Ein. skgl. Hkr. I, 237. — *skundliga*: ferð skundliga undan Skvaldr. Mork. 162. — *varliga*: hróðr varliga góðan Þorv. Koðr. Bisk. I, 6 | þjóð varliga hrjóða Hallfr. Fms. II, 323 | morðs varliga orðinn Þorm. Óleg. 66 | hræddr varliga brædda Stuttf. Hkr. III, 508. — *vísliga*: menn vísliga gísla Sigv. Fms. V, 171. — *óliga*: ok óliga Oddr. 26. og et par til.

52. Gradböjningsformer. *snimma*: þá vas snemr en sáma Þorbj. dís. SnE. I, 260 | urðu snemst ok Sǫrli Bragi SnE. I, 372. — *þverliga*: hǫll þverligar alla Korm. 16. — *elligar*: eða elligar úti Ragn. Fas. I, 264.

53. Andre adverbier og enkelte konjunktioner. *ǫllungis*: ǫllungis kant illa Egill 10, og 5 ekss. til. — *vilgi*: vilgi slakr es rakðisk Bragi SnE. I, 252 | ríðr at vilgi víðu Ulfr SnE. I, 234 | vilgi tryggr til veggjar Eil. Þdr. 1 og oftere. — *á samt* (= *of samt*): hlautk á-samt at sitja Ht. 29 | unnir jafnt sem »ósamt« renni Arnórr Mork. 32. — *ávalt* (= *of valt*): þar á-valt Nor. kgt. 16 | vestu á-valt at trausti Harms. 59 | styrktu á-valt til verka Leið. 34 | ok keppask of þat vargar á-valt Herv. 45 | konungs morginn er langr á-valt Málsh. 13 | sat hann né hann svaf ávalt Vǫl. 20; forkortet *valt*: skeið frák valt at varði Jómsv. 38 | þrýtra þann er verr hefr valt Málsh. 26. — *allz*: nú kná allz síz eltir Sturl. I, 260. — *brott*: Brott hefr Bersi flutta Korms. 23 | sumr eða brott of kumnum Hallfr. Hkr. I, 457 | hringskemmi brott stinga Ht. 47. *braut*: Hjalmungautr á braut Þór. snep. Ldn. 223 | þraut ferk einn at brautu Grett. 147. *bort*: bort sás hug né skorti SnE. II, 100. Lang er vokalen i hvert fald i: en á braut þeirs bǫru Hást. Ldn. 166 |

létk á braut of borna Ldn. 87 | á braut gefa Örv. 49 | braut hvarf ór sal sæta Korm. 16. — *fjarri*: 11 ekss. fra alle tider, men *ferri*: 8 gg. f. eks. verr spákonu ferri Korm. 74, osv. hos Ein. skgl., Hfr., Ótt., Sigv., Ht. — *framm*: herom kan henvises til K. Gísl. Udvalg, Indledningen. — *framsi*: skin grams ok ríð framsi Svarfd. 88. — *heldr*: þat man hellr at hann mun bellinn Grettiss. 105 [snarere heldr .... beldinn]. — *helzti* eller *hølzti*: gerðum helzti harða Egill 15 | helzti stinn at minni Korm. 75 | helzti brátt Grett. 121. — *mikilsti*: mikilsti snimma Háv. 66. — *mjǫk*: ofte. — *meir*: blástu meir Vémundr Ldn. 297. — *lítt*: *miðr*: miðr óttuðumk yðra Harms. 14 | miðr gekkt einn'en aðrir Kolb. Post. 512. — *optarr*: optarr mara þoptu Holmg. B. Korm. 44 | optarr en nú svarra Korm. 9. — *suðr*: suðr at sævar naðri Ey. dáð. Hkr. I, 291 | suðr sæskíðum Loft. Hkr. II, 398 | suðr vátt sigr enn þriðja Skv. Hkr. III, 272 | suðr gnauðuðu súðir Þjóð. Hkr. III, 36 | eydd varð suðr of síðir Valg. SnE. I, 528 | suðr of sæskíðum Sturla Hrafn. 11, men *sunnr* 12 ekss., de fleste fra omkr. 1000, et fra Þjóð. Arn. og et fra Geisli og i sammensætninger: sunnlǫnd Haraldr rǫndu Illugi Hkr. III, 82 | sunnrœnn í dys Unnar Máni Fms. VIII, 206. — *sunnarr*: sunnarr hǫtuðr gunnar Óttarr Fms. XI, 191. — *útar*: lætr of ǫxl sás útar Rǫgnv. Icel. s. I, 154 | nýtr fekk Nesjum útar Bjǫrn krph. Hkr. III, 246 | útar fœra Hym. 20, superl. þar komk útarst Örv. 117. — *nær*: omkr. 31 ekss. fra alle tider; i to stavelser *(naar* el. *næir?)*: vígtjalds »nær« skaldi Þórarinn Eyrb. 25 | aureks »nær« gauri Korm. 81 | brands svá »nær« landi Þórðr Kolb. Fms. XI, 196 | limdolgs »nær« himni Arnórr Icel. s. I, 43 | limsorg »nær« himni Bjǫrn krph. Hkr. III, 244 | vápnrǫst »nær« fǫstu Sturl. I, 371 | barðelds »nær« garði Grettiss. 105, men *nærri*: gljúfrum nærri Ævidr. 58.

— *ævar*: hví eruð ævar margir Har. hárf. Hkr. I, 136. — *en*, *in* (IN) med compar. skrives oftest *in*, se f. eks. Edd. cod. 24_3, 34_{24}, 40_{10}, 66_{32}, $69_{2.3}$, 54_{29} (men *enn* 84_{33}), men her skulde hdskrr.s skrivemåde nöje undersøges. — *hvégi*: hvégi 's Draupnis drógar Ormr SnE. I, 318 | hvégi 's lét inn ljóti Fms. VII, 67, jfr. VIII, 118.

54. Lokale adverbier. *hér*: ok hér komnir hárir Har. hárf. Hkr. I, 136. — *hiðra:* viðr þeims nú ferr hiðra Sigv. Hkr. III, 32 | glaðr tók herr þás heðra Steinn Mork. 121. — *hinig*: til hallar hinig Eyv. Hák. 14 | hinig sóttak gram þóttu Ein. skgl. Egilss. 54 osv. omtr. 10 ekss., jfr. Edd. cod. 16_{10}, 61_7, 76_{33}, 88_{21}, men *hinnig*: hermenn gátum hinnig SnE. II, 130. — *hingat*: omkr. 22 ekss. [higat??: klœr áðr higat fœrir Þjóð. Hkr. III, 92]. — *hizig*: hvé hizug barðisk Þorbj. Hkr. I, 124 | ats við Útstein hizig Sigv. Hkr. II, 406 | hizig rauð fyr Nizi Arnórr Mork. 79 | hizig laut es heitir Þjóð. Hkr. III, 63 | hizig suðr fyr Nizi Stúfr SnE. I, 520. — *heðan*: flatvǫllr heðan batnar Þjóð. hv. Hkr. I, 150 | heðan sék reyk en rjúka Sigv. Fms. V, 177 | heðan í róstu veðri Grettiss. 106 | ok halt heim heðan Fjǫlsv. 3. — *þars*: Bersi hné ðars breiðar Ǫg. sneis Bisk. I, 569 | þars í þróttar hersa Eil. Þdr. 13 | þars til þengils hersa Arnórr Hkr. III, 209. — *þaðra*: 8 ekss. fra alle tider. — *þinig*: muni enn þinig nenna Haraldr Hkr. III, 98 | Nóregs þinig fórum Sigv. Hkr. II, 173 | þinig ljúgumk fǫr fljúgi sm. Hkr. III, 20 | minn vinr þinig Loft. Hkr. II, 397 | fullteitr þinig leita Grettiss. 39 | kappsgóðr þinig Merl. II, 347, jfr. Edd. cod. 40_{30}, 51_2, 52_{11}, 63_7, Bdr. 9. — *þingat*: 10 ekss. — *þangat*: svanvangs liði þangat Goþþ. Hkr. I, 179 | þangat ormr enn langi Hald. ókr. Hkr. I, 457 | þangat langt at ganga Rǫgnv. Icel. s. I, 176, jfr. Edd. cod. 26_{22}, 82_4. — *þannig:* Norðmanna gram þannig Eyv.

Hkr. I, 215 | þjófr annarr tók þannig Harms. 22 | á oss þannig Hyndl. 6. — *þaðan*: fell aptr »þatan» Edd. cod. 12$_{30-1}$. — *hvargi*: hvargi 's beita borgar Ein. Sk. SnE. I, 330 | hvargi 's þjóð heyrir Atlam. 105.

55. Temporale adverbier. *áðr* betyder både 'för' og 'för end'; *áðr en* forekommer yderst sjælden, men findes flere gange i hdskrr., hvor der af metriske grunde skal læses *áðr*. Ekss. på *áðr en*: áðr en mik þeirs mínu G. Súrss. 65 | hitt vas áðr en auðar Viðsjá Isl. s. II, 389 | áðr en Ormi næði Hallfr. Fms. III, 9 | áðr en glíkr at góðu sm. sst. 10 | áðr en orfa stríðir sm. p. 106 | áðr en ǫðlingr flýði Arnórr Hkr. III, 164 | áðr en hitti Gils Mork. 145 | áðr en upp ór víðu Geisli 25 | áðr en egghríðar Sturla Hrafn. 20 | áðr en Árón flýði Ól. hvít. Sturl. II, 338. — *áðan* [= för] utallige gange. — *eðr* (= enn): Knátti eðr við illan Bragi SnE. I, 370 | eðr of sér es jǫtna Þjóð. hv. SnE. I, 278 | þar svát eðr í Óðins sm. sst. 282 | þér munk eðr unz ǫðrum Þorm. Fbr. 109, men: *enn*: þat vas enn at ǫnnur Sigv. Hkr. II, 11 osv. | enn á enskra manna Liðsmfl. 2. — *fjǫrð*: Fjǫrð lét fylkir verða Þjóð. Hkr. III, 67. — *gær*: gær flugu mold ok mýrar Þjóð. Hkr. III, 59 | gær sák grjóti stóru sm. Hkr. III, 58 | gær á morgun Helg. II, 12. — *aldr* (egl. acc. absol.): aldr hafs við fles galdra Ein. skgl. SnE. I, 248. — *lǫngu*: sás lǫngu vas Yngl. Hkr. I, 83, men: svangr vas þat fyr lǫngu Þjóð. hv. SnE. I, 310. — *optsinn(um)*: optsinn ek þess minnumk Goþþ. Hkr. I, 197 | optsinnum hlut minna Hitdk. 8. — *seðr* (= senn): seðr gekk Svǫlnis ekkja Þjóð. hv. SnE. I, 280, men *senn*: ǫll lét senn enn svinni Ein. skgl. Hkr. I, 280 | senn ok topp í enni Rǫgnv. Icel. s. I, 123. — *síðan*: der findes intet *síðan*. — *unz*: unz með ýta sinni Eil. Þdr. 9, jfr. Edd. cod. 86$_{32}$. — *þági*: þági vas sem þessum Sigv. Hkr. II, 71.

— *þás*: þás með fylki Frísa Ein. skgl. Hkr. I, 300. — *aldrigi*: omtr. 63 gg. fra alle tider, i Edd. cod. c. 7 gg., *aldri* omtr. 58 gg.

Nægtelser.

56. *eigi*: geig es sék þik eigi Harms. 16 | oss hlœgir þat eigi Korm. 2. — *ei?*: ei munu snarpir sveinar Krák. 27. Hvor *ei* ellers forekommer i hdskrr., f. eks.: berum ei vægð at vígi Viðsjá Ísl. s. II, 366 skal der uden tvivl læses *-a(t)*; altså *beruma*. — *ekki*: ekki góðr á bekkinn Þórðr Sturl. I, 17 | opt þykkjumk ek ekki Grettiss. 54. — *eyvit*: eyvit týr þótt skyndi seinn 12; *eyvitu*: eyvitu leyna Edd. cod. 6_{26}; *eyvitar*: eyvitar firna sst. 10_{12}. — *ní*: allir ní kvǫðu Atlam. 48. — *ó*: ólaust konungr stóli Steinn Mork. 121. — *-at*, *-a*, *-t*: *at* er opstået af *eitt* (A. Kock), og indeholder oprl. ingen nægtelse; den oprl. nægtelse lød *né* ... *at* (jfr. *-gi*), hvilken også findes flere gg. Nægtelsen *né* udelades imidlertid meget ofte, så at *at* nu bliver nægtende. Vi skal her, da det er umuligt at give en oversigt over alle hdskrrs. skrivemåder, indskrænke os til at give en oversigt over formerne i cod. reg. af Edd. (Jfr. Frumpartar 222 ff.).

1. *-at* findes næsten kun efter enstavelsesord, der ender på en konsonant (i 1. pers. er *k* indskudt foran *-at*). Undtagelser er: a. létuat heldr segjask Edd. cod. 82_{36-7} | skylduat feigir sst. 81_{18} | skríðiat þat skip sst. 50_{22}; i: at þú kvel*i*at sst. 37_{22} | teyg*i*attu þér at kossi konur sst. 64_{33-4} | þeg*i*attu vǫlva Bdr. 8, 10, 12, kan *i* læses som *j*, og da bliver alt konsekvent. b. bjóat um hverfan Edd. cod. 70_{9} | knáat sú veig vanask sst. 19_{6} | máat Sigrdrífar 62_{18} | sáat (bis) sst. 76_{9}.

2. *-a* findes utallige gg. i enstavelsesord; hvis *-k-* er indsat mellem vokal og *-a*, forlænges det

(ákka, sékka); dog findes *máka, knáka, sáka.* I overensstemmelse hermed hedder det: œðri veitk at gjǫflund gat-a (: skata) Ht. 90. På den anden side bör der læses *granda-t* i handlausum tý granda-t G. Súrss. 42; sst. hedder det: ilt kveð-a háð at hǫltum. Dernæst findes *-a* i flerstavelsesord, der ender med konsonant *(bjargigak, eruma, forðumka, kallara)*, sjældnere, når de ender på en vokal, f. eks. bítia þér þat sverð Edd. cod. 50_{24} | letia maðr hána 70_{18} | rennia sá marr 50_{28} | væria þat sœmt 65_{12} | urðua at glíkir 87_{25-26} | jfr. kœmia Grótti Grott. 10; *urðua* står for *urðuða*. Mulig har det følgende ords begyndelsesbogstav (konsonant) indflydelse på, hvorvidt *t* udelades.

3. Endelig anvendes *-t* efter vokal, med nogle få undtagelser, og i tostavelsesord.

Udfyldningspartiklen.

57. *of* findes utallige gg. som oftest foran verber, sjælden foran substantiver: harma Erps of barmar Bragi SnE. I, 372 | trigglaust of far þriggja Þjóð. hv. SnE. I, 306 | þá varð Þórs of rúni sst. 310 | þyrmðit Baldrs of barmi sst. 280 | trjónu trolls of rúna sst. 282 | garði þær of farðir sst. 284, eller adjektiver: simbli sumbls of mærum Bragi SnE. I, 256 | kapps of lystir Þorbj. Hkr. I, 124, jfr. hrøkkviáll of hrokkinn Bragi SnE. I, 370. — *uf* skrives i Edd. cod. 5_{30}, 8_{28}, 19_{25}, hvilket vistnok kun er en blandingsform af *of* og *um*.

Enkelte konjunktioner.

58. *auk, ok*: Hdskrr. skriver i reglen *ok.* I vers har *ok* meget ofte en stærk betoning og bærer rimstavelsen, f. eks. ok frá auði miklum Hitdk. 8, henved 20 ekss.; stundom skrives også *auk*; f. eks. Edd. cod.

10_{30}: auk nær apni; det er muligt, at man altid bör skrive så, når ordet er betonet. Det står næsten altid i linjens begyndelse. — *at* udtales altid med *t*, f. eks. at uns ek enn køm vitja Sigv. Hkr. II, 169 | atreið var þar skatna Skáldh. Sturl. II, 70; det trækkes sammen med 1. *svá*: *svát*: svát frá yðr í ítru Harms. 63; overhovedet bör der vist altid skrives således. 2. med *þó* (f. *þoh*): *þótt* — utallige gg. —. 3. med *því*: *þvít* (jfr. forkortelsen ꝥt). Det er muligt, at den ældste form af dette ord: *þat* findes i: heyrðak svá þat síðan Þjóð. hv. SnE. I, 314. — *eða*: Denne ordform er tydelig i linjen: Aðalráðs eða Sigv. Hkr. II, 34. Formen *eðr* er langt yngre og næppe ældre end fra 14. årh.; i hdskrr. forkortes ordet i reglen; *eða* skrives Edd. cod. 8_{29}, 12_{22}, 51_{6}. — *svá*: goðinn repti svá (: hjá) Sturl. I, 19; med *-na*: svána flugreinar sínu Harms. 44, med *-gi*: bifðisk svági mjǫk Atlakv. 25. Formen *só* (sikkert ikke *so*) findes: at sógǫru Edd. cod. 55_{2}, 56_{2}.

Interjektioner.

59. *fý*: hverr maðr kvað fý (: hý) Sturl. I, 19. — *hutututu*, *atatata*: Rǫgnv. Icel. s. I, 151.

Præpositioner.

60. *at*: med gen. sprund biðr út at andar Hitdk. 3. — *ígǫgn*: ígǫgn vega Reg. 23 | Atla í gǫgn Atlakv. 33. — *(í)gegnum*: regni haustnótt gegnum Arnórr Hkr. III, 63 | þegnar alt í gegnum Halli stirð. Hkr. III, 177 | regn dreif stáls í gegnum Geisli 55, jfr. Edd. cod. $28_{12.\ 25}$. — *(í)gǫgnum*: c. 6 gg. i rim (Þór. máhl., Sigv., Arnórr, Þorl. fagr., Þork. ham. ofl.); jfr. Edd. cod. 28_{16}, 67_{8}, 71_{34}, $75_{12\text{-}13}$, $82_{7.\ 23}$. — *móti*: *at m.*, *í m.*, *á m.*; her måtte hdskrrs. skrivemåde nöje under-

søges; oprindeligst er *móti* uden præp. (*á móti* er yngst). — *meðal*: meðal skata húsa Arbjkv. 19 | snœfrir drógu enn meðal jǫfra Ól. hvít. Fms. IX, 440, jfr. Edd. cod. 2_{22}, 68_{8}, 66_{1}. — *(í, á) miðli*: 11 ekss. deriblandt uden præp.: ulfliðs Dǫnum miðli Arnórr SnE. (Egilss.) 234. — *(í) miðlum*: liðak fátt um þat miðlum Guðm. Svert. Sturl. II, 308 | iðula róg á miðlum Bjarni gull. Hkr. III, 28. — *(í) milli*: illa sátt í milli Þjóð. Hkr. III, 55 | snjallir fóru mága í milli Ól. hvít. Fms. IX, 450 | þars Mardallar milli Ein. Sk. SnE. I, 346 | ungr stillir sá milli Ht. 1. *ll* skrives altid i Edd. cod. — *útan* både som præp. og biord; ofte *fyr útan* som præp. Ordet har altid *ú* undt. i: »utan« ǫnnur skǫp verði Ármóðr Icel. s. I, 161, men her har nogle hdskrr. *nema* f. *útan*. | ok kólnat alt fyr utan Sól. 44 | nema utan fœrim Ævidr. 19 | fyr utan Grikki sst. 57 | ok er járni kringt utan Herv. 55; usikre er derimod: »utan« ór Grikkjum Ívarr Mork. 204, her kan godt læses *útan*. — *umb* findes som adv. og i sammensætninger, f. eks. umb sás þýtr í trumbu Máni Fms. VIII, 208, og således bör der vistnok skrives, hvor ordet står betonet (men ikke *um*), f. eks. Edd. cod. 33_{15}, 35_{27}, 66_{15}, 68_{12}, 84_{7}, Sonat. 13_{5}, Hálfss. Norr. s. 20; her og andre steder kræver metrum desuden en lang stavelse (umb at véla, umb at mælask osv.). — *við*, *viðr*; *viðr* anvendes som stærkt betonet biord, f. eks. svá brá viðr at sýjur Eyst. Vald. SnE. I, 254 | ef ek viðr of kœmumk Hárb. 33 | orð viðr of kvað Sig. III, 51. Som præpositioner anvendes enstavelsesformerne *ept*, *fyr*, *of*, *und*, tostavelsesformerne (*eptir* osv.) som biord eller postpositivt. Ved midten af det 12. årh. (eller ikke ret længe för) begynder man også at bruge de længere former som præpositioner (foran det styrede ord). — *ept*, *eptir*: *ept* omkr. 20 gg., jfr. Edd. cod. 23_{24}: en ept nætr níu. *eptir*: ǫll grétu þau eptir hann Málsh.

9 | en eptir þat Merl. II, 116, 268; andre ekss. på *eptir*: heptuð ér en eptir (adv.) Óttarr Hkr. II, 131 | keypt es ǫst ef eptir (præp.) Sigv. Hkr. III, 16 | svipt hafið ér svát eptir (adv.) Valg. Fsk. 111 | drifu þeirs eptir lifðu (adv.) sm. Hkr. III, 102 | enn sem eptir renni (adv.) Steinn Mork. 113 | en optliga eptir (adv.) Jómsv. 37 | upp stóðu þar eptir (adv.) sst. 39. Kun hos Sigvat findes altså *eptir* som præp., men ganske vist skilt fra det styrede ord ved linjeskifte og ét ord. — *fyr*, *fyrir*: *fyr*: et utal af ekss. *fyrir* som præpos.: hauðrgjǫrð fyrir bǫrðum Bjarni SnE. (Svb. Eg.) 235 | jarls ráð fyrir hjarli Óldr. 19 | víst lýðs fyrir píslum Líkn. 44 | fyrir fólki Hálfss. Norr. s. 21 | fyrir Hrólfi Göngu-Hr. Fas. III, 334 | sýrgarpr fyrir dýri Grettiss. 189 | landgarðr fyrir barði Fms. VII, 67 | gein hauss fyrir steini Þjóð. Hkr. III, 58. Som biord forekommer *fyrir* ofte; ekss. er unødvendige. — *of*, *yfir*: *of* utallige gg., men skrives i reglen *um*. *yfir*: yfir um skóg at spróga Þjóð. Hkr. III, 59 | lǫgskíðs yfir síðan Geisli 20 | Norðmenn yfir Haraldsstikki Hkr. III, 199; præp.: Breiðskeggs yfir leiði Blakkr Fms. VIII, 276. — *und*, *undir*: *und*, utallige ekss., som oftest skrevet *undir*. *undir* ofte som biord og i sammensætninger f. eks. Ála undirkúlu Bragi SnE. I, 350, som præpos.: undir sólar grundu Balti SnE. I, 316 | undir slíku Hálfss. Norr. s. 20. *und* skrives i Edd. omtr. 27 gg.

Forkortelser.

De anvendte forkortelser er for det meste de almindelig brugte og altså forståelige som Hkr., Fsk., Fms., Fas., Sturl., SnE. osv.; de behøver ingen forklaring.[1]) De udgaver, der henvises til, er de nyeste kritiske udgaver. Andre forkortelser er følgende:

Arbj., Arbjkv. = Arinbjarnarkviða i Egilssaga.
Ágr. = Ágrip (Dahlerups udg. 1880).
Búadr. = Búadrápa af Þorkell Gíslason.
Bós. = Bósasaga (Jiriczeks udg.).
Darr. = Darraðarljóð (i Njála).
Eirdr. = Eiríksdrápa af Markús Skeggjason.
El. = Elucidarius (udg. 1869).
Fbr. = Fóstbrœðrasaga (K. Gíslasons udg.).
Friðþ. = Friðþjófssaga (Larssons udg.).
Gautr. = Gautrekssaga (Ranisch's udg.).
Gunnl.[s] = Gunnlaugssaga (i Íslendingas. II, 1847).
Hák. = Hákonarmál af Eyvindr.
Hákfl. = Hákonarflokkr af Sturla Þórðarson (udg. i Safn I).
Hákdr. = Hákonardrápa af samme (udg. sst.).
Hallfr. = Hallfreðarsaga (i Fornsögur).
Harms. = Harmsól (udg. i Fjögur gömul kvæði 1844).
Heil. and. = Heilags anda vísur (udg. i Fornsögur).
Hfl., Höfuðl. = Höfuðlausn (udg. i Egilssaga).
Hitd. [k.] = Bjarnarsaga hitdœlakappa (udg. af Boer).
Hl. = Háttalykill af Rǫgnvaldr og Hallr (hdskr. benyttet).
Ht. = Háttatal af Snorre.
Hrafn. = Hrafnsmál af Sturla (udg. i Safn I).
Hrynh. = Hrynhenda af samme (udg. sst.).
Ísldr. = Íslendingadrápa af Haukr Valdísarson.
Ísl. s. = Íslendingasögur I—II, 1843, 1847; I altid dog betegnet Ldn. = Landnáma.
Ísl. fs. = Íslenzkar fornsögur I—III, 1880—1883.

---

[1]) I de udgaver, hvor versene er betegnede med tal, anvendes disse; Egilss., Korms., Bjarnarsaga hitdk. af Boer osv.

Jómsv. = Jómsvíkingadrápa af biskop Bjarne (udg. af C. af Petersens).

Leið. = Leiðarvísan (udg. i Fjögur gömul kvæði).

Merl. = Merlínusspá (udg. i Corp. poet. bor.).

Nor. kgt. = Nóregs konunga tal (i Flat.).

Norr. s. = Norröne sagaer af sagnhistorisk indhold (udg. af S. Bugge).

Óldr. = Óláfsdrápa, urigtigt tillagt Hallfreðr, (udg. af S. Egilsson 1832).

Óleg. = Den legendariske Olafssaga (udg. 1849).

Ordf. = Ordförrådet af L. Larsson (1891).

Post. = Postulasögur (udg. af Unger).

Rekst. = Rekstefja (udg. i Carm. norr.).

Rún. = Det norske runedigt (udg. i Die Runenschrift af Wimmer).

Sonat. = Sonatorrek (udg. i Egilssaga).

Stj. Odd. = Stjǫrnu-Oddadraumr (udg. i Nord. oldskr. XXVII).

Vǫls. = Vǫlsaþáttr (i Flat.).

Þdr., Þórsdr. = Þórsdrápa af Eilífr (udg. i SnE.).

Ævidr. = Ævidrápa Örvarodds (i Boers udg.).

Örv. = Örvaroddssaga (Boers udg.).

Eddadigtene er alle citerede efter Bugges udgave med de gængse forkortelser af navnene. Edd. cod. (reg.) = den fototypiske udgave af Codex regius.

Trykfejl og rettelser:

S. 36_8 læs Berichte.
- 50_7 - Hkr. I.
- 61_{10} - 254(?), jfr. 52_5.
- 63_{22} - *um* (f. *enn*).

89099475766
b89099475766a

